

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 3 - Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelci: Ljubljana, Selezburgova ul. 3 - Tel. 3492, 3493.
Podružnica Maribor: Gosposka ul. 11 - Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št. 2 - Telefon št. 190.
Računi pri poš. šek. zavodih: Ljubljana št. 11.942. Praga št. 78.180. Wien št. 106.241.

JUVENTRO

Narodna zbornica vsak dan po 25.-
Za izdajanje Din 40.-
Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Maribor, Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. - Oglaš po tarifu.

Po povratku bolgarskih emigrantov

Dve važni zadevi notirata v zadnjih dneh bolgarsko javno življenje. Eno je povratek zemeljskih emigrantov iz inozemstva, drugo je zborovanje makedonsko-bolgarskih v Džumaji. Morda je nekoliko paradoksalno imenovati obe ti dve zadevi v eni sapi in jih primerjati po važnosti, zakaj v njih imamo tako rekoč oba nasprotna tečaja bolgarskega političnega življenja.

Zemeljski emigranti so dobili dovoljenje za povratek le malo prej kot po preteku desetih let, odkar je nasilni prevrat vojaške lige ter makedonsko-bolgarskega, dolga je doba desetletij; mnogo se je zgodilo po svetu v tem času. V Bolgariji pa se prav za prav ni bogve kaj dogodilo, to se pravi, da notranjopolitični razvoj ni dosegel bistveno nove razdoblje. Zemeljski emigranti se imajo za hvaliti splošnemu nezadovoljstvu z dolgoletno režimsko stranko Demokratičnega zgovora, da so se mogli vrniti domov, zakaj to nezadovoljstvo je obrnilo voliče zopet k agrarnemu programu ter k ostali opoziciji, kar je Cankova ter Ljapčeva in vse, kar se zbira okrog njih, potisnilo v manjšino. Za kulismi pa so še vedno močni oni faktorji, ki so se irdrovat protivoli politični amnestiji in ki so odkriti zaprtim emigrantom z represalijami, ako se vrnejo. To pa so isti faktorji, ki jim je 1. 1923. podlegel Stamboljski in ki so se tudi takrat uveljavljali pretežno le za kulismi. V tem pogledu ni tedaj nikake garancije, da se dogodki ne bi ponovili, bodisi v omiljeni ali v enako brutalni obliki.

Za sedaj pa je najinteresantnejše vprašanje, kako se bodo emigranti po povratku uveljavili v političnem življenju. Ko so pred desetimi leti vodili stranko Stamboljskega, ta stranka ni bila važna delati v koalicijah. Zemljedelska stranka se je razvijala zelo solidno. Pričela je s podrobno propagando za politično osamosvojitve kmetijskega stanja, ki je mnogo pred vojno dobo. Stamboljski je bil odločno zoper udeležbo Bolgarije v svetovni vojni na nemški strani, kar mu je po strašnem porazu še povečalo in pomnožilo simpatije kmečkih voličev.

Danes se mora zemljedelska stranka naslanjati na koalicio z drugimi strankami, tudi takimi, ki se po svoji mentaliteti popolnoma razlikujejo od nje, zakaj brez tega bi sploh ne bila mogla postati vladni faktor. Realna politika jo je z vso nujnostjo gnala v to, ker drugačne izbire pač ni bilo. Emigranti se bodo morda nekoliko težko vživel v to situacijo.

Zemeljska stranka pa sama ni v najboljši notranji situaciji. Vsa zadnja leta so se bili ljudi spori med posameznimi strankami in frakcijami in še lansko leto so ta nasprotstva dovela do prav neprijetnih konfliktov, ki so stranki zelo oteževali tudi situacijo na zunaj. V tak položaj prihajajo sedaj emigranti in odpira se vprašanje, v kakšne odnose bodo stopili do strankinega vodstva in do članov samih. Malo je verjetno, da bi šlo brez nesoglasij. Politčno vodstvo stranke se drži močno rezervirano, dočim je odziv med prebivalstvom neprimerno ugodnejši. Šele nadaljnji dogodki pa bodo pokazali pravo situacijo v jasnejši luči.

Zelo močnega je pri tem, da se bodo emigranti sami držali bolj rezervirano v ozadju. Za kulismi so namreč še vedno zelo močni oni nasilni faktorji, ki so pred desetimi leti napravili konec režimu in življenju Stamboljskega. Na zborovanju v Džumaji so proglasili, da se bodo znanep »borili« s prav tistimi nasilnimi sredstvi kakor dosedaj in da bodo ugonabljali zunanje in notranje na. sprotnike kakor so jih doslej. Zemljedelska stranka se za enkrat ne more nasloniti na nič drugega kakor na svoje voliče, na njihove simpatije in njihove glasove; zoper eventualna nasilja je skoro brez moči. To spoznanje ji nalaga previdno taktiko in ji ne dovoljuje, da bi razvila radikalne težnje v vsem obsegu, da bi stremela za urednitvenim onih gesel, ki je nekdanja stranka zgradila svoj režim na njih. To spoznanje bo pač vplivalo tudi na taktiko emigrantov, da se bo morda njihova prisotnost v domovini v bližnji bodočnosti manj poznala nego bi bilo pričakovati na osnovi stare taktično-politične šole Stamboljskega.

Nemške volitve

Berlin, 20. februarja. Pri vodji državnega volilnega odbora so bile predložene v določenen roku naslednje volilne liste: 1. narodna socialistična nemška delavska stranka, 2. socialno demokratska stranka, 3. komunistična stranka, 4. centrum, 5. črnobelorska bojna fronta, 6. bavarska ljudska stranka, 7. nemška ljudska stranka, 8. krščansko socialna ljudska stranka (evangeljanci), 9. nemška kmetijska stranka, 10. nemška hanoveranska stranka, 11. vrtelberška zveza kmetov in vinogradnikov.

ŠENČURSKI IZGREDI PRED DRŽAVNIM SODIŠČEM

Včeraj se je v Beogradu pričela glavna razprava zaradi dogodkov v Šenčurju in nekaterih drugih krajih Gorenjske - Obtoženih je 12 osumljencev z bivšima poslancema Brodarjem in Štrcinom na čelu

Beograd, 20. februarja. v. Pred državnim sodiščem za zaščito države se je davi pričela glavna razprava proti bivšima narodnima poslancema Janezu Brodarju in Ivanu Štrcinu, proti bivšemu poslancu Umniku in devetim njihovim soobtožencem. Zagovarjali se morajo zaradi obtožbe državnega tožilstva, da so nekateri kot voditelji, drugi kot udeleženci sodelovali pri demonstracijah in izgredih, ki so lani tako žalostno proslavili zlasti kamniški in kranjski srez. Subverzivni pokret, ki se je začel pojavljati kmalu po izstopu predstavnikov SLS iz vlade, ki so popelj v njej sodelovali tri leta, je prišel v nekaterih krajih Gorenjske v lanskem maju do takih izbruhov, da njih značaj ni bil več samo protirežijski, marveč mestoma že naravnost prodidrajven. Začelo se je v Ljubljani ob priliki Koroločevе proslave v Unionu dne 8. maja, nadaljevalo naslednje nedelje in praznike v nekaterih krajih kamniškega in kranjskega sresa, sodu potrpežljivosti varnostnih oblasti pa so izbili dno izgredi, s katerimi je nahujkana množica skušala dne 22. maja preprediti v Šenčurju pri Kranju shod takratnemu poslancu župniku Barletu. Tam je morala žandarmerija oddati več strelv v zrak, da je iztrčnila zapeljane in nahaj-skane ljudi in vzdržala red

Obtoženci

Obširna preiskava, uvedena pa šenčurških dogodkih, je precej posvetila tudi v ozadje in pokazala, s kako zagriženostjo se je vodila obsežna subverzivna akcija. V teku preiskave je bilo aretiranih več osumljencev. V kolikor niso bili zopet izpušeni, so bili izročeni deloma deželnemu sodišču v Ljubljani, deloma pa državnemu sodišču za zaščito države v Beogradu. Pred tem sodiščem so sedaj obtoženi:

1. Brodar Janez, rojen v Hraščju pri Kranju, star 48 let, oženjen, posestnik in bivši narodni poslanec;
2. Umnik Anton, rojen v Šenčurju, star 46 let, oženjen, posestnik, bivši poslanec v oblasti skupščini;
3. Štrcin Ivan, rojen v Kapli vasi pri Mengšu, star 48 let, oženjen, posestnik, bivši narodni poslanec;
4. Vomberger Jernej, rojen v Pšeničnih Poličah, star 39 let, oženjen, sobni slikar, brez premoženja;
5. Grlic Franc, rojen v Gradu, star 29 let, kmečki sin, samski, brez premoženja;
6. Kos Vinko, rojen v Voklem, star 29 let, kmečki sin, brez premoženja, neoženjen;
7. Loboda Josip, rojen v Podgorci, star 20 let, hlapec, neoženjen, brez premoženja;
9. Cerar Peter, rojen v Mengšu, star 19 let, z čarški pomočnik, samski;
10. Iljica Alojz, rojen v Spodnjem Brniku, star 28 let, služatelj prava, neoženjen;
11. Škrbec Matija, rojen v Podcerkvi, star 47 let, župnik v Kranju;
12. Gregorin Franc, rojen v Klopču, star 32 let, delavec, neoženjen.

Prvi trije obtoženci, Brodar, Umnik in Štrcin, so bili pridržani v preiskovalnem zaporu, ostali obtoženci pa so bili po končanem preiskovalnem postopku izpušeni, tako da se zagovarjajo sedaj v svobodi.

Pred razpravo

Za proces, ki se prvič od obstoja državnega sodišča nanaša na posebne politične razmere v Sloveniji, vlada naravno v vseh političnih krogih veliko zanimanje in je zato razumljivo, da so skoro vsi večji listi v državi poslali na razpravo svoje poročevalce, nekateri celo po več. Zanimanje med beograjskim občinstvom je manjše, zato na razpravo dvorano ni bilo navala. Pač pa je bilo v klopih, odrejenih za občinstvo, več prijateljev in sorodnikov obtožencev.

Večji del obtožencev, ki so razen bivših poslancev in glavnih obtožencev Ivana Štrcina, Janeza Brodarja in Antona Umnika vsi na svobodi, se je pripeljal v Beograd z današnjim jutranjim brzovlakom. Na beograjskem kolodvoru jih je pričakoval bivši osebni tamnik g. dr. Koroloč g. Kroščelj, ki je razdelil med nje seznanj stanovanj po raznih manjših hotelih.

Zagovorniki

Že, ko so kmalu po 8. čitali v državnem sodišču razsodbo o procesu proti skupini frančoskih onemolencev, so se na hodniku pred razpravo dvorano zbrali vsi obtoženci. Kmalu po 9. so s policijskim avtorho-

bilom pripeljali tudi glavne obtožence, Brodarja, Štrcina in Umnika, ki so v preiskovalnem zaporu. Obenem so se začeli zbirati tudi zagovorniki. Glavni zagovornik je ljubljanski odvetnik dr. Miha Krek, ki je bil že pretekli teden v Beogradu, da bi pridobil zagovornike iz vrst opozicijskih beograjskih odvetnikov. Večina jih je že po objavi Koroločevih punktacij odklonila zagovornišvo z motivacijo, da bi ne mogli braniti politično, nego samo juridično. Tako je bil zagovorniški zbor kompleten šele zadnje dni pred razpravo.

Zagovarjali bodo dr. Juro Adlešič iz Ljubljane, Janeza Brodarja, dr. Mohorčić iz Ljubljane, Antona Umnika, dr. Miha Krek iz Ljubljane, Ivana Štrcina in Josipa Loboda, odvetnik dr. Ivan Ribar iz Beograda, Jerneja Vombergerja, dr. Lamešič iz Vinokovce Franca Grlica, Bora Prodanič iz Beograda Vinka Kosa, Ninko Petrović iz Beograda Tomaža Ogrina, Božidar Vlašič iz Beograda Petra Cerarja, dr. Rajko Djermanović Alojzija Iljica, dr. Pegan iz Ljubljane župnika Matijo Škrbca in Jovan Zdravković iz Beograda Franca Gregorina.

Cakačoj na pričetek razprave, so se obtoženci na hodniku -osvetlovali z dodelenimi jim zagovorniki, Kranjskega župnika Škrbca je spremljalo na sodišče par duhovnih sobratov. Večini obtožencev se je brala z obraza precejšnija nervoznost, ki je bila vedno večja, čim bolj se je zavlekel pričetek razprave, in ki je prihajala tudi na nekatero zagovornike.

Sodni senat

Državno sodišče je nameščeno v nekdanjem finančnem ministrstvu, starinski enonadstropni stavbi na dvorišču novega finančnega ministrstva. Takoj ob vhodu je mala sobica, kjer se izdajajo vstopnice, kar je pri vseh razpravah potrebno zaradi tega, ker je razprava dvorana razmeroma majhna. Široka je 6 in dolga 8 m. Prostori, ki so služili prej za pisarne, so le za silo adaptirani za državno sodišče. Prostor sodnike, zagovornike in obtožence deli od občinstva priprostora miza za novinarje, takoj za njo pa je pet vrst stolov za občinstvo. Kdor je navajen dvoran, na primer na

Ljubljanskem in mariborskem sodišču in prvič vstopi v razpravo dvorano Državnega sodišča, je razočaran nad popolno priprostostjo, ki pa prav zaradi tega vpliva resnobno in nekako strogo.

Ob 9.45 je stopil v dvorano sodni senat. Predseduje mu sodnik državnega sodišča dr. D. Bubanj, čl. senata pa so sodniki istega sodišča Vladislav Margžetič, dr. Anton Stuhec, Trajko Stamenković, Miroslav Kurtović, Voljčav Paljič in Svetomir Vukajlović. Zapisničar je sodnik Vojislav Jevčević, obtožnico pa zastopa namestnik glavnega tožilca dr. Djadrov.

Občinstvo in obtoženci, ki so doslej stali pred sodniško mizo in se med seboj pogovarjali, so utihnili in po vstopu senata je zavladala v dvorani grobna tišina.

Pričetek razprave

Brez formalnosti je predsednik dr. Bubanj začel razpravo: »Otvorjam glavno razpravo proti Janezu Brodarju in 11 soobtožencem, ki so obtoženi pred državnim sodiščem zaradi zločinov po zakonu o zaščiti države. Priče, ki so pozvane na razpravo, bodo zaslišane v petek in soboto. Pričimo«.

Nato je predsednik po vrsti klical posamezne obtožence, ki so se oglašali nekateri bolj, drugi manj glasno. Po vrstnem redu, kakor so bili poklicani, so se obtoženci nastelili na dveh obtoženiških klopih od desne proti levi, tako da so sedeli na prvem mestu Brodar, Umnik in Štrcin. Na levo in desno od obtožencev se je vsedel po en orožnik, ob strani pa je stal poveljnik straže, žandarmerijski poročnik. Zagovorniki so se razvrstili pri dveh mizah levo in desno od sodniške mize.

Odgoditev za en dan

Po končanem pozivanju obtožencev je predsednik dr. Bubanj ugotovil, da manjka obtoženci Franc Grlic z Grada pri Cerkljah. »Zakaj Grlica ni tu?« je vprašal zagovornike in obtožence. »Saj mu je bilo povabilo na glavno razpravo v redu dostavljeno.«

»Ne vemor, so odgovarjali hkrati obtoženci in zagovorniki. »Odrejam, da se proti njemu postopa po zakonu in da se s silo privede na razpravo,« je kratko odredil predsednik in nadaljeval: »Zaradi tega odlagam javno razpravo na jutri ob 8. jutraj. Orožniki v Cerkljah naj se takoj izda brzojavni nalog, da privedejo obtožence k razpravi.«

Predsednik se je obrnil nato še k navzočim obtožencem in jih pozval naj redno prihajajo k razpravam. »Ako se mi jutri zjutraj zakasni le eden, bom proti vsem odredil zapor. Ne bomo po nemarnem trahili časa. S tem zaključujem današnjo razpravo.«

Obtoženci so v spremstvu zagovornikov hitro zapustili dvorano državnega sodišča.

Razburjenje v Avstriji

Avstrijska vlada odklanja francosko-angleško noto - Anglija in Francija za razoročitve ilegalnih organizacij

Zeneva, 20. februarja. g. V tujakšnjih krogih ugotavljajo soglasno, da se mora postopanje Anglije in Francije v hirtenberški zadevi smatrati kot del angleško in francoško akcije v razorožitvenem vprašanju sploh. Demarša na Dunaju je bila po tujakšnjih informacijah izvršena v prvi vrsti na željo angleške vlade in tudi ostri ton druge note, poslana avstrijski vladi, odgovarja stališču Anglije. Anglija in Francija smatrata hirtenberško afero kot del razorožitve vseh ilegalno oboroženih formacij v Srednji Evropi. Problem oboroženih narodno - socialističnih oddelkov, »Stahlhelm« in ostalih ilegalnih formacij v Nemčiji, je prve mesecce tvoril najvažnejši predmet posveto-vanij razorožitvene konference v Zenevi. V zadnjih dneh je prišlo tukaj v tem vprašanju do velikega spopada med francoskim državnim podtajnikom Cotom in nemškim glavnim delegatom Nadolnyom, ki je povzročil prekinitev razgovorov. Vsi glavni deležniki interesiranih držav so zaradi tega odločevali iz Zeneve, da poročajo svojim vladam in dobilo nova navodila. Prizadevanja Anglije in Francije grede za tem, da se povsod razorožijo in izločijo vse ilegalne oborožene fete, ker bi bila sicer vsaka razorožitev komedija Hirtenberški aferi pripisujejo v Angliji in Franciji veliko važnost zaradi zvez s »Heimwehren«, zlasti pa zaradi odnosa »Heimwehren« do Italije in Madžarske. Soglasno ugotavljajo, da se more ta neljuba zadeva le tedaj likvidirati, ako bo hirtenberško orožje zopet odetranjeno z avstrijskega ozemlja. Tukaj tolmačijo § 134. saintgermanske mirovne pogodbe soglasno tako, da na avstrijskem ozemlju na noben način ne sme biti več pušk, kakor je določeno v mirovni pogodbi.

Razburjenje na Dunaju

Dunaj, 20. februarja. AA. Ze včeraj se »Reichspost«, »Wiener Neueste Nachrichten« in drugi listi ostro nastopili zoper angleško-francoške zahteve, današnji ponedeljski listi pa še nadaljujejo s podobnimi komentarji o hirtenberški aferi. Tako trdi »Sonn-und Montagszeitung«, da bo avstrijska vlada odbila novo angleško - francoško noto in »dokazala, da Avstrija ni kršila določil mirovnih pogodb«. Avstrija bo tudi odklonila vsako svečano izjavo v svoje opravilo in v skot suverena država protirefira zoper ton angleško - francoške note. List misli, da bo sedaj težko prepredit, da ne bi prišla hirtenberška aferi v javno razpravo pred Društvo narodov.

Japonska odklanja zahteve Društva narodov

Če bo DN odobrilo poročilo odbora devetnajstorce, bo japonska delegacija odpotovala iz Zeneve

Tokio, 20. februarja. Č. Japonski ministri predsednik Saito Sakti je po konferenci s princem Saonijem izjavil, da bo Japonska vlada zavrnila priporočila Društva narodov.

Dopoldne je imela japonska vlada sejo, na kateri je sklenila, da odpokliče svojo delegacijo iz Zeneve, če Društvo narodov odobri poročilo devetnajstorce, ki zahteva, naj se ne prizna mandžurska država in da jo Japonci zapustijo. Če se Društvo narodov zavzame glede Mandžurije definitivno proti Japonski, bo sklican japonski tačni državni svet, ki bo gotovo soglasno za izstop iz Društva narodov.

Zeneva, 20. februarja. AA. Japonska delegacija je že dobila od svoje vlade navodilo, naj bo pripravljena, da takoj zapusti Zenevo, če skupščina DN sprejme poročilo in priporočila odbora devetnajstorce. Jap-

ponski delegat Macnoka bi se v tem primeru takoj vrnil na Japonsko.

London, 20. februarja. AA. Snoželi je imel voditelj delavske stranke Lansbury v Bristolu govor, v katerem je ponovno zahteval, naj se uvedejo sankcije proti Japonski. Dejal je, da bi bila gospodarska blokada Japonske edini pravi odgovor na početje Japoncev na Daljnem vzhodu in tudi edini učinkoviti ukrep. Če je angleški vladi res kaj do tega, da Japonska ne prekrši mednarodnih pogođov in paktov in pustí Kitajski pri miru, je treba povedati tojaski vladi: »Od nas ne dobite niti funta žita več, niti tona več sirovine«, s katerimi bi vodili vojno.« Svoj govor je Lansbury zaključil z zagotovljenim, da bi Japonska hitro postala poražena, če bi se Amerika, kontinentalne države in Velika Britanija sporazumele in res to povedale Japonski.

Uradniška stavka v Franciji

Pariz, 20. febr. AA. Danes so nameščenci državnih uradov izvedli četrtine demonstracije proti nameravanemu znižanju prejemkov. Ob 10 dopoldne so aviobusi in tramvaj ustavili za 10 minut ves promet. Podzemna železnica se demonstracije ni udeležila. Ob 11.15 je prenehala telefonska služba, ob 11.35 pa so razni telefonski uradi pričeli znova poslovati, tako da je bila telefonska služba kmalu na to že skoro popolnoma »normalna«, pač pa je medkratkovna centrala vztrajala še dalje pri prekinitvi dela. Ob 11.45 je bila prekinjena tudi radiotelegrafska služba. Kmalu zatem je prenehala oddajati tudi telegrafska centrala in Rue Grenelle, vendar pa je bila tudi ta služba vzpostavljena po 30 do 40 minutah. Ob 12.30 so uradi znova poslovali normalno. Incidentov ni bilo nikjer. V več mestih so se vršila zborovanja državnih uradnikov, zlasti nameščencev pošte in brzojav, ki pa so potekla v miru in redu. Zaradi današnje demonstracije raznih državnih uradov so se bali, da bodo tudi železniški nameščenci izvedli podobno demonstracijo. To pa se ni zgodilo. Železniški promet je normalen.

Zangara obsojen v dosmrtno ječo

Miami, 20. febr. g. Pet dni po atentatu se je danes tukaj ob veliki napetosti pričel senzacijski proces proti atentatorju na predsednika Roosevelta, Italijanu Zangari. Zangara je bil zaradi požkušene umora v štirih primerih obsojen na dosmrtno prisilno delo. Formalno se je glasila obsodba na 20 let prisilnega dela za vsak primer, kar pomeni dosmrtno prisilno delo. Proces je bil odprt od velikem navalu občinstva. Policija je odredila obširne varnostne ukrepe, da prepreči nemire Zangara so se priznal za krivca, je pa takoj zahteval odgoditev procesa, kar je sodišče odklonilo.

Močni policijski oddelki so z veliko težavo prepredili da množica ni udrla v poslojce Kmcino so zaprli težka železna vrata sodišča, neprestano pa so se čuli klic: »Zakaj sodišče? Linčajte morilca!« Preden se je pričela razprava so poslušalce preskakali ali nms kdo orožja.

O zdravstvenem stanju ranjenega čikaškega župana Cermaka je bil izdan zdravniški bulletin ki pravi, da se stanje bolnika dobro. Predsednik Roosevelt se pusti večkrat na dan informirati o zdravju svojega prijatelja.

Upravitelji: Ljubljana, Knafeljeva ulica 5 - Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.- Za mozemstvo Din 40.- Uredništvo: Ljubljana, Knafeljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.

Misija škofa Berninga

V naši kraljevini se muči nemški škof Berning iz daljnega Osnabrucka, ki mu je papež poveril nadzorstvo nad dušnim pastirstvom pri Nemcih naše kraljevine.

Dobro organizirana »Zveza Nemcev v inozemstvu« je za uvod k temu škofuvskega potovanju lansirala v razne nemške liste vse polno člankov, ki se bavijo s položajem Nemcev v naši državi.

Prav isti dan kakor hamburgski list je na popolnoma drugem koncu Nemčije prinesel draždanski list »Dresdener Nachrichten« poročilo o predavanju župnika Eberta »o Kalvariji Nemcev« v Jugoslaviji, zlasti pa v Sloveniji.

Dan poprej kakor imenovana lista pa se je v Slovenijo bavila »Saarbrückener Zeitung«, ki prinaša dopis iz Ljubljane, spisan seveda v centrali Društva za Nemce v inozemstvu.

Meseč dni po tej časopisni kampanji, ki je bila brez pravega razloga izvirna iz te in vse njene pritožbe niso v skladu z resničnimi prilikami, se je pojavil v naši državi osnabrucki škof kot odposlanec Vatikana. Prepotoval je Slovenijo in Vojvodino, kjer je v nekaterih cerkvah propovedoval in pohvalil nemške koloniste zaradi zvestobe do katoliške vere in nemške narodnosti.

Storil bo s tem uslugo Jugoslaviji in obenem resnici ter ravnal v skladu s svojo vestjo in s svojo visoko misijo.

Drugi dan razprave o šenčurških izgredih

Razprava se vrši le proti 11 obtožencem - Razkritja obtožnice o organizirani subverzivni akciji v Sloveniji, zlasti v kranjskem in kamniškem srezu - Zaslisevanje bivšega poslanca Janeza Brodarja

Beograd, 21. februarja. Današnja razprava v procesu zaradi izgredov v Senčurju, kamniškem in kranjskega sreza in nekaterih drugih krajih, je bila napovedana za 8. uro, pričela pa se je z malo zakasnitvijo, ker je sodišče hotelo poprej ugotoviti, ali je prispel obtoženec Franc Grlic, čegar odsotnost je povzročila večerj enodnevno odgoditev razprave.

Kakor se je ugotovilo, je Grlic ostal doma; izgovarja se, da nima sredstev za potovanje v Beograd.

Ob 8.30 je predsednik Bubanj ob navzočnosti vseh ostalih obtožencem otvoril razpravo. Glavne tri obtožence: Janeza Brodarja, Antona Umnika in Ivana Streina, ki so v preiskovalnem zaporu je privedel orožniški poročnik z dvema orožnikoma, ma v policijskem avtomobilu. Obtoženci, ki so na svobodi, so prispeli pravčasno in s ostalimi tremi čakali pričetka razprave v posebni sobi za obtožence, kjer so jim delali družbo njihovi zagovorniki in beograjski slovenski duhovnik, kaplan gosp. Ulaga.

Ob pol 9. so obtoženci zasedli svoje prostore v sodni dvorani na dveh klopih pod vrstne mredu obtožence. Posebno številni so bili tudi danes novinarji, dočim je bilo ostalega občinstva le malo. Ko je soumniženec pod predsedstvom dr. Bubnja zavzel svoje prostore, je predsednik takoj prešel na ugotovitev osebnih podatkov obtožencev.

Obtoženci, izvzemši prvih treh, ki kjub večmesečnemu preiskovalnemu zaporu ne kažejo posebne potrtnosti, so večinoma mladi ljudje, ki nikakor ne kažejo po svoji znanosti, da bi bili sami sposobni za organizacijo in izvršitev tako težkih kaznivih dejanj, kakor jim jih očita obtožnica.

Pri zabeleži osebnih podatkov se je ugotovilo, da so prvi trije obtoženci v preiskovalnem zaporu od 23. maja 1932. Ostali obtoženci so bili po končani preiskavi izpušteni na svobodo, ker se njihova dejanja ne nanašajo na zločine po § 1. zakona o zaščiti države.

Azitoriji, ki so tirali množico k demonstrativnim nastopom, so se sami večinoma pred varnostnimi organi držali pasivno, da ne bi tudi oni odgovarjali pred zakonom.

Da so vsi ti demonstrativni izgredi imeli pridržavnih in protidinstajnih značaj, jasno pričajo napadi na žandarmerijo s kamenjem in poleni, pa strelji na žandarmerijo v Senčurju in posebno še protidinstajni in protidinstajni vzkliki, ki so neprestano padali skoro pri vseh demonstracijah. Čim pa je zapeljani del kmetov in delavcev sprejedel kakšne namene imajo oni, ki so ga zapeljali in čim je videl energične odredbe oblasti proti takim pokretu, so se razmere v vzemirjenih srezih v hipu zopet normalizirale.

Dne 15. maja 1932 je bila v Domžalah služba božja na čast dr. Antona Korošca. Z živahno agitacijo se je odboru za proslavo posredilo da je zbral na to cerkveno svečanost okrog 2000 ljudi. Po končani službi božji je pozival Franc Potočnik prisotne v Müllerjevo gostilno, kjer naj bi se vršila proslava. Množica je začela pri tem vzklikati in ni hotela ugoditi zahtevam orožništva, da se razide. Čuli so se vzkliki: »Zivela svobodna Slovenija! Dol vlada! Dol kralj! Zivjo Korošec! Vrhunj je bilo več kamnov na orožnike; kdo jih je vrzel se ni moglo ugotoviti. Žandarmerija je nastopila nato energično in znova pozvala ljudi, da se razidejo. To se je tudi zgodilo. Skoro vsi moški udeleženci na proslavi so imeli zelene kravate in znak demonstracije proti odredbam oblasti.

Na isti dan, 15. maja, se je zbrala precejšnja množica ljudi po popoldanski službi bežji v Mengšu. Tudi tu je bilo veliko število kolezarjev s slovenskimi zastavicami ter možkih z zelenimi kravati. Pred cerkvijo se je sestavil spoved, ki je krenil proti Vel. Mengšu. Iz spoveda so padali klici: »Zivjo Korošec! Zivela svoboda! Zivela slovenska zvestava! Dol Sokol! Dol vlada! Zivela republika! Zivela slovenska republika! itd.« Ko je nastopila žandarmerija, so je demonstranti sprejeli s klici »Fuje! in začeli metati nanjo kamene. Po izjavah nekaterih prišlo so ljudje izdelali pri teh demonstracijah, kakor da so podivjali, a cela stvar kakor kaka revolucija. Šele, ko je po veljnik žandarmerije energično pozval ljudi, da se razidejo in zagrozil, da bo moral drugače rabiti orožje, je bil vzpostavljen mir.

Za 16. maja je bila napovedana Koroševa proslava v Komendi. Čeprav je bila pravčasno prepovedana, se je zbrala v Komendi velika množica, ki je v spovedu krenila proti Kaplj vasi. Tudi v tej povorki so padali slični klici, kakor v Domžalah in Mengšu. Slišali so se pa tudi klici: »Zivela Mussolini! Zivela republika! in slično. Žandarmerija so obmetavali s kamenjem in ljudje se klub ponovnim pozivom niso hoteli raziti. Šele, ko je žandarmerija nastopila energično in nekaj ljudi aretirala, se je množica pomirila in razšla.

V Hrastju, Dolu in pri Sv. Trojici 16. maja je sklical takratni narodni poslanec Janko Barle javno zborovanje v Hrastju pri Kranju. Čim je za to izvedel obtoženi Brodar, je zbral svoje prišlece, od katerih so nekateri prišli tudi iz okolških vasi. Začel so demonstrirati proti Barletu in klicati: »Zivela Korošec! Dol Barle! Proč s tiranimi Zivela svoboda! itd. Brodarjev hlapec Josip Zumer je obšel na cerkveni zvonik velike slovenske zastavo, z zvonovi pa se neprestano zvonili, tako da Barle ni mogel govoriti. Pri tej priliki se ljudje na pozitivno orožnikov niso hoteli raziti. Na dvorišče, kjer se je imel vršiti shod in je bilo okrog Barleta zbranih mnogo ljudi, je bila »rzeno več kamnov in polen. Po izjavi pr. Janeza Rekarja, je Brodar ob tej priliki vzkliknil: »Dol kralj, živel Mussolini!«

22. maja se je v Dolu zbralo po službi božji pred cerkvijo več slo ljudi, ki jim je govoril neki študent iz Ljubljane ter jih pozval, da gredo v spovedu po vasi in klub prepovedi manifestirajo za dr. Korošca. Med spovedom so padali klici: »Republiko hočemo! Zivela republika! Zivela svobodna Slovenija! Zivjo Korošec! Dol vlada! Dol izdajalec slovenskega naroda! Dol kralj! in še drugi vzkliki proti kralju, dinstaciji in vladi. Pri demonstracijah je sodelovalo tudi precejšnje število otrok, ki so, nabuskani od starejših, enako vzklikali: »Zivela republika! Zivela svoboda! Dol kralj! Proč s tiranimi! Zivela svoboda! Dol kralj! itd.«

Iste dne ob 10. dopoldne je bila pri Sv. Trojici (pri Moravčah) cerkvena svečanost. Župnik Ant. Komljanec, ki je potem pobegnil in je sedaj v inozemstvu, je imel pri tej priliki pred cerkvijo protirežijski in protidinstajni govor. Pod vplivom njegovega govora so se odlašali klici proti vladi, proti režimu in kralju. Obtoženi Franc Gregorin je v preiskavi sam priznal, da je zaklical neko grdo žaljivko za kralja.

Nadaljevanje na tretji in četrti strani

Razprava bo javna

Preiskovalna sta samo Grlic in Gregorin. Pri tej priliki je predlagal branilec obtožence Loboda dr. Miha Krek, naj se kljub mladoletnosti njegovega klienta, ki še nima 20 let, vrši javna razprava, ker bi se morala sicer po zakonu vršiti tajna. Njemu se je pridružil tudi zagovornik 19letnega Cerarja, beograjski odvjetnik Božidar Vlačič.

Predsednik Bubanj je nato vprašal še prvega obtoženca Brodarja, ali ne zahteva morda on tajne razprave. Brodar je odgovoril, da želi javno razpravo, s čimer se je tudi predsednik strinjal in proglasil razpravo za javno.

Izločitev postopka proti Grlicu

Kar se tiče obtožence Franca Grlica, ki ni prišel k razpravi, je predlagal državni tožilec dr. Čadrovc, da se postopek proti njemu izloči iz sedanjega procesa. Predsednik je predlog sprejel.

Pred prehodom k podrobnejemu zaslišanju je predsednik opozoril vse obtožence, naj pazljivo spremljajo čitanje obtožnice. Nato je podelil besedo državnemu tožilecu dr. Čadrovju, ki je začel malo pred 9. uro s čitanjem obtožnice.

IZ OBTOŽNICE

Obtožnica v svojem prvem delu za vsakega obtoženca posebej navaja kaznivá dejanja, ki mu jih očita, ter jih klasificira v smislu določb splošnega kazenskega zakonika in zakona o zaščiti države. Nato predlaga, naj se na glavni razpravi zasliši še osebno 13 prič, izpovedi ostalih prič, zaslišanih in teku preiskave, pa naj se samo prečitajo.

Druzi del obtožnice je posvečen obrazložitvi predlogov državnega tožilca. Ta del najprej obširno slika politično ozadje demonstracij in izgredov v kamniškem in kranjskem srezu. Med drugim pravi:

Politično ozadje

Vse politične stranke v državi, ki so nosile versko ali plemensko obeležje, so bile z zakonom o zaščiti javne varnosti od 6. januarja 1929 prepovedane in razpuščene, med njimi tudi Slovenska ljudska stranka. Kljub temu so predstavniki te stranke odobrili novo stanje v državi, ustvarjeno s manifestom Nj. Vel. kralja dne 6. januarja, in so v duhu tega manifesta sodelovali v kraljevski vladi vse do začetka septembra 1931, ko so končno tudi zadnji predstavniki bivše SLS izstopili iz vlade. Posledice izstopa so se pokazale v Sloveniji že takoj pri novembarskih volitvah leta 1931 in so se pojavljale nato v vedno vidnejši obliki, zlasti v prošlem letu, ko so se med pristajali imenovane stranke začeli širiti vesti o neizbežni izpremembi režima. Čeprav so na režim do večerj še sami odobravali, so ga sedaj proglašali za najhujšega in v nekaterih srezih se je začela voditi besna propaganda celo proti državi in dinstaciji; vse to samo zaradi tega, ker je bilo njihovi stranki po zgoraj omenjenem zakonu onemogočeno, da kot stranka nastopa pri volitvah in drugače v javnosti.

Izrabljanje Koroševih proslav

Za čim uspešneje in obsežneje propagando v opisanim smislu, se je imela izrabiti zlasti proslava 60-letnice dr. Antona Korošca, ker se je računalo, da se bodo ob tej priliki zbirale večje množice, ki bodo, čim se med njimi dobi nekaj prepariranih hujskačev, pripravljene pokazati svoje borbene stalšče in s tem svoje nerazpoloženje do današnje »reditve« državi.

Da je bilo temu tako, se je pokazalo že ob priliki prve proslave, ki je bila v Ljubljani dne 8. maja l. 1932. Prišlo je takrat do demonstrativnih izgredov, ki so bili spremljani z različnimi protirežijskimi in protidržavnimi klici. Enake enunciacije so sledile po končani proslavi tudi na ulici, kjer je prišlo do spopadov med demonstrantni in varnostnimi organi in je bilo ob tej priliki poškodovanih pet policijskih organov in dva demopstranta. Zaradi teh dogodkov je oblast prepovedala nadaljnje napovedane proslave. Ko pa so posamezni agitatorji videli, da bi njihovi zasnovani načrti propadli, dilli nadaljnji in bo Vatikani tudi kakega jugoslovenskega škofa poveril z misijo, da obišče katoliške slovenske in hrvatske narodnosti v Italiji, pa mu obenem izposlovaj možnost, da bo mogel svojo misijo izvršiti...

Župnik škrbec na shodu na Primorskem

Za 22. maja 1932 je sklicala stranka JRKD več zborov v kranjskem srezu, med drugimi v Primorskem in Senčurju. Na Primorskem je bilo zborovanje v Gasliškem domu. Na zborovanje je prišlo tudi okoli 200 opozicijskecev s kranjskim župnikom Matijo Škrbecem na čelu. Ko je začel poslanec Mravljje govoriti, se je oglasil obtoženec Alojzij Hija, ki je sedel v prvi vrsti za župnikom Škrbecem in je zahteval, naj se izvoli predsednik. Sklicatelji so to zahtevo odklonili, nakar je nastal v dvorani velik hrup, ki se je stopnjeval v silno kričanje, ko je Matija Škrbec dal znak z roko. Brez uspeha je poslanec Mravljje miril ljudi, ki so vzklikali proti njemu: »Udari ga! Ubij ga! Zivela svoboda! Zivel Korošec! itd.«

Demonstracije v Domžalah, Mengšu in Komendi

Dne 15. maja 1932 je bila v Domžalah služba božja na čast dr. Antona Korošca. Z živahno agitacijo se je odboru za proslavo posredilo da je zbral na to cerkveno svečanost okrog 2000 ljudi. Po končani službi božji je pozival Franc Potočnik prisotne v Müllerjevo gostilno, kjer naj bi se vršila proslava. Množica je začela pri tem vzklikati in ni hotela ugoditi zahtevam orožništva, da se razide. Čuli so se vzkliki: »Zivela svobodna Slovenija! Dol vlada! Dol kralj! Zivjo Korošec! Vrhunj je bilo več kamnov na orožnike; kdo jih je vrzel se ni moglo ugotoviti. Žandarmerija je nastopila nato energično in znova pozvala ljudi, da se razidejo. To se je tudi zgodilo. Skoro vsi moški udeleženci na proslavi so imeli zelene kravate in znak demonstracije proti odredbam oblasti.

Na isti dan, 15. maja, se je zbrala precejšnja množica ljudi po popoldanski službi bežji v Mengšu. Tudi tu je bilo veliko število kolezarjev s slovenskimi zastavicami ter možkih z zelenimi kravati. Pred cerkvijo se je sestavil spoved, ki je krenil proti Vel. Mengšu. Iz spoveda so padali klici: »Zivjo Korošec! Zivela svoboda! Zivela slovenska zvestava! Dol Sokol! Dol vlada! Zivela republika! Zivela slovenska republika! itd.« Ko je nastopila žandarmerija, so je demonstranti sprejeli s klici »Fuje! in začeli metati nanjo kamene. Po izjavah nekaterih prišlo so ljudje izdelali pri teh demonstracijah, kakor da so podivjali, a cela stvar kakor kaka revolucija. Šele, ko je po veljnik žandarmerije energično pozval ljudi, da se razidejo in zagrozil, da bo moral drugače rabiti orožje, je bil vzpostavljen mir.

Za 16. maja je bila napovedana Koroševa proslava v Komendi. Čeprav je bila pravčasno prepovedana, se je zbrala v Komendi velika množica, ki je v spovedu krenila proti Kaplj vasi. Tudi v tej povorki so padali slični klici, kakor v Domžalah in Mengšu. Slišali so se pa tudi klici: »Zivela Mussolini! Zivela republika! in slično. Žandarmerija so obmetavali s kamenjem in ljudje se klub ponovnim pozivom niso hoteli raziti. Šele, ko je žandarmerija nastopila energično in nekaj ljudi aretirala, se je množica pomirila in razšla.

V Hrastju, Dolu in pri Sv. Trojici

16. maja je sklical takratni narodni poslanec Janko Barle javno zborovanje v Hrastju pri Kranju. Čim je za to izvedel obtoženi Brodar, je zbral svoje prišlece, od katerih so nekateri prišli tudi iz okolških vasi. Začel so demonstrirati proti Barletu in klicati: »Zivela Korošec! Dol Barle! Proč s tiranimi Zivela svoboda! itd. Brodarjev hlapec Josip Zumer je obšel na cerkveni zvonik velike slovenske zastavo, z zvonovi pa se neprestano zvonili, tako da Barle ni mogel govoriti. Pri tej priliki se ljudje na pozitivno orožnikov niso hoteli raziti. Na dvorišče, kjer se je imel vršiti shod in je bilo okrog Barleta zbranih mnogo ljudi, je bila »rzeno več kamnov in polen. Po izjavi pr. Janeza Rekarja, je Brodar ob tej priliki vzkliknil: »Dol kralj, živel Mussolini!«

22. maja se je v Dolu zbralo po službi božji pred cerkvijo več slo ljudi, ki jim je govoril neki študent iz Ljubljane ter jih pozval, da gredo v spovedu po vasi in klub prepovedi manifestirajo za dr. Korošca. Med spovedom so padali klici: »Republiko hočemo! Zivela republika! Zivela svobodna Slovenija! Zivjo Korošec! Dol vlada! Dol izdajalec slovenskega naroda! Dol kralj! in še drugi vzkliki proti kralju, dinstaciji in vladi. Pri demonstracijah je sodelovalo tudi precejšnje število otrok, ki so, nabuskani od starejših, enako vzklikali: »Zivela republika! Zivela svoboda! Dol kralj! Proč s tiranimi! Zivela svoboda! Dol kralj! itd.«

Iste dne ob 10. dopoldne je bila pri Sv. Trojici (pri Moravčah) cerkvena svečanost. Župnik Ant. Komljanec, ki je potem pobegnil in je sedaj v inozemstvu, je imel pri tej priliki pred cerkvijo protirežijski in protidinstajni govor. Pod vplivom njegovega govora so se odlašali klici proti vladi, proti režimu in kralju. Obtoženi Franc Gregorin je v preiskavi sam priznal, da je zaklical neko grdo žaljivko za kralja.

Nadaljevanje na tretji in četrti strani

Župnik škrbec na shodu na Primorskem

Za 22. maja 1932 je sklicala stranka JRKD več zborov v kranjskem srezu, med drugimi v Primorskem in Senčurju. Na Primorskem je bilo zborovanje v Gasliškem domu. Na zborovanje je prišlo tudi okoli 200 opozicijskecev s kranjskim župnikom Matijo Škrbecem na čelu. Ko je začel poslanec Mravljje govoriti, se je oglasil obtoženec Alojzij Hija, ki je sedel v prvi vrsti za župnikom Škrbecem in je zahteval, naj se izvoli predsednik. Sklicatelji so to zahtevo odklonili, nakar je nastal v dvorani velik hrup, ki se je stopnjeval v silno kričanje, ko je Matija Škrbec dal znak z roko. Brez uspeha je poslanec Mravljje miril ljudi, ki so vzklikali proti njemu: »Udari ga! Ubij ga! Zivela svoboda! Zivel Korošec! itd.«

Izgredi v Senčurju

Za 22. maja 1932 je bil tudi v Senčurju napovedan shod narodnega poslanca Janka Barleta. Opozicija je hotela ta shod na vsak način preprečiti in je razvila med pristajali SLS živahno agitacijo. Tako se je tega dne popoldne zbralo v Senčurju iz kranjskega in kamniškega okraja okrog 3000 ljudi! Prihajali so v Senčur v organiziranih skupinah, večinoma peš in na kolesih. Zopet so nosili zelene kravate, zelene veje ter male slovenske zastavice.

Zborovanje se je začelo ob 15. na Gasperlinov dvorišče. Nasprotniki, ki so se zbirali na cesti, so hoteli s silo vdreti na dvorišče in so hoteli celo prodreti žandarmerijski kordon. Ko jih je žandarmerija odbila, je padel proti njim strel iz revolucija, istočasno pa je začelo od vseh strani leteti na orožnike kamenje, tako da je bilo nekaj orožnikov poškodovanih. Ljudje so med velikim truščem klicali: »Žandarmerijo pobiti! Dol izdajalec! Dol Barle! Zivela republika! Zivel Korošec! Dol kralj! Dol Jugoslavija! Zivel Mussolini! Nočemo kralja! Dol krvava vlada! itd. Taki in slični vzkliki so se ponavljali tudi kasneje.

Ker je bila žandarmerija v nevarnosti, da jo razorožijo, je bila prisiljena rabiti orožje, da s tem prepreči resniški spopad. Ko so zagrmeli strelci, se je množica razbežala proti cerkvi, župnišči ter na Umnikovo in Solsko dvorišče. Čim pa je streljanje prestalo, so začeli demonstrante zopet voditi ter metati na orožnike kamene in polna. Kamenje in polena so metali demonstrantje tudi na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje.

Ko je po končanem shodu narodni poslanec Barle prišel na cesto, so začeli ljudje nanj vpiti in pljuvati ter ga obmetavati s kamenjem. Poslanec Barle je odšel najprej v župnišče k svojem prijatelju župniku Pibru, potem pa se je odpeljal z Matijo Škrbecem v Kranj.

Več ti dogodki, očrtani le v glavnih linijah, so našli odziva tudi v različnih drugih vaših ljubljanskega, kamniškega in kranjskega sreza. Posamezniki so na cestah ali v krmah zvečer ali ponoči dajali duška svojemu nerazpoloženju proti državi, režimu in vladajoči dinstaciji. Vzklikalo se je: »Zivela republika! Dol vlada! Dol kralj! Proč s tiranimi! Proč s eiganiti! itd.«

Vloga obtožencev Brodarja in Umnika

Osumljena Janez Brodar in Anton Umnik sta pri zaslišanju ponovno zanikala, da bi bila pri demonstracijah v Senčurju podpirala demonstrante k nasiljem proti državnim oblastem. Zatrjevala sta, da sta ljudje mirila in jih pozivala, naj se razidejo. Odklanjata vsako odgovornost za šenčurske dogodke. Oba sicer priznavata, da se je metalo kamenje na orožnike, zanikata pa, da bi se to zgodilo po njihovi volji ali vzpodbudi. Po izpovedi verodostojnih prič, organov javne varnosti in zasebnikov, ki so tem dogodkom prisostvovali, pa sta popolnoma ugotovljeni njuno delovanje in njuna kazenskoprawna odgovornost.

Obtožnica navaja na to 43 prič, ki so bile zaslišane o šenčurških dogodkih in prihaja do zaključka, da sta Brodar in Umnik bila voditelja množice; hodila sta od skupine do skupine in jih podpirala k nasiljem proti državnim oblastem.

Obširno navaja obtožnica, kaj je izpovedal žandarmerijski podporočnik Borislav Rakič, ki je bil takrat poveljnik žandarmerije, zbrane v Senčurju. Priča je videl Umnika in Brodarja, kako hodita na prostoru pred cerkvijo od skupne do skupine v tam zbrani množici. Naenkrat je vsa ta množica navajala na žandarmerijski kordon, da bi ga razorožila in odrla v dvorišče, kjer je imel Barle svoje zborovanje.

SCHICHTOVO JELEN MILO

upotrebljavajo
varčne gospodinje

Obtožnica v šenčurskem procesu

Nadaljevanje s prve strani

Ko so orožniki potiskali ljudi nazaj, je na enkrat odjeknil proti njim revolverski strel, obenem pa se je vsuilo na nje kamenje in polena. Priča se ne spominja, ali je bil tudi on zadet; ne more tega izkjučiti, vsekakor pa ni bil ranjen. O Brodarju in Umniku pravi priča, da sta stalno hodila med množico sem in tja tako da je njuno obnašanje vzbudilo njegovo pozornost, ker ju poprej ni poznal. Jasnje se je videlo, da onadva vzdržujeta in netiča borbeni duh v množici in da se vse dela po njihovih instrukcijah. Dobro se spominja, da so polena in žandarmerijsko letela tudi z Umnikovega dvorišča.

V enakem smislu so izpovedali tudi drugi obtoženci: ki so bili v toku preiskave zaslišani. Na osnovi teh izpovedi prihaja obtožnica do zaključka, da sta Brodar in Umnik bila voditelja izgrede, da nista ni česar storila, da bi jih pomirila, pač pa sta množico še bolj hujskala. Obtožnica dalje navaja, da je večina zaslišanih prič po trditvi, da je revolverski strel na žandarmerijski kordon bil oddan z Umnikovega dvorišča. Ljudje so metali kamenje in polena na orožnike tudi s cerčvenega stolpa in izra kapljiče.

Dve priči sta soglasno izjavili, da sta »Brodar«
»Dol kralj, dol država! Če ne bo, mo dosegli z vpitjem, homo pa z orožjem!«
»Obe priči dobro poznata Brodarja in izkjučujeta vsako pomoto.

Priča Jože Prešern, Edvard Jeraj in Stanko Oblak so v družbi z nekaterimi fanti šli po zborovanju mimo Jamove gošče, kjer sta bila z gručo ljudi Brodar in Umnik. Ko je Umnik ozval Prešerna, je zaklical svoj družbi: »Kdo razbije, fanta pa ubije!«
»Nabujskani ljudje so res navali na Prešerna, kar vrela na zemljo, mu razbili kolo, raztrgal obleko in klobuk, Oblak je utekel, dobil pa je v hrbet kamen.

Brodar v Hrastju

Razen za dogodke v Senčurju obtožuje državno tožilstvo Janca Brodarja tudi, da je 16. maja pri demonstracijah proti po. slancu Janku Barletu v Hrastju med drugim vzkliknil: »Dol kralj!«
»Dol kralj!« Brodar odločno zanika, da bi bil izrekel take besede. Vendar je priča Janez Rekar, ki je bil takrat oddaljen le nekaj metrov od Brodarja, jasno videl in slišal, da je ta zaklical: »Živio Mussolini! Dol s kraljem!«
»Priča Mussolini! Dol s kraljem!« Priča zatrjuje, da se ne varja in da je pripravljen svojo izpoved tudi stokrat potrditi s pri. sego.

Obtožnica navaja nato še podrobne izpovedi raznih prič in dokazuje, da je Brodar v resnici zakrivil dejanja, katerih je obtožen. Nekatero pričo so dalje izpovedale, da je Brodar, ko je odšel Barle iz Hrastja, prišel v hišo Aleša Stareta, kjer je bilo zbranih več ljudi. Pripovedoval jim je, da je on sam hotel dovoliti Barletu, da govori. Toda zjutraj je bil v Ljubljani in dr. Korošec mu

je naročil, naj se vrne domov in Barletu ne pušči govoriti. Ako zamudi vlak, naj vzame avto. Zaradi tega je on, Brodar, potem preprečil Barletovo zborovanje. Ob tej priliki jim je tudi rekel: »Prej smo zahtevali avtonomijo, sedaj pa zahtevamo več, zahtevamo federacijo, popolnoma samostojno Slovenijo.«
Pristavil je še, da bo potem bolje za kmete in da bodo davki manjši.

Izven dvoma je, nadaljuje obtožnica, da je Brodar s tem vršil propagando in širil razpoloženje za spremembo državne ureditve in političnega reda v državi. Taka propaganda dira v temelje državne ureditve, ki je osnovana na načelu državnega edinstva.

Vloga obtoženca Štreina

Nadaljnji odstavki obtožnice se pečajo z vlogo, ki jo je igral obtoženec Ivan Šteinc pri demonstracijah v Mengšu, in dokazuje, da je obtoženec res zagrebel dejanja, ki se mu očitajo. Šteinc sam je pri zaslišanju izjavil, da je 15. maja popoldne šel v Mengšo v cerkev. Po cerkvenem opravilu je pred cerkvijo prišel k njemu neki fant in ga vprašal, ali se bo vršila Koroševa proslava. Odgovoril mu je, da ne bo nič. Povedal mu je, da je proslava prepovedana in da stori najbolje, da grede on in drugi zbrani ljudje mirno domov. Ljudje so nato začeli kričati, on pa je šel v Šušterski hišo, kjer je ostal kakih trideset ure. Ko je potem videl, kako grede po cesti skupi, ne ljudi in med njimi orožniki, ki so ljudi razganjali, je šel s Šušterskim pred hišo. Ni opazil, da bi se kdo protivil orožnikom ali metal na nje kamenje. Ko so orožniki ljudi razkropili, se je tudi on vrnil na kolesu domov.

Šteinc odločno zanika, da bi bil pred cerkvijo rekel nekemu fantu: »No fantje, ali ne bo nič?«
Za nika, da bi dal kakršnokoli iniciativo za pričetek vzklikanja in demonstracij. Popolnoma pasivno je vse gledal in ni na nikak način podpiral drugih. Misionarja Marjana Osepka ob tej priliki sploh ni videl.

Priči Jože in Marta Mrak sta čuli, ko je Šteinc nekemu fantu gori omenjene besede; takoj nato so se začele demonstracije. Priča Peter Sire je videl tik pred početkom demonstracij Šteincina pred cerkvijo, kjer se je razgovarjal z misionarjem Osepkom ter domačim učiteljem in kaplanom. Priča pravi, da je Šteinc stal med množico kakor nekak sodelavec pred svojo četo.

V enakem smislu se glase tudi izpovedi drugih prič, ki jih citira obtožnica. Priče vrhu tega potrjujejo, da so ljudje psovali orožnike in metal na nje kamenje. Potrjuje, je tudi, da so iz množice prihajali klici: »Dol kralj! Živela republika! Dol vlada!«
»Zopet druge priče navaja, da se je Šteinc pripravil z orožnikom in da je bil »najbližji med njimi«. Ega priča je slišala, kako je zaklical orožnikom: »Pa me dajte, če imate koražo!«
»Saj nimate pravice streljati, pa me prebodite!«

Obtožnica navaja okrog 25 prič za demonstracije v Mengšu. Vse priče so bile zaslišane v preiskavi in bodo na razpravi njihove izpovedi večinoma samo prečitane. Na njihovi osnovi zaključuje obtožnica, da je Ivan Šteinc podpiral svoje pristaše z nasiljem proti državnim oblastem, tako da je množica klesala poleg drugega tudi: »Živela republika, dol kralja!«
in da se na poziv orožnikov ni hotela raziti, marveč je začela nanje metati kamenje.

Drugi obtoženci

Na enak način kakor za glavne obtožence Brodarja, Umnika in Šteincina analizira obtožnica tudi vlogo drugih obtožencev in dokazuje na osnovi izpovedi prič in drugih dokazov, da so zakrivila očitana jim kazni. Vloga obtožencev Vombbergerja očita, da je po gostilnah in drugod v Cerkljah in Zgor. Brniku govoril o samostojni Sloveniji pod predsedstvom dr. Korošca in delal propagando v tem smislu. Vrh tega je agitiral za udeležbo pri demonstracijah v Komendi.

Francu Grličcu očita obtožnica, da je pri izgredu v Senčurju med drugim klical: »Živela samostojna Slovenija! Dol kralj! Živela republika!«, Vinku Kосу pa, da je sodeloval pri izgredu v Senčurju in tam med drugim klical: »Živela republika! Dol vlada! Dol kralj! Zmaga je naša!«
Enakih in sličnih vzklikov je obdolžen Josip Loboča, ki se je udeležil demonstracije v Dolu. Obtožen je dalje, da je nagnjal k protidržavnim vzklikom tudi otroke. Tomaz Ogrin in Peter Cerar sta glasom obtožnice vodila demonstracijski sprevod v Mengšu, vzklikala proti državi in da nista hotela ugoditi odredbi žandarmerije, naj se ljudje razidejo. Matija Škerbec in Alojz Iljica sta obtožena zaradi dogodkov na Primškovem, posebno zaradi vzklikov proti državi, odnosno njenemu edinstvu. Gregorin Franc je končno obtožen, da je grožal vladarja.

Edino zadnji obtoženec, Gregorin, je v preiskavi v polni meri priznal očitano mu dejanje in se zagovarjal le s tem, da si pri svojem klicu pač ni ničesar mislil, marveč je spregovoril le tja in dan. Vsi ostali obtoženci so v preiskavi navedbo obtožnice ali v celoti zanikali ali pa sličali vlogo, ki so jo pri dogodkih igrali, v drugačni luči kakor obtožnica.

Obtožnica obsega 33 s strojem tiskanih strani, nosi datum 24. novembra 1932, in podpis državne tožila pri sodišču za zaščito države dr. Ucoviča. Obtožnica ne vsebuje nikakih kazenskih predlogov, marveč citira le one paragrafe kazenskega zakonika in zakona o zaščiti države, po katerih naj se obtoženci obsodijo in kaznujejo.

Obtoženci med čitanjem obtožnice

Čitanje obtožnice je trajalo do 9.40, nar kar je predsednik odredil kratek odmor. Obtoženci so sledili čitanju obtožnice zelo pazljivo; zlasti prvi trije obtoženci so z vidno pozornostjo poslušali in se zdaj pa zdaj ozirali drug na drugega. Mlajši obtoženci, zlasti mlajši fantje iz šenčurske okolice, ki so očitveno niti ne zavedajo datokoznosti očitanih jim dejanj, so kmalu obrnili pozornost drugam in se začeli med seboj potihem razgovarjati in se radovedno ozirati po novinarjih, zlasti po risarjih, ki so portretirali posamezne obtožence, članice senata in zagovornike.

izzivali z vzkliki. V razburjenju pa človek tudi včasih kriče, kar ni na mestu. Med tem je prišel poslanec Barle. Fantje so bil takrat že zunaj. Barle je hotel v Društveni dom, a ko je videl, da je zaprt, se je obrnil napram nam in našim ljudem in prišel bližje. Naši fantje so takrat zavpili: Zivel dr. Korošec! Dol z Barletom!

»Kakšne kravate pa so imeli fantje?«
»Krvate ni imel noben zelene, jaz vsaj nisem nobene videl. V Senčurju so jih pa imeli. Ko je Barle videl, da vse vpije proti njemu, se je vrnil nazaj in odšel v hišo svojega nečaka Stareta. Jaz sem bil takrat zunaj, toda ne med množico, nego blizu svoje hiše. Ljudje so se potem pomirili, čez nekaj časa, ko sem bil na dvorišču, pa se je zopet začelo vpitije.«

»Kaj pa so vpili?«
»Slišal sem samo: Zivel Korošec! Dol Barle!«

»Kje je bil takrat župnik Barle?«
»Prišel je po vasi dol z orožniki. V vasi ni bilo orožnikov, nego je poslal ponje v Kranj. Ko so prišli, je Barle ponovno prišel po vasi pred našo maso. Zato je zopet nastal krič in vik. Še večji kakor prej. Ljudje so bili ogorčeni, da se je Barle zopet prikazal med nje, čeprav so bili njegovi pri Staretu. Zato sem stopil med Barleta in med fante, da se ne bi kdo spozabil. Barle me je vprašal, zakaj so tako razburjeni? Povedal sem mu, da zaradi tega, ker so jih ob volitvah, zlasti fante iz Voklja, Kovarčeva in drugod pretepal, pa so on ni razburjen da sem se bal, da ne pride do pretepa. Zato sem jih pozval, naj bodo mirni in naj ne store kakega nasilja. Res se mi ni nikjer ni ničesar zgodilo. Vsi so se razšli; Barle je šel v hišo svojega nečaka, jaz na domov.«

Brodarjev vzklik

Predsednik: »Ali ste slišali, da je Uravst zaklical »Zivel kralj!«

Brodar: »Nisem slišal, ker so se prepirali med seboj in je bil velik krič in vik.«

Predsednik: »Saj ste bili vendar samo dva metra daleč stran. Kaj sta govorila?«
Brodar: »Nisem slišal.«

»Rekar pravi, da ste prišli čisto zraven in ko je Pravst zaklical »Zivel kralj!«, ste napravili protiklic in nato še vzkliknili »Zivel Mussolini!« Rekar pravi, da lahko to stokrat prišete.«

»Gospod predsednik... jaz pri svoji vesti... sem prepričan... kolikor sem videl, da je bilo... se mi je zdelo... ne morem reči ničesar drugega, nego to, da je ta stvar organizirana.«

»Organizirano? Kako to mislite?«
»Z nasprotne strani proti nam.«

»Pustite to, organizirano sem ali tja, za to ne gre. Ali ste to zaklicali ali ne?«
»Nisem!«

»Kaj pravite na to, da je priča to potrdila in prisegla, da ste tako rekli.«

»Gospod predsednik, prav bi odgovoril... da priča Rekar ni verodostojna.«

»Zakaj ne? Ali živite z njim v sovražstvu?«

»Midva nisva skregana, ali tudi nisva najboljša prijatelja. Nikdar se nisva prepirala, le to mi očita, da nisem nekoč posredoval zanj v zadevi njegove vojaške službe, zaradi znižanja roka.«

»Torej pravite, da niste. Slišali pa bomo tukaj priče, ki so pozvane na razpravo. Bomo videli, kaj vam bodo povedale v obraz.«

„Naši fantje“

Predsednik: »Povejte mi, ali ste kaj rekli oni množici, in kaj?«

Brodar: »Nič, niti besedice.«

»Ah jih niste pozvali, naj grede z vami?«

»Gospod predsednik... jaz sem bil takrat doma in sploh nisem bil zraven.«

»Priče pa izpovedujejo, da so pozvali množico, naj gre z vami. Rekli ste: Tisti, ki ste z mano, pojdit z mano, drugim pa bomo že pokazali, ko pridemo na površje.«

»To ni bilo tako. Ko so fantje šli za Barletom, sem jih poklical: Kar je naših se umaknite nazaj, da vidimo, koliko je Barletovih pristašev. To sem rekel zato, ker so bili vsi pomočani.«

Predsednik je vprašal obtožence, da po nekaterih podrobnostih, nato pa prišel na drugo stvar in ga vprašal: »Kaj je bilo z vašim hlapcem? Kaj je delal tisti dan?«

»Brodar: »Kaj je delal? Med drugo množico je bil.«

»Ničesar drugega?«

»Zastavo je tudi razobesil v zvoniku.«

»Ali je bila vaša?«

»Kakor sem pozneje ugotovil, je bila moja.«

»Kaj pa je bilo z zvonov? So sami zvonili?«

»Zvonovi so zvonili porneje, ko je Barle že bil pri nečaku.«

»Kako dolgo so zvonili?«

»Tega ne morem reči, ker sem šel že domov.«

»Kako to, da so vaš ljudje najbolj vpili? Ali niste imeli kot gospodar, videč, da vaši ljudje najbolj razgrajajo in da so razobesili zastavo, toliko uleđa, da bi jih pomirili. Zakaj ste dopustili zvonjenje in zakaj niste ljudi pomirili, če niste imeli namena razbiti shod?«

»Mene za to ni nihče vprašal. Nisem nič vedel, da je vzel zastavo in krenil na podstrešje, kjer jih je bilo več.«

»Vaš hlapec in vaše dekle so bili tudi v Senčurju. So vas vprašali za dovoljenje? Če ste videli, da je vaš hlapec v Hrastju izobesil slovensko zastavo, kar je po zakonu prepovedano, zakaj mu niste rekli, da ne sme v Senčur, da bi tam še kaj drugega ne napravil. Nasprotno, vi pa ste ga pustili, da je šel. Zakaj? To povejte!«

Brodar: »On je bil takrat na božji noči na Ljubarški gor. Ko se je vračal skozi Domžale in Mengše, kjer je bila Koroševa proslava, je videl kako so tam ljudje veseli in kako imajo zastave. Ko je prišel ves navdušen domov, je ljudem pripovedo-

val, pa je šel tudi sam in razobesil zastavo.«

»Torej vidite, vi ste to slišali in vedeli. Zakaj niste mladega človeka poučili, da to ni dovoljeno, kar bi morali v kot dolgoletni poslanec prav dobro vedeti. Samo to ste hotel reči, da vidite, da ste vi že tu zaželi svoje postopanje usmerjati na to, da onemogočite Barletov shod.«

Večerni razgovor o politiki

Predsednik je nato prešel na razgovor, ki ga je imel obtoženec zvečer po shodu pri Staretovi s tam zbrani ljudmi. Pri tej priliki je govoril o preureditvi države in osamosvojitvi Slovenije.

Obtoženec to oporeča in trdi, da so siicer govorili tudi o politiki, da pa so drugi očitni njonu, da je dr. Korošec proval Slovenijo Srbom. On jih je zavrnil, da tega ne razumejo.

Predsednik: »To trdite vi, vse druge priče, ki so bile tam navzoče, pa trdijo ravno nasprotno.«

Brodar: »Nisem rekel, da zahtevamo preureditev nasilno, marveč da hočemo samo avtonomijo in da bomo zahtevali tudi federacijo. Dostavljam, da omo se za to borili že 10 let in da se bomo borili še 10 let, da to dosežemo.«

»Vidite, mi pa vemo, da govore dogodki v Sloveniji pravem drugače. Vi ste celo klicali Mussolinija in nezdali ste orožnike, čeprav veste, da vrše v službi samo oblast, ki pripada državi. Vsak pameten človek se pokori njihovim navodlom.«

»Vse je bilo pač zelo razburjeno. Nezadovoljstvo je precejšnje zaradi tazmer, ker ni svobode.«

»Pustimo svobodo, vi v Sloveniji ste je imeli dovolj, kar dokazujejo, baš ti dogodki. Povejte nam sedaj, na kak način se more razbiti shod, ki ga štiti državna oblast celo z orožji.«

Brodar: »Tega sploh ni nihče rekel in ne poskušal.«

„Z vpitjem in nasiljem“

»Jaz sem vas vprašal, kako se lahko razbije shod, ki je zaščiteno od organov javne varnosti. Na to ni odgovorili.«

»Tega ne vem.«

»Pa kaj vi mislite? Vi ste bili poslance in morate to dobro vedeti.«

»Z vpitjem in nasiljem.«

»Da, z nasiljem, samo z nasiljem. To pomeni, da se morajo zborovalci napasti. Ali ste v Hrastju napadli orožnike?«

»Nisem.«

»Ali ni tam padel noben kamen in ničesar drugega?«

»Ne.«

»Zakaj sploh hodite na nasprotno shode?«

»Na zborovanje sem hodil tudi takrat, ko je bila vidljiva agitacija. Kot poslanec sam se vedno brigal za razmere v srezu in ljudje bi mi zelo zamerali, če ne bi šel na shod in tamkaj pojasnil poslancu Barletu, kakšne so potrebe tega srezu.«

»Vi ste sam bili narodni poslanec in dobro veste, kako se vrše zborovanja. Zakaj ne bi pustili tudi drugega, da pove svoje mnenje. Vi ste na vsak način hoteli povsod ovirati zborovanja poslancu Barletu.«

»Jaz sem rotil in prosil fante, naj bodo mirni, v rokah pa jih nisem imel.«

»Prej ste pa trdili, da so se vedno obračali na vas in zahtevali od vas pojasnil in navodil. Kakor sami pravite, ste ugledni človek in bi morala vaša beseda nekaj zaleži.«

Obtoženec molči.

Šenčur

Predsednik je nato prišel na dogodke v Senčurju in vprašal Brodarja, kako je šel tja. Brodar je odgovoril, da je krenil s kolegom preko Vokljega, čeprav je pot mnogo daljša. Med potjo se je sestel z mnogimi drugimi kolegarji.

Predsednik: »Ton so bili tudi vaši uslužbenci. Kako so bile obločene vaše dekle?«

»Rdečo obleko so imele.«

»Ali so vas tudi vprašale, kaj imejo na shodu kričati?«

»Da, vprašale so me in jaz sem jih posvaril, naj bodo previdne in naj ključajo samo: Zivio dr. Korošec!«

»In drugače nič?«

»Se ne spominjam.«

»Vam bom pa jaz osvobodil spomin. Ali niste rekli, da so ženske in da jim zato orožniki ne bodo ničesar storili, zaradi česar naj bodo tudi vedno v prvi vrsti?«

»Tega nisem rekel, rekel sem le to, da naj se pazi, da naj bodo previdne, ker bo prišlo do pretepa.«

Na vprašanje predsednika pripoveduje nato obtoženec, kako je prišel s kolegom v Senčur, kako je kolo tam shranil in se sestel s svojimi prijatelji. Bil je v Senčurju že mnogo prej, predno se je pričel shod. Šele pred začetkom shoda je šel k Umniku.

Mođa zelenih kravat

Predsednik: »Ali so imeli kolegarji, ki so prišli z vami, tudi zelene kravate?«

»Tega pa nisem pogledal.«

»Toda malo prej ste rekli, da jih v Hrastju niso imeli. V Senčurju pa so imeli vsi ljudje zelene ovratnice, da bi se spoznali.«

»Da, v Senčurju so jih imeli, toda ne vsi.«

»Svedea ne vsi, oni so bili za Barleta in ti jih gotovo niso imeli. Kaj mislite, zakaj so nosili zelene ovratnice?«

»To pa... Jaz ne morem drugače misliti, kakor da je bila taka moda.«

»Da? Moda? Se začujejo predsednik in sodniki. Brodar postaja vedno bolj nervozen in začne v slovensko govorico mečati vedno več srbohrvatskih izrazov. Nato odgovarja:

»Da, v Kranju so ženske, dekleta, to jeste djevojke imele zelene rute.«

ZASLIŠEVANJE JANEZA BRODARJA

Ob 10.15 se je razprava nadaljevala z zasliševanjem prvega obtožence, bivšega poslancu Janeza Brodarja. Predsednik je takoj v začetku odredil, naj ostaneja za danes poleg Brodarja samo še Umnik in Kos na razpolago zodišču, dočim ostali lahko odidejo, kar so tudi storili. Predsednik se je obrnil nato na Brodarja:

»Govorite počasi in razumljivo, da se bomo lahko razumeli. Kaj pravite k obtožnici?«

Brodar je skušal takoj v začetku zaiti na politično polje ter je hotel citati s strojem napisan govor. Predsednik pa ga je prekinil in vzel pri tem, da se razpravlja najprej o navedbah obtožnice. Pripomnil je, da bo imel obtoženec v toku razprave, ko bodo zaslišane priče, še dovolj prilike, da vsestransko pojasni svoje stališče ter navede vse, kar smatra za svojo obrambo potrebno.

Brodar je odgovarjal v začetku na stavljenja vprašanja jasno in odločno, brez oklevanja in premišljevanja, pozneje pa se je začel zapletati in je postajal vse bolj nemiren, zlasti pri vprašanjih, kjer je šlo za njegovo vlogo pri šenčurskih dogodkih. Vse, česar ga obtožnica obtožuje in kar navajajo priče, je zanikal.

Po stenografskem zapisniku posnemamo naslednji potek dopoldanske razprave med Brodarjem zasliševanju:

Brodar se ne čuti krivega

Predsednik: »Slišali ste obtožnico? Ali ste jo razumeli? Se čutite krivega?«

Brodar: »Razumel sem, krivega se ne čutim. Popolnoma nič!«

Predsednik: »Popolnoma nič?«

Brodar: »Sploh nič!«

Predsednik: »Dobro, če se ne čutite krivega, pa se lahko branite tako, kakor mislite, da bo vam v prilog. Lahko tudi prite nove dokaze, in ko bo zaslišanje končano, in ko bodo prečitani vsi spisi, lahko stavite tudi svoje pripombe. V stvari gre za dva glavna dogodka, onega v Hrastju in onega v Senčurju. Ste bili narodni poslanec?«

»Bil sem 10 let. Najprej leta 1918, in pozneje od leta 1921 do 1929, vse do razpusta Narodne skupščine.«

»V kateri stranki?«

»V bivši SLS.«

»V katerem srezu ste bili izvoljeni?«

»V krajskem.«

»Torej v srezu, v katerem leže kraj, kjer so se zgodili ti dogodki. Začnimo kar po vrsti. Kaj se je torej odigralo v Hrastju?«

»Gospod predsednik, prosim za dovoljenje, da celo situacijo malo bolj obširno razložim.«

»Toda ne preširoko. Bodite kratki in jedrnat!«

Videč, da misli obtoženec citati obširno napisani govor, ga je predsednik zavrnil, rekoč: »Citati ne smete ničesar. Jaz vam bom stavil vprašanja in vi mi boste dali na vsako vprašanje jasen odgovor. Vi niste obtožen za dogodke v Hrastju, nego samo za gotova dejanja. Hočem pa vedeti, kaj se je v Hrastju zgodilo. Kdaj ste prišli v Hrašte, nazaj iz Ljubljane?«

»Iz Ljubljane sem prišel ob pol 12. v Kranj, potem pa sem šel k nekemu prijatelju.«

»Zakaj ste bili v Ljubljani?«

»V Ljubljano sem šel iskat dr. Korošca.«

»Zakaj?«

»Dovolite, gospod predsednik, da razložim celo stvar?«

»Prosim, samo ne predolgo.«

Poset pri dr. Korošču

Brodar: »Bom kolikor mogoče kratek. Shod v Hrastju, ki ga je nameraval prirediti poslanec Barle, ni bil objavljen. Slišal sem, da bo shod v nedeljo, toda za to se nisem zanimal. Zjutraj sem vstal, da grem v Ljubljano. Nameraval sem to storiti že poprej, da poiščem dr. Korošca, kar sem delal po

»Sume, bregovi pa ljubite zeleno.«
»Enkrat zeleno, drugič rdeče.« pristavlja Brodar.

Orožniki in zborovalci

Obtožence navaja, da se je ustavil pri posestniku Bolčarju in da je tam spravljal kolo. Nato je šel v gostilno, kjer je bilo zbranih že mnogo ljudi. Pozneje je odšel k Umniku, se ustavil na dvorišču in od tam opazoval ljudi, ki so šli na Barletov shod pri Gasperlinu.

Predsednik: »Kje so bili žandarji?«
Brodar: »Pred vhodom na dvorišče. Tam je bil kordon, da ljudje niso mogli noter.«

»Namreč oni, ki so hoteli shod razbiti. Ali so bili še drugi žandarji?«
»Jaz jih nisem videl, lahko rečem samo to, da so ljudje prihajali od vseh strani in se je slišalo silno vpitje. Ko sem vprašal, zakaj tako vpitje, so mi povedali, da žandarji ne pustijo ljudi v začel za zborovanje.«

»Kako to, da jih niso pustili? Po čem so jih pa vendar mogli spoznati, kdo so nasprotniki?«
»Tega jaz ne vem. Tudi ne vem, kako so mogli spoznati, kdo je od SLS.«

»Kaj pa z zelene kravate?«
»Zelene kravate ni bila niti ena četrtina.«

»Orožniki bodo povedali, da so imeli vsi zelene kravate, pozneje pa ste vi izdali naredbo, naj dajo zelene kravate proč in naj gredo po stranskih stezah v vas.«
»To ni resnica.«

»To se bo že še videlo. Pripovedujte se dalje.«

»Spređaj so bile ženske«

Brodar: Videl sem, če je kdo poleg orožnika zavljal: živjo dr. Korošec, so ga žandarji najrili. Zadržal je nekoga kakih deset moških, ki so hoteli priti na shod. Potisnil so že proti žandarjem. Spređaj so bile večnoma ženske. Nato je dal podporočnik Rakič naredbo, da se prostor na cestni iz, prazni, ker bo shod skoro minil. Tudi sam Rakič je delal prostor, jaz sem se umaknil nazaj do Umnikovih vrat. Ljudje se niso hoteli popolnoma umakniti. Zato je Rakič potegnil sabljo in začel sam delati red. Boječ se, da ne pride do česa hujskega, sem se umaknil za zid na Umnikovo dvorišče in sem od tam gledal, kaj se dogaja. Na dvorišču ni bilo skoro nikogar. Pred menoj sta tekla dva moška. Ko sta videla, da so žandarji navahili na ljudi, sta zagra, bila na dvorišču mimogrede nekaj polen in jih lučala preko zidu na drugo dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje. Nato je začel podporočnik Rakič streljati na Umnikovo dvorišče. Zato sem se jaz naglo skrila. Kje je bil v tem času Umnik?«

»On je bil že zunaj pred vrati, jaz sem se pa umaknil noter.«
»Ali so bili ljudje že na dvorišču?«
»Dve ženski, dva otroka in onadva moška, ki sta metala polena.«

Dalje pravi obtožence, da je protestiral pri sreskem načelniku proti temu, da so orožniki uporabili orožje proti mirnim ljudem brez vsake potrebe. Pravi, da je strpljanje maso še bolj razburilo, da je prišlo do ponovnih demonstracij.

Brodar in množica

Nato pripoveduje obtožence, kako je skupno z Umnikom miril množico, da ne bi prišlo še do nadaljnjih izgredov. Očitno oporeka, da bi se bilo metalo kamenje in da bi bili napadeni orožniki. Tudi ne ve ničesar o tem, da so napadli Barleta še tedaj, ko se je v družbi župnika škrbca odpeljal iz Senčurja.

Podrobno je predsednik zaslišal obtožence, da tudi glede vzvilkov, ki so padli s strani demonstrantov. Obtožence zatrjuje, da ni slišal ničesar drugega kakor samo »živjo Korošec! Dol Barle!« Predsednik mu nato poroči, da je bil komaj dva metra oddaljen od priče, ki potrjuje, da je tudi on sam vzvikal proti dinastiji in proti ju. goslarju.

Obtožence priznava, da je bil komaj dva metra oddaljen od priče, ki ga dobro pozna, oporeka pa, da bi bil vzvikal karkoli inkriminirane.

Naposledje preide predsednik samo na vodstvo akcije in zaslišuje obtožence, ali je bil on glavni voditelj, zlasti ker mnogo prič izpoveduje, da Brodar množice ni miril, marveč, da je po njegovem posredovanju še bolj divjala.

Obtožence o očitno oporeka in zatrjuje, da je vplival samo pomirjevalno. Ko mu predsednik predoči izpoved poslanca dr. Rapeta, kako je buljskal množico, zatrjuje obtožence, da je to zločel napolnjenje, ker sta z dr. Rapetom stara politična nasprotnika.

»Toda vi ste se gerirali za voditelja. Sami pravite, da so ljudje prihajali neprestano k vam po informacije. Po pričah je tudi dokazano, da ste dajali potič kolezarjem navodila, kako naj postopajo, tako da je dobil vsakdo vtis, kakor da ste nekak vojskovodja.«

Obtožence oporeka.

Orožniški predpisi

Iz nadaljnjega zasliševanja izhaja, da je obtožence naslednjega dne šel v Kranj k poveljniku orožniške čete Mrku Pavloviću, kjer je kot bivši poslanec protestiral proti postopanju orožništva in zahteval naj prepove orožništvu rabo orožja pri političnih demonstracijah. Ko ga je najprej pri tej priliki opozoril na to, da bi orožniki kršili predpise, če ne bi uporabili orožja, kadar so napadeni, kakor se je to zgodilo v Senčurju, je obtožence takoj na to opozoril svoje politične prijatelje, naj bodo v bodoče previdni. Predsednik je pripomnil, da že iz tega izhaja, s kakšnimi načrti je prišel obtožence v Senčur in v kakšni smeri se je razvijala vsa akcija.

V nadaljnem zaslišanju je obtožence zvalil vso krivdo na nasprotnike, ki naj bi bili provocirali in izzivali.

Predsednik: »Saj se vendar vsi med seboj poznate. Torej bi vi morali najbolj vedeti, kdo je kakšen provokator.«

Obtožence se izgovarja, da ne pozna dobro ljudi v srezu, ker je bil kot bivši poslanec mnogo odsoten.

»Redno sodišče v Ljubljani«

Proti koncu preide predsednik na soudeležbo Umnikovo. Brodar potrjuje, da sta bila z Umnikom večnoma skupaj. Le ko sta šla mirit množico, sta šla vsak na svojo stran. Obtožence tudi oporeka, da bi bil videl po shodu Prešerna in da bi Umnik rekel fantom, naj Prešerna »koko razbijejo, fanta pa ubijajo.«

Predsednik: »Čudno, da je toliko prič, ki vse soglasno izpovedujejo, a vi vedno pravite, da vse to ni nič in res.«

Brodar: »Samo obžalujem, da ne pridem pred redno sodišče v Ljubljani. Toda upam, da se bo tudi tu pred tem sodiščem jasno pokazalo, da sem popolnoma nedolžen in da se je hotelo s tem samo pokazati, kako ljudje smo mi, pristaši bivše SLS.«

Kamenje in polena

Ko je predsednik zaključil svoje zasliševanje, so se posamezni sodniki, državni tožilci in branilci izpraševali obtožence o raznih okoliščinah. Sodniki so opozarjali obtožence na razna protislovja v njegovih izjavah.

Državni tožilec je predlagal, naj se sodnemu senatu pokaže slika, ki je bila zupljena v samostanu lazaretov pri Domžalah in na kateri je vsa situacija in vsa množica jasno razvidna.

Predsednik je pokazal sliko, poleg nje pa tudi debelo kamenje in polena, kakršna so metali demonstranti na zborovalce. Predsednik je izjavil, da bi se sam dal reje ustrelili od puške, kakor da bi ga zadel tak ogromen kamen. Kamen, ki ga je pokazal, je bil velik kakor otročja glava in tehtal skoro dva kilograma.

Federacija ali avtonomija

Državni tožilec: »Vi ste rekli, da ste poprej zahtevali avtonomijo, sedaj pa zahtevate federacijo. Ali to priznate?«

Obtožence malo zmeden: »To priznam.«
»Ali niste rekli, da zahtevate popolnoma samostojno Slovenijo?«

»Tega ne priznavam.«
»Kaj mislite s tem: federacija?«

»Široka avtonomija znači v našem ustavnem načrtu isto kot federacija. Federacija je torej toliko kakor avtonomija.«

»Priče potrjujejo, da ste klicali tudi: Živjo republika.«
Obtožence to odločno zavrača.

»Republikanski val« v nekdanji SLS

Državni tožilec: »Ali ste za republiko?«
Obtožence: »Nisem.«

Državni tožilec: »Nego?«
Obtožence: »Če mi dovolite, lahko razložim vse svoje delovanje. Iz njega skidi, da sem baš nasprotno. Ko je prišel s hrvaške strani pred leti republikanski val tu, di v Slovenijo, so se pojavili tudi v bivši SLS struje, ki so zahtevale, naj se SLS izjavi za republiko, če ne, bo razpadla. Kot poslanec in vplivna oseba v stranki sem se odločno postavil na stališče monarhije in proti republiku. O tem govori tudi vse moje delovanje. Imel sem hudo borbo in sem se zameril mnogim našim pristašem, ki so zaradi tega celo iz stranke izstopili.«

»Ali ste tudi sedaj takega prepričanja?«
»Vedno sem bil in sem tudi sedaj. Tudi sedaj. Vedno sem ljudem javno pravil, da ni glavno ali imamo republiko ali monarhijo, nego je glavna notranja ureditev države.«

»Zakaj ste potem razbili Barletov shod, saj je prišel Barle z isto idejo, kakor jo sedaj razvijate vi?«
Obtožence molči.

»Saj sta potemtakem na isti liniji«, ponavlja državni tožilec dr. Čadrov.
»Mi nismo razbili shoda.«
»Pa to je jasna slika. Vse vaše dosežke pripovedovanje to priznava in tudi priče to dokazujejo.«

Predsednik: »On sploh ničesar ne priznava.«

Kontroverza med predsednikom in branilcem

Branilec dr. Adlešič želi spravevati obtožence. Predsednik ga opozarja, naj bo stvaren in naj sprašuje samo stvari, ki se nanašajo na proces. Branilec skuša s sugestivnimi vprašanji položiti obtožence na jezik primerne odgovore.

Predsednik: »Tega ne dopustim. Stavite kratka in jasna vprašanja, na katera naj obtožence odgovarja, in ničesar drugega.«

Branilec predlaga nato, naj se v dokaz monarhističnega razpoloženja obtožence prečita neki članek iz »Domoljubca«, ki da je glasilo Jugoslovanske kmetijske zveze, katere predsednik in voditelj je obtožence. Iz tega članka naj bi sledilo, da je on veseokoli dober monarhist. Članek ni podpisan po Brodarju, marveč je pisan v redakciji in zato predsednik na ta predlog ni pristal. Prav tako je zavrnul tudi čitanje nekoga drugega članka iz »Domoljubca«. Listov dr. Adlešič ni prinesel seboj, temveč ima pripravljene samo prepise.

Po nekaterih manj pomembnih vprašanjih dr. Adlešiča je predsednik ob 12.35 zaključil za danes razpravo, ki se bo nadaljevala jutri zjutraj ob 8.

Zakaj praznujejo hratniški rudarji

Hratnik, 21. februarja
V nedeljo smo še poročali, da bo rudnik počival štiri dni in da se bo v terek začelo spet obratovati za nekaj dni. V veliki začudenje pa rudnik danes spet ne obratuje. To je skrbi rudarjev in njihovih družin povečalo v veliki meri. Razmere so obupne in krožijo tudi vesti, da bo obrat sploh ustavljen. Zaradi takih razburljivih vesti smo se obrnili na merodajno mesto in dobili naslednje informacije:

Naročil ima TPD zelo malo in odpade od njih na hrastniški rudnik za mesec februar toliko, da bi zadostovala produkcija treh dni. Ker pa je v zadnjih dveh dneh zapadlo nekaj centimetrov snega, ki bi se moral odstraniti s premikalnic pred separacijo in bi se s to odstranitvijo povečali režijski stroški, in pa, ker ima mesec februar še sedem dni, se danes ne dela, češ, da je za tridnevno produkcijo še dovolj časa do konca meseca. Iz tega sledi, da se tudi jutri ne bo delalo, če bo slabo vreme. Mogoče bo treba še čakati do petka, da bo morda strani sovražnik snega in ledu sv. Matija odstranil sneg z močnim jugom brez — režijskih stroškov.

Pri takih vzrokih praznovanja v rudniku je pač razumljiv obup rudarjev in njihovih družin.

Dr. Henrik Steska:

O podobčinah

Načrt zakona o občinah predvideva tudi organiziranje posebnih delov občin. Takšni deli občine, ki so imeli tudi po dosedanjih zakonih posebno zastopstvo, ali so bili do sedaj organizirani kot samostalne občine, ali imajo svojo posebno imovino ali posebne naprave (ustanove), bi smeli imeti svoje lastno zastopstvo, obstoječe iz krajevnega zbora in krajevnega starešine. Enako pravico sme ban priznati tudi drugim takim delom občine, ki so po svoji leži in velikosti prirodne enice, a le na željo večine volivcev dotičnega dela in po zaslišanju občinskega odbora.

Organa takih samostalnih delov sta krajevni zbor in krajevni starešina. Krajevni zbor sestavljajo vsi v volilni imenik vpisani volilci dotičnega občinskega dela, krajevnega starešino pa volji krajevni zbor za dobo treh let. Poleg teh volitev odloča krajevni zbor pod predsedstvom občinskega predsednika vsaj enkrat na leto tudi o krajevnih imovini, o krajevnih potrebah in posebnih krajevnih davčninah. Krajevni starešina ni le izvršni organ krajevnega zbora, nego tudi pomožni organ občinskega predsednika. Zlasti upravlja ob nedostatku posebnih, v obstoječih predvidenih izvršnih organov skupno s dvema, od krajevnega zbora izvoljenima volilcema krajevnemu imovinu.

V obče se sme trdit, da je organiziranje občinskih delov začeljeno iz naslednjih treh razlogov:

a) ker poseduje del občine (n. pr. posejka) podobčina, soseska, kraj ali vas) svojo lastno imovino;

b) ker so izvestne naprave in dela namenjena izključno ali vsaj pretežno delu občine, zaradi česar naj sklepajo o njih usvajanju, vzdrževanju in vršenju le dotični del občine; ravnanje naj le del tržne stroške zanje. (n. pr. občinske ceste, ki niso važne za vso občino, vodovodi in vodnjaki, namenjeni le onemu kraju in njegovim stanovalcem);

c) ker bi bilo zaradi razsežnosti občinskega ozemlja potrebno, da predsedniku občine v izvrševanju njegovih poslov v oddaljenih delih pomagajo zastopniki teh delov. Ta tržni razlog pa ne drži in je tej potrebi odpravi ustrežne s tem, da se z občinskim zakonom občinski odbor pooblasti, da izbere enega izmed odbornikov za predsednikovega pomočnika pri vršenju dotičnih poslov.

Predpisi o posebnih delih občin bi se morali bistveno izboljšati. Nikakor ni potrebno, da bi volilci v teh posebnih delih redoma kar neposredno odločali, dasi bi zadostovalo, če volijo iz svoje srede poseben odločujoč širši kolegijski organ (krajevni odbor) in ožji organ (krajevnega starešine) in da krajevni zbor odloča le izjemoma, n. pr. kadar bi se hotel bistveno delovine odstaviti ali obremeniti, ali najdi večje posojilo, ali ustanoviti večja naprava (vodovod, cesta), ki bi za dolgo dobo ali v večji meri obremenila sosesko.

Razmere v posebnih pokrajinah naše občinske države so zlasti glede uprave takih sosesk in krajevnih korporacij zelo različne in se zavoljo tega brez odpora in pravilno ne bi ujemala s enotnim zakonom urediti niti vsa glavna vprašanja; dalje pa tudi ne gre, da bi stari, doslej veljavni predpisi o posebnih delih občin subsidiarno še v naprej veljali, nego so zelo potrebne temeljite pripravitelne sodbenične študije. Primerno bi torej bilo, da zakon o občinah le določa, pod katerimi pogoji se sme tak posebni del organizirati; dalje, da je glede uprave krajevnih imovine, glede posebnih krajevnih davčnin in glede nadzora analogno uporabljati predpise o občinski imovini in občinskih davčninah; končno, da se sklepi krajevnih organov izvršujejo preko občinske uprave, v kolikor priroda stvari ne zahteva neodredne izvršitve po kraljev. starešini. Vse ostale podrobnosti naj bi se uredile z banovinske uredbe, zlasti torej predpisi o nastavi in volitvi, o kompetenci in poslovanju organov teh občinskih delov, posebno tudi o tem, ali naj zbor krajevnih volivcev vodi tudi redno upravo; ali pa naj bo ta pridržana le kakšnemu krajevnemu odboru in krajevnemu starešini, dočim bi krajevni zbor le volil ožje organe in odločal odino le posebno važnih vprašanjih.

Načrt zakona o občinah že sam določa, da se morajo glavnih odločaji občinskih uslužbencev urediti z banovinsko uredbo, vendar ne gre, da bi veljal za to uredbo drugačen postopek, nego ga predvideva čl. 91 sedanje ustave. Gotovo bi bilo pretirano, da bi se tudi službeni odnošaji občinskih uslužbencev v vsej državi na povsem enak način uredili; zakon se iz tega razloga omejuje le na nekaj glavnih točk in niti ne pričakuje, da bi se tudi z banovinsko uredbo moglo predpisati vse podrobnosti, saj se občine med seboj razlikujejo. Zaradi tega sme jo načrta vsaka občina v mejah banovinske uredbe z občinsko, po banu odobreno uredbo, ki jo načrt imenuje statut, utrditi in sistematično imena občinskih uslužbencev in uredi ostale neurejene uslužbenske odnošaje.

V poznavanju o občinskih uslužbencih navaja zakonski načrt tudi ustavni predpis o odgovornosti samoupravnih organov in samoupravnih teles za škode, ki jih povzročijo državljanom samoupravni organi z nezakonitimi ali nepravilnimi vršenjem službe. Ustava nikakor nima tu v mislih le občinske uslužbenec, nego tudi druge občinske funkcionarje, n. pr. predstavnika občine in občinske odbornike. Načrt sicer to upošteva v toliko, da navaja poleg uslužbencev tudi občinske organe, vendar gre tak predpis vrstiti sredi med določbe o občinskih uslužbencih.

Važen je predpis o pokojninskem fondu pri banški upravi, ki bi se ustanovil za izplačilo osebnih in rodbinskih pokojnin občinskih uslužbencev. Vsi spori o pravici na pokojnino in o odreditvi njene višine naj bi bili administrativni spori. Po mojem naziranju bi bilo umestno, da se ta predpis kot poseben paragraf razširi. Sploh naj bi se vsi spori iz odnošaja med občinskimi uslužbencem kot delodajalcem in občino kot delodajalcem, izvedeno z zakonom izločili iz kompetence rednih sodišč, in naj bi se odloki, izšli od teh odnošajih, smatrali za avtoritativne upravne odloke in ne zgolj za akte privatnopravne narode, kar je veljalo doslej pri nas.

Potrebno je, da odloča o težjih službenih prekrških občinski uslužbenec ne zorda občina sama, nego povsem neprizadeto oblastvo. V ta namen predvideva načrt posebno disciplinsko sodišče pri sreskem načelstvu, a na drugi stopnji pri banški upravi.

S tem člankom končam vrsto člankov, ki so se nanašali na načrt novega zakona o občinah in so izhajali od začetka decembra 1932. Popravlju naj se nastopni potreški, ki motijo smisel članka:

V št. 287. 2. stolpec je izpadel 6. odstavek: »Trebna lo tudi še predpisa, kateri občini se pripade ob delitvi občine;«

v št. 297. 1. stolpec, naj se poslednja vrsta glasi pravilno: »pooblastitvi ministrov notranjih poslov;«

v št. 3. 2. stolpec, 15. vrsta o spodaj pravilno: »predstav in ne srestvaja;«

v št. 6. 1. stolpec, 46. vrsta od spodaj: »slučaj javne stiske sme občinski odbor do ločiti, da se izvestna javna dela izvrše z delovno;«

v št. 6. 2. stolpec, 36. vrsta od zgoraj pravilno: »vzdržajo in ne znižajo;«

v št. 6. 2. stolpec, 31. vrsta od spodaj pravilno: »istorodnih in ne istorodnih;«

v št. 35. 1. stolpec, 6. vrsta pravilno: »vredne in ne vredne.«

Za naše srednješolske knjižnice

Prejeli smo naslednji, vsega uvaževanja vredni članek:

Ob začetku šolskega leta se je »Jutro« obširno bavilo z vprašanjem knjižnic na naših srednjih šolah na podlagi konkretnih podatkov in izvestij vseh srednjih šol dravske banovine. Slika, ki so jo podajale te uradne informacije, nikakor ni bila razveseljiva. Niti v Ljubljani niso srednješolske knjižnice take, kakor bi morale biti, mnogo slabše pa je v manjših krajih, posebno v zavodih na bivšem štajerskem, kjer so bile srednje šole ne le po organizaciji, marveč tudi po duhu nemake. Edini srednješolski zavod, ki kaže zadovoljive razmere tudi v tem oziru, je mestna dekliska realna gimnazija, kateri se poznata velikopotezna skrb ljubljanskega mesta in smotrna uprava.

Knjižice, v kolikor se tičejo slovenskega oddelka, že pred vojno niso bile dobre in popolne. Skozi vsvo dobo vojne in od prerata naprej pa se za ureditev in izpopolnitev knjižnic ni storilo takorekro ničesar. Res je, da so bila oficijelna sredstva za to svrhu pičo odmerjena, toda kakor nikjer, tako tudi tu ni bilo pomanjkanje denarja edina ovira za razvoj. Zlasti v povojni dobi ni bilo pravega zanimanja za knjigo. Duhovna kriza naše generacije učitkuje v mnogo slučajih usodnejše, kakor gospodarska. Obnavljanja knjižnic tedaj ni bilo in jasno je, da so morale propadati, kajti stare knjige so se obrabile in deloma poragabile, novih pa ni bilo. Tisti prirastki, ki jih izkazujejo izvestja — samo v številkah — ne pomenjajo za obnovo knjižnic ničesar. Zlasti so darila knjig, kakor so dobrodošla, skoro brez pomena za izboljšanje knjižniškega stanja.

Na in edina naloga srednješolske vzgoje nabiranje znanja v posameznih predmetih, kakor jih določa učni načrt, je vsakemu uvidnevemu človeku jasno. Vsaj enako važna je splošna narodna vzgoja, razširjenje duševnega obzora, vzgoja znanja. Najboljše sredstvo za to državljansko vzgojo je poleg živih besede dobra knjiga. Zato je vprašanje reorganizacije naših srednješolskih knjižnic ne le važno, temveč tudi nujno. Mladina ne more čakati, ako naj ne trpi škode ves narod.

Iz javnih sredstev skoro nimamo pričakovati kake pomembne akcije, akoravno smo mnenja, da bi se tudi ob največji štednji vsaj nekaj moglo in moralo storiti. Vedstva srednjih šol bi morala vsako leto med svoje potrebe vrstiti tudi primerno postavko za šolske knjižnice. Ravno te dni je v razpravi banovinski proračun. Dobro bi bilo, da bi člani banovinskega sveta porabili to priliko in za to važno zadevo pozdignili svoj glas in stavili primerno predloge. Banovina ima velik delež na našem srednjem šolstvu in bi bilo prav, da bi prednjajša, vsaj z iniciativo.

Se več pa si obehom od samopomoči, ki naj bi jo izvedli vsi prizadeti. Naj nas nikar ne straši misel na samopomoč. Z žrtvami, ki so za posameznika majhne, bi se mogel storiti velik korak naprej.

Imamo organizacije »šola in doma«. Ljubljansko društvo deluje uspešno že dve leti, snujeta se lokalni organizaciji v Mariboru in Novem mestu. Pričakovati in željeti je, da se ustanovijo lokalne organizacije še v ostalih krajih, kjer so srednje šole, in da se vse te organizacije zvežejo v skupno združenje. Misel, pospeševati srednješolsko vzgojo s prireditvijo učiteljev in staršev, je gotovo zdrava in bo plodna. Kolikor vemo, se o vprašanjih splošne vzgoje, katere integralni del bi bila ravno skrb za knjigo, doslej v tej organizaciji ni razpravljalo. Neizogibno pa je, da prej ali slej do tega pride, kajti rešim staršem gotovo ne zadostuje formalno doseženo razrednega cilja, marveč žele da si pridobijo njihovi otroci kar najbolj solidno splošno izobrazbo, da se vzgoje v dobre in razumne ljudi.

Organizacija »šola in doma« bi bila v prvi vrsti poklicana, da povzame iniciativo za samopomožno akcijo, ki bi imela za cilj izpopolnitev knjižnic. Potov bi bilo več. Skoro ga ni zavoda, katerega dijaki ne bi pridrihli vsako leto enega ali več javnih nastopov. Del dohodkov naj bi se določil za knjižnice. Tudi počitniške prireditve našega dijaštva naj bi nekaj prispevale v to plemenito svrhu. Nabiranje akcije v obče niso popularne, ker so se v povojnih letih preveč zlorabljale. Vendar bi primerne organizirane akcije, ki bi jo uvedlo propagandno predavanje, lahko prinesla lepa sredstva za obnovo knjižnic. Matera in sestre naših dijakov, organizirane v agnih ženskih društvih, bi bile velika pomožna četa. Mnogo se da uspešno izvesti, če je le prava iniciativa in dobra organizacija.

Letos se je prvikat priredil dan »lepe knjige«. Uspeh ni bil posebno velik, vendar je storjen prvi korak in upati je, da bo manifestacija za lepo knjigo stalna letna prireditev. Morda bi se s to prireditvijo dala združiti tudi propaganda za srednješolske knjižnice.

Pred vojno so si dijaki sami med seboj ustanavljali knjižnice, tako da je imel vsak razred svojo knjižnico so uavavno prupučali svojim naslednikom, kar je imelo za posledico, da so se večnoma poragubila. To postopanje je bilo takrat razumljivo. Srednje šole so bile slovenskemu dijaku tuje. Danes pa so srednje šole naša najdragocenejša narodna last in vsaž obogatitev njenih ustanov prihaja v prid nam samim.

Vprašanje srednješolskih knjižnic je dovolj važno, da se njegova rešitev ne odlašga. Pred vsem pa bi bilo treba ugotoviti njihovo stanje, izločiti, kar ni za rabo, in sestaviti katalog rešitno uporabnih knjig. Ta katalog naj bi se objavil v šolskih izvestjih, pa ne samo po številu, ker številke tu ne povedo ničesar.

Komur je na tem, da zapusti naša mladina srednje šole ne le telesno zdrava, temveč tudi duševno solidna in dozorela, bo rad pomagal pri važnem kulturnem delu reorganizacije knjižnic.

Tragična smrt čl. letalca
Praga, 21. februarja. Včeraj se je dogodila v bližini Malaske na Slovaškem trda letalska nesreča. Vojaško letalo je pričelo goreti ter je padlo na tla in se razbišlo. Pilot Jareš je zgorel.

Poneverba na beograjskem kolodvoru

Beograd, 21. februarja. Policijska je odkrila na beograjski železniški postaji večjo poneverbo. Arefiran je bil blagajnik prtljage Djordje Djordjević, ki je poneveril okrog 100.000 Din državnega denarja.

Novi sofijski župan

Sofija, 21. februarja. Včeraj se je sestel novi občinski odbor, da se konstitira. Kakor znano, so pri zadnjih volitvah v Sofiji dobili komunisti absolutno večino, sodišče pa je pred dnevi razveljavilo njihove mandate. Zato je bil na današnji seji izvoljen za sofijskega župana demokrat Haralampi Orosako.

Poostritev zakona o zaščiti države v Rumuniji

Bukarešta, 21. februarja. AA. Vlada je predložila parlamentu zakonski predlog o izpremembah in dopolnitvah zakona o zaščiti javne varnosti in pravnega reda v državi. Predlog je v zvezi z nedavnimi neredi, ker se je pri tej priliki ugotovilo, da obstojiti cela vrsta slučajev, ki jih zakon ni predvideval. Dopolnilne odredbe navajajo predpise o terorističnih društvih, o širjenju ljudskajskih člankov ali slik in o udeležbi pri prepovedanih manifestacijah. Kdor bi neupravičeno sporočil domačinu ali tuju vsebino diplomatskih ali drugih uradnih aktov, bo kaznovan z zaporom 5 do 10 let. Dopolnilna določila prepovedujejo tudi nošenje uniform in znakov, ki jih pristojna oblast ni dovolila.

Novi sofijski župan

Sofija, 21. februarja. Včeraj se je sestel novi občinski odbor, da se konstitira. Kakor znano, so pri zadnjih volitvah v Sofiji dobili komunisti absolutno večino, sodišče pa je pred dnevi razveljavilo njihove mandate. Zato je bil na današnji seji izvoljen za sofijskega župana demokrat Haralampi Orosako.

Tragična smrt čl. letalca

Praga, 21. februarja. Včeraj se je dogodila v bližini Malaske na Slovaškem trda letalska nesreča. Vojaško letalo je pričelo goreti ter je padlo na tla in se razbišlo. Pilot Jareš je zgorel.

Poneverba na beograjskem kolodvoru

Beograd, 21. februarja. Policijska je odkrila na beograjski železniški postaji večjo poneverbo. Arefiran je bil blagajnik prtljage Djordje Djordjević, ki je poneveril okrog 100.000 Din državnega denarja.

ZASLIŠEVANJE OBTOŽENCEV V ŠENČURSKEM PROCESU

Tretji dan glavne razprave - Naknadno je bil priveden obtoženi Grilc - Včeraj so bili zaslišani obtoženci Ant. Umnik, Franc Grilc, Vinko Kos, Ivan Štrcin in Tomaž Ogrin, ki vsi zanikajo vsako krivdo

Beograd, 22. februarja.

Tretji dan procesa pred državnim sodiščem je bil zelo živahen. Razprava se je pričela kmalu po 8. uri. Danes so bili zaslišani trije glavni obtoženci. Predsednik je gradivo razdelil na skupine, odgovarjalne za dogodek, ki so se vršili v posameznih krajih na Gorenjskem. Najprej so bili zaslišani obtoženci glede dogodkov v Hra. stju, nato pa glede dogodkov v šenčurju in Mengšu. Tako je prišel danes na vrsto drugi glavni obtoženelec Anton Umnik, posestnik v šenčurju, ki je obtožen v zvezi z dogodki v šenčurju. V zvezi s šenčurjem sta bila nadalje zaslišana Vinko Kos in Franc Grilc, ki je bil danes priveden pred sodišče Obtožena Ivan Štrcin in Tomaž Ogrin sta bila zaslišana v zvezi z izgredu v Mengšu.

Kakor včeraj Brodar, so zanikali tudi današnji obtoženci kazniva dejanja, ki jim jih očita obtožnica. Zatrjujejo, da niso nikdar videli in slišali, da niso bili nikjer zraven in zato ničesar ne vedo. Zlasti za nikaj očitane jim protidrjavne in protidinstične klince. Večina obtožencev, tudi ova bivša poslanka SLS Brodar in Štrcin, je govorila v gorenjskem narečju. Tako da je moral nekateri njihove izjave ki jih tudi branilci niso razumeli tolmačiti član senata sodnik dr. Anton Suhec.

Beograjska javnost se je začela po objavi obtožnice zelo zanimati za razpravo, o kateri tudi beograjski listi poročajo zelo obširno. Zato so bile danes oddane vse vstopnice, kar jih je na razpolago.

Ko je predsednik ob 8.25 otvoril razpravo, je bil prisoten izmed obtožencev samo Janez Brodar. Takoj nato so privedli v dvorano še obtoženca Franc Grilca, ki v ponedeljek ni prišel k razpravi in je bila ta zaradi njega za en dan odgodena, včeraj pa je bilo, ker se tudi ni prišel, postopanje proti njemu izločeno.

Predsednik je vprašal Grilca, zakaj se ni pravčasno odzval vabilu k razpravi. Grilc se je zagovarjal, da ni imel sredstev za potovanje v Beograd. Javlj je to orožniški postaji, kjer pa so mu baje rekli, da ne morejo ničesar ukreniti in da mu morda sploh ne bo treba iti v Beograd. Odšel je nato na sresko načelstvo, kjer je javil, da ne more v Beograd. Nato pa so prišli orožniki in ga retirali ter snoči pripeljali v Beograd.

Grilc je srednje velik, običen v že malo pomoleno črno obleko, neobrit in precej bled. Pred sodišče je stopil vidno razburjen. Predsednik je odredil, naj ostane Franc Grilc ves čas razprave v preventivnem zaporu, že zaradi tega, ker pravi, da sam ni, ma sredstev za prehrano in prenočevanje v Beogradu.

Obtoženi Janez Brodar, bivši narodni poslanec

Zaključeno zasliševanje Janeza Brodarja

Po ugotovitvi Grilcovi osebnih podatkov je državni tožilec prečital onl del obtožnice, ki se nanaša na Grilca. Ko se je to zgodilo, so Grilca odvedli v sobo za obtožence, predsednik pa je vprašal zagovornike, ali ima še kdo kako vprašanje za obtoženca Brodarja. Dr. Lamešič mu je hotel staviti več vprašanj ki pa jih je predsednik zavrnil, ker se ne nanašajo na kazniva dejanja branilčevega klienta. S tem je bilo zaslišanje prvega obtoženca Brodarja končano.

Zasliševanje Ant. Umnika

V dvorano so privedli drugega obtoženca, bivšega oblasnega poslanca Antona Umnika. Predsednik mu je dal pravni pouk in ga začel nato podrobno zasliševati.

Predsednik: »Slišali ste obtožnico; se čutite krivega?«

»Ne. En teden poprej je bil shod razgrajen, zanj pa ni bilo nobenega zanimanja. Samo gostilničarji so se zanimali, ker so mislili, da bo kaj škofar. Jaz se za polni tiko nisem brigal in tudi ne za shod.«

»Nikdar?«

»Prej boj malo, sedaj pa sem se popolnoma odčul od vsakega.«

»Kateri stranki ste pripadali?«

»SLS.«

»Ali niste bili župan v šenčurju?«

»Nisem. Bil sem pa poprej 20 let občinski odbornik. Potem se nisem nič več brigal za politiko in sem prekinil po razpustu strank vsako zvezo z bivšimi politiki.«

»Tudi v Brodarjem?«

»Tudi nisem bil na nobenem političnem shodu, na nobenem sestanku. Tudi ko sem izvedel za shod. Tudi glede v šenčurju, sva z ženo rekla, da se bova odpeljala v Vele, sovo.«

»Kakaj pa tega niste storili?«

»Ker mi je žena zbolela in je v petek legla.«

Kako obtožencev opisuje šenčurske dogodke

Predsednik: »No, pa povejte, kako se je stvar v šenčurju začela.«

Umnik nato obširno opisuje, kako so se po njegovem mnenju razvijali dogodki v šenčurju. Od rane maše pa vse do kosila je bil v hraničnici, ki ima zelo velik promet, mesečno do enega milijona. Po kosilu je šel k svoji bolni ženi in v prvo nadstropje in je šel skozi okno opazil, da so se začeli ljudje zbirati pred njegovo hišo. Nato je nastal krik in vik in zato je šel doli po gledat, kaj je. Ko je stopil na cesto, je videl, kako so navajali orožniki na ljudi. Zato se je umaknil nazaj v hišo in šel zopet k ženi. Z okna v prvem nadstropju je videl, da sedi Vombergar na dvoriščnem zidu. Šel je zopet doli in našel pri svoji hiši Brodarja in še par ljudi. Začutil se je kakaj je prišel Brodar, ki pa mu je na njegovo vprašanje izjavil, da je prišel na shod in da bo tam govoril, če mu bodo pustili. Med tem je opazil, da orožniki niso pustili nobenega na shod. Ljudje so začeli vpiti: »Kaj je s svobodo? Doli Barie! Živijo Korošci!«

Predsednik: »Drugega nič?«

Umnik: »Jaz nisem nič slišal.«

Nato je Umnik nadaljeval svoj opis: Ko so začeli orožniki ljudi razgrajati, je prišel nek orožnik tudi k njemu in mu nastavil bajonet na prsi, a čisto narahlo. On mu je povedal, da je na svojem, in se ni hotel umakniti. V tem je prihitel podporočnik Rakič, potegnil sabljo in začel tudi sam ljudi razgrajati. Ko je prišel Rakič čisto blizu njega, je priletelo čez Umnikovo cvinger poleno, ki je padlo pred podporočnika Rakiča. Ta je nato potegnil revolver in oddal strel proti Umnikovu dvorišču. Tedaj so začeli tudi orožniki streljati ne ve pa kdo je dal za to povelje. Oddanih je bilo kakih 30 do 40 strelcev. Ljudje so se razbežar deloma skozi njegovo dvorišče, deloma pa proti cerkvi in župnišću. Z Brodarjem sta bila ves čas skupaj in se nista genila s svojega mesta pred hišo. Šele po tveje ko je prišel sreski načelnik in ju pozval naj gresta mirit ljudi, sta šla vsak na svojo stran. Videč pa, da ne moreta vplivati, sta se zopet vrnila. Na ponovni

Umnikovo dvorišče v šenčurju

Predsednik je nato spraševal obtoženca o obnašanju njegove mladoletne hčerke, ki je po izpovedi prič, vpisa: »Dol Barie! Dol vlada! Živela svoboda! Živela republika!«

Obtoženelec je zanikal vse te očitke in trdil, da se obremenjuje priče njegovi nasprotniki, politični ali pa konkurenčni. Tako se je izrazil o gostilničarki Gasperlinovi, da ga sovraži zaradi tega, ker je z delom v zadrugi onemogočil, da bi ona odrala ljudi. Obširno je začel slikati, kaj vse je storil za zadrugo, a predsednik ga je zavrnil, da to ne spada semkaj.

Predsednik je obtožencu pripomnil, da bi bil prav lahko preprečil šenčurske izgrede že s tem, da bi zapri svoje dvorišče in ne dovolil ljudem vstopa. »Saj imate ograjo okrog hiše; če jo zaklenete, ne more nihče notri.«

»Zapriramo samo ponoči, podnevi pa tega ne moremo, zlasti pa ne ob nedeljah, ko prihajajo ljudje s koles in cerkev in spravljajo kolesa na moje dvorišče.«

Predsednik senata dr. Bubanj

Predsednik: »Ali vam je podporočnik Rakič naročil, da zaklenete dvorišče in ne pustite nikogar notri?«

Umnik: »Da.«

»Ali imate tudi drva spravljena na dvo dvorišču?«

»Da, poleg hiše je bilo nekaj drv. Pri kuhinji notri na dvorišču.«

»Kako daleč je to od ceste?«

»Kakor je hiša široka; kakih devet metrov.«

»A kljub temu, da vam je podporočnik Rakič strogo naročil, naj ne puščate ljudi na dvorišče, so bili ljudje tam.«

»Prej jih ni bilo, šele potem, ko so zbežali skozi dvorišče na cesto.«

»Priče pa izpovedujejo, da so se ljudje skrivali na vašem dvorišču, da so bile tam postavljene mize in stoli in da ste vi ljudem dajali pijače.«

»To je nesramna denunciacija. Zgražam se, da se morejo med slovenskim narodom dobiti taki denuncianti.«

Prvi strel

Predsednik: »Ali ste opazili, koga orožniki ne puščajo na shod?«

Umnik: »Gledal nisem.«

»Zakaj so ene pustili, druge pa ne? Kako so jih poznali?«

»To sta odredila orožnik Sotler in Gaspersinov hlapec, ki je, po domače rečeno, znan pretepač.«

»Ali niso imeli zelenih kravate?«

»Jaz nisem videl, pa se tudi nisem spomnil, kar za to stvar še vedel nisem, kaj pomeni.«

»Vi ste priznali, da je prvo poleno padlo z vašega dvorišča? Priče izpovedujejo, da je od tam padel tudi prvi strel.«

Obtoženelec zopet opisuje, kako je bilo ko je začela šandarmacija razgrajati ljudi. Pravi, da je dobro videl, kako je prvi strel ljal Rakič ki je stal poleg njega.

Predsednik: »Ne tako, ne tako. To se vemo, da je Rakič streljal. On to tudi sam izpoveduje. Predno pa je on streljal, se je streljalo z vašega dvorišča. To nam pojasnite.«

Umnik: »To že ni res. Saj so tudi druge izpovedi neresnične. Tako pravi podporočnik Rakič, da sem se jaz napram njemu dostojno vedel, drugi orožnik pa trdi, da sem jaz nad njim kričal in mu rekel »Srb, ska svinja!« Jaz pa kaj takega nisem rekel.«

»Mi vam bomo pa predočili še vse druge besede, ki ste jih izrekli.«

»To so same denunciacije.«

»A to, kar vi pravite, je seveda vse sama sveta resnica!«

»Dokaz je že to, da se nisem udeležil na benega posvetovanja in nobenega shoda.«

Kaj obtoženelec ve in česa ne ve

Predsednik: »Ali ste slišali, kaj vse so ljudje vpili?«

Umnik: »Klicali so: Živijo Korošci! Živela svoboda! Za vse enaka svoboda! Zakaj nas vabite, če nas ne pustite na shod?«

»Ali se ni nič drugega klicalo, ali niso klicali tudi: Dol z državo! Dol z režimom! Živela samostojna Slovenija! Živela republika! in še kaj drugega?«

»Tega nisem prav nič slišal. Če niso morda na Barletovem shodu tako klicali? Tam nisem bil in zato ne morem ničesar reči.«

»Torej niste vi nič sodelovali, ničesar organizirali, mogoče podpirali?«

»Jaz se nisem za nikogar brigal. Nisem imel nobene zelene kravate. To sem šele izvedel v Ljubljani. V šenčurju sploh ni bilo nobene zelene kravate.«

»Pa mi pojasnite to, zakaj so prišli tuji, ci ravno tistega dne v šenčur. AN drugod nimajo cerkev?«

»Ne vem. Mislim pa, da je to zaradi tega, ker ima v Sloveniji skoraj vsak fant in vsako deklo kolo, pa delajo ob nedeljah izlete. Bržkone pa je to tudi posledica agitacije Gaspersinovih.«

»AN niste videli, da mečejo na orožnike kamenje in polena?«

»Nisem videl, ker nisem bil ves čas navzoč.«

»Torej vi se prav tako branite kakor v pretekli? Vse, kar je vam v breme, kratkoma zanikate! Preočili vam pa bom ta, povedi prič in prič bodo tudi tu pred vami potrdile, da ste bili vi nekak voditelj vse množice.«

„Sami nasprotniki“

Obtoženelec hiti zatrjevati, da so vse priče, ki so izpovedale proti njemu, njegovi osebni nasprotniki in da so mu podtaknili stvari, ki jih ni storil in ne govori.

Predsednik: »Priče soglasno ugotavljajo, da ste vi z rokami in besedami navajali množico, kaj naj stori, in da ste jo tudi sam z vzklici vzpodbujali.«

Umnik: »To je laž. Če bi sreski načelnik ne imel zaupanja vame in v Brodarja, ne bi naju pozval, naj greva mirit ljudi.«

»Priče pa izpovedujejo, da ste jih mirili tako, da so nato še bolj razgrajali. Vse vašo je smatralo za voditelja.«

»Morda so me zamenjali s koga drugim, saj so bili skoraj sami tuji.«

»Toda ljudje so vzklikali tudi: Živijo Umnik! Dol Barie! Torej se vendar niso mogli motiti!«

»Je že mogoče, da je kdo tako zaklical. Temu je bila množica ljudi. Mogoče so se slišali vzklici čisto drugeče. Jaz kaj takega nisem slišal.«

»Priče tudi pravijo, da ste vi z Brodarjem hodili okrog ljudi in jih glasno pozvali: Če se vrnite, nikamor ne hodite, nič se ne umikajte!«

»To so sami nasprotniki!«

»Torej se bili v šenčurju sploh samo vaši nasprotniki! Priče tudi potrjujejo, da ste vi ko so vas pozvali na ravnih klicah in vse mečejo, da ste dr. Korošci! Zmaga je naša! Karkoli zmaga ste pa mislili?«

»To ni nič res! To je vse izmišljeno! Jaz se sploh nisem spomnil v takih stvarih.«

Predsednik hiti nato izpovedati nekaterih prič, ki soglasno izpovedujejo, da je Umnik skupno s Brodarjem takrat, ko je po naročilu sreskega načelnika imel miriti ljudi, delal to na tak način, da se je vsem zdelo, da jih le podpiruje in da se iz sreskega načelnika in vseh drugih brije norca.

Predsednikovo svarilo branilcem

Med čitanjem izpovedi prič je dobil predsednik pismeno obvestilo Nevoljen se je obrnil k branilcem in jim rekel, da je bil opozorjen, da hodi eden izmed branilcev iz dvorane k ostalim obtožencem in jih opozarja na to, kaj se godi v dvorani in kaj izpovedujejo zaslišani obtoženci. Tako stopanje je nedopustno in ga ne bo trpel. Če se bo le še ankrat kaj takega ponovilo, bo za vse obtožence odredil preventivni zapor.

Zagovorniki so se v prvem hipu začudili temu ukoru in protestirali proti njemu, češ, da je neupravičen, ker ni nihče od njih zapustil dvorane. Predsednik je njihove proteste zavrnil in tedaj se je pokazalo, da ni bilo v dvorani branilca glavnega obtoženca Brodarja.

Po tem incidentu je predsednik nadaljeval zasliševanje Umnika, ki se je posluževal metode skoro vseh obtožencev pred državnim sodiščem, in je preiskavi navadno vse priznajo, pozneje, ko se začne zavedati resnosti svojih dejanj, pa kratkoma vse zanikajo, oporekajo in se delajo nevedne. Tako je tudi Umnik uporno zavračal vse izpovedi prič, četudi je bilo jasno, da se priče, ki se med seboj niti ne poznajo, ne morejo izmisliti baš vsega tako skladno, da se v glavnem strinja tudi z vsebino tega, kar obtoženci sami priznavajo. V kolikor jih to priznanje ne obremenjuje, »To je laž, vse to je izmišljeno, to so same denunciacije, tega se ne spominjam.« to je refren Umnikovih odgovorov na vsa nadaljnja vprašanja predsednika. Ki opozarja na protivolja v samem zagovoru obtoženca. Način zagovora vseh dosedaj zaslišanih obtožencev vsiljuje domnevo, kakor da je bilo vse nesrečno dogovorjeno, če bi se akcija pomersila in bi bili pozvani na odgovor, kakor se je sedaj tudi zgodilo.

Koncentričen napad na orožnike

Podporočnik Rakič izjavlja, nadaljuje predsednik dr. Bubanj, da vas je dobro opazoval, kako sta šla z Brodarjem od skupine do skupine in se zagovarjala z ljudmi, ki so nato še vse huje kričali, tako da je bilo očividno, da so vsi pod vašo komando. On vam je tudi naročil, še predno je orožništvo uporabilo orožje, da zaprite svoje dvorišče, da se ljudem onemogoči vstop, toda vi ste ga zadeli, da ste tu vi gospodar in da si ne pustite ničesar ukavati.«

Državni tožilec dr. Čadrov

»Tega se ne spominjam, ponavlja stereotipno Umnik, saj je bilo dovolj orožnikov, da jih postavijo tja in preprečijo izstop na moje dvorišče.«

»Da bi jih bilo potem drugod manj in da bi bili vi lahko dosegli to, kar ste hoteli, ga ostro zavrne predsednik. »Vse je bilo dobro premišljeno, kar ste delali, ljudje, ki so se umaknili na vaše dvorišče, so lahko nato padli orožnikom v hrbet, ki so orožniki mimo vaše hiše čistili prostor. To se je tudi zgodilo. Izpostavljeno so bili koncentričnemu napadu od treh strani in so bili prisiljeni, da so uporabili orožje. Pa ne samo to, na vašem dvorišču so bile postavljene mize in stoli in prič izpovedujejo, da ste tam dajali ljudem pijače.«

»To je vse izmišljeno, se brani obtoženelec, vedno bolj vzemirjen pod težo obremenitev, ki mu jih našteva predsednik.

»Tu pred vami bodo zaslišane priče, ki bodo to potrdile. Kaj pa Prešeren, tega tudi ni nihče napadel? Ko ste ga zagledali, ste zaklicali: Koko razbite in fanta ubijte!«

»Tega sploh ne pomam, kakor seci ališal je on sam padel s kolesa in se zvrnil v jarek, potem so pa to nam podtaknili.«

»Vam je sploh vse podtaknjeno, tudi Barletov shod v šenčurju, pripominja predsednik ironično.

»To je vse organizirano, da bi se na nas svrnila krivda, ker so orožniki napačno postopali, se izgovarja Umnik.

»Sreča, sedaj so pa vraga orožniki hoteli, čeprav so bili s treh strani napadani s kamenjem, poleni ter so celo streljali nas.«

Nadaljevanje na 4. strani!

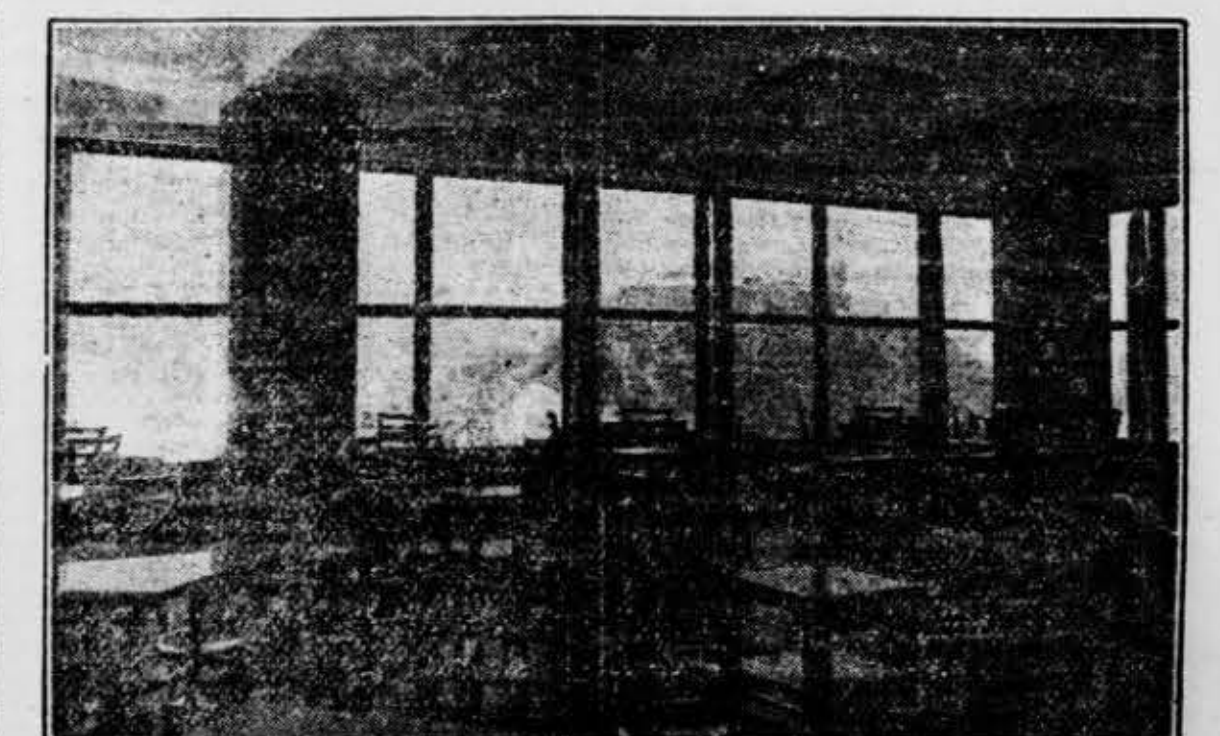
V najvišjih nadstropjih nebotičnika

Zgornja slika predstavlja družbo vodstva Pokošinskega zavoda, graditeljev nebotičnika in novinarjev, strano pretekli tork popoldne pri intimitni otvoritvi kavarnice v nebotičniku.

Masnja slika kaže stopnišča, ki veže zgornja tri nadstropja nebotičnika, v katerih je nameščena kavarna.

Spodaj: kavarniški prostori v 12. nadstropju s pogledom na ljubljanski grad.

»Ja imam tuji dokaz, da je bilo šušnato navodilo, da se mora Barletov shod na vsak način preprečiti.«

»Meni o tem ni nič manega.«

»Kako tudi, saj ste vi sami klicali, čeh, mi udarite od srede, drugi od zadaj, da jih bomo dobili v sredo.«

Nato so še posamezni sodniki in odvetniki spraševali obtožence z ostrim na njegove prvotne izpovedi. Na vprašanje branika dr. Adlešiča je obtoženec Umnik izjavil, da je bil shod razglašen po vseh okoliških občinah tja do Kamnika. Brodarja je videl prvič šele okrog 3. popoldne pred svojo hišo. Pravi, da v zadnjem času ni bila tako tesna prijetelja. S svojimi odgovori skuša Umnik razbremeniti Brodarja, čeh, da je on samo pomislek vplival na množico. Glede župnika Barleta pravi, da je prej ni bil priljubljen v kraju, ker je preveč gosposki človek, ki si ni znal pridobiti kmečkih src.

Ko je predsednik na koncu Umnika vprašal, ali ima še kaj pripomniti, je slednji izjavil: »Samo to, da je vse zlagano, kar se proti meni prča. Upam gospodje sodniki, da boste objektivni...«

Predsednik: »Dobro, dobro, svoje naloge kot sodniki, že mi sami poznate!«

Obtoženec je na perditio branika nato še na sklici razložil situacijo, kakršna je bila po njegovem mnenju.

Godba po zmagi

Državni tožilec dr. Čadrov je nato še opozoril na okoliščine, da so potem, ko je župnik Barle odšel, na predlog Umnika po vasi zmagovito prepevali, zvečer pa je igrala celo godba.

Umnik pravi, da je to predlagal samo zaradi tega, da bi odvrnil pozornost ljudi od razburiljivosti dogodkov.

S tem je bilo zasliševanje obtožence Umnika zaključeno in je predsednik odredil kratek odmor.

Zasliševanje Franca Grlica

Po odmoru se je razprava nadaljevala ob 10.30. Prišlo se je zasliševanje obtoženca Franca Grlica, ki so ga danes privedli orožniki. Grlic, ki je prvič stopil pred sodišče, je bil vidno vznemirljiv. Po kratkem pravnem pouku, ga je prišel predsednik zasliševati.

»Ali ste razumeli obtožnico?«

»Da.«

»Ali se čutite krivega?«

»Ne.«

»Ali ste vzklíkali tako, kakor navaja obtožnica?«

»Nisem nič takega vzklíknil, samo: Zivjo. Jaz seveda nisem vedel za shod. Sam sem odšel s kolegom na sprehod. Med tem sem srečal še več kolezarjev. Ko sem videl toliko ljudi, sem se ustavil v Gosperlinovi gostilni, kjer smo fantje skupno spili nekaj litrov vina. Nadalje pravi obtoženec, da je slišal samo vzklíkati: Zivjo! Zivjo! Ljudi ni poznal, ker so bili iz raznih krajev. Ko je videl, kaj se dogaja, je šel takoj domov in je bil ob 7. še doma.

Pri nadaljnjem zasliševanju pa je moral Grlic spoznati, da ni tako nedolžen, kakršnega se dela. Pri nemem so našli slovensko zastavo, dasi pravi, da je imel na krošju državno zastavo, ki pa jo je pozneje spet dobil. Zastavo so mu odvzeli in jo prešli, tako, da je postala slovenska.

»Orožniki podnarednik Šotlar pa pripoveduje, da ste vi nosili veliko slovensko zastavo na čelu in da ste najbolj kričali: Zivjo! Zivjo! Do! Do! Do! Jugoslavija! Zivela! Zivela! Zivela! Zivela!«

»Tega nisem.«

»Čemu bi pač oni to trdili brez dokazov. Vas so celo dvignili na ramena in vas nosili okrog, vi pa ste kričali od vseh najbolj: Zivjo! Zivjo! Zivjo! Zivjo!«

»To ni res.«

Državni tožilec dr. Čadrov: »Ali ste videli, kako so metali polena in kamenja, in ali ste videli, da so metale tudi ženske?«

»To sem videl, saj je tudi mene zadela kamen v nožo.«

»Ali ste videli, kako je nekdo udaril podporočnika Rakiča?«

»To sem videl, kako je nekdo zamahnil s desko in za udaril po ramenu, ne vem pa, kdo je bil.«

Branilec dr. Lamešič hoče izpraševati obtoženca, pozivajoč ga, da naj se obrne k njemu in napram ostalim branilec.

Predsednik se temu protivi in zahteva, da se izprašuje obtoženec preko predsednika in da bo obtoženec le njemu odgovarjal. Prav tako je predsednik zavril vsa vprašanja, ki so bila sugestivnega značaja.

Branilec je nato predlagal še zaslišanje nekaterih novih prič, o čemer bo senat lateri sklepal. Priče naj izpovedale v prilog obtožnice. Državni tožilec se je izjavil proti temu predlogu, zlasti, ker so bile nekatere predlagane priče zaslišane že v preiskavi in se njihove izpovedi lahko prečitajo.

Predsednik: »Mata še kaj pripomniti, obtoženec?«

»Nič drugega, nego, da se vzamejo tudi moje prič.«

Zasliševanje V. Kosa

Ob 10.50 se je pričelo zasliševanje nadaljnega obtoženca Vinka Kosa.

Kos je tipičen kmečki fant, dobrega srca, poslušnega značaja, ki se da izrabiti za vsako delo in dejanje. Bil je član katoliške godbe in je prihajal z Voklega v Senčur pri vaju. Tudi tega dne je bila napovedana vaja za popoldne, četudi je bilo jasno, da vaje ne bo in da bodo izrabili fantje za drugo stvar. Kdor pozna vzgojo v klerikalnih društvih, ve, da igra v njih politika prvo vlogo in da je vse drugo samo forma, pod katero se skriva politika. To dokazuje tudi današnje zasliševanje Kosa.

Kos govori gorenjsko narečje in so ga sodniki in beograjski braniki le težko razumeli. To okoliščino pa so izkoristili tudi obtoženci, in so odalej vsi s posebnim poudarkom govorili v narečju, tako da je moral član senata, dr. Šušec, apelacijski sodnik iz Ljubljane, večkrat tolmачiti.

Kos pravi, da je stal ves čas obrnjen v stran, da ni ničesar videl, kaj se je dogajalo sredi in v sredi. Ko so nastopili orožniki, se je umaknil čez Umnikovo dvorišče na drugo cesto in stal tam nekaj časa s svojim dekletom, nato pa se vrnil v vas. Zvečer pa se je vršila vaja godbe in so nato šli skozi vas ter igrali vesele koračnice proti Brniku. Oporeka, da bi bil sam vzklíkati: Do! Do! Do! Zivela republika! Zivela je naša! itd. Na vprašanje, zakaj je bila sklicana vaja godbe tako rano

poročna, a se je mušela šele pomno svočev, odgovarja, da tega ne ve, ker so o tem odločali drugi.

Predsednik: »Potrebnoval so pač godbo zvečer, da slavo zmago.«

Grlicev branilec dr. Lamešič prošil predsednika, naj pojasni, zakaj Grlic ni prišel prvi dan na razpravo in dodaja, da je izostal zato, ker ni imel denarja. Zato predlaga, naj ga sodišče izpusti iz zapora, ker je bila kriva njegovega izostanka le višja sila.

Predsednik odklonil predlog, ker je zoper

Zasliševanje Ivana Štrcina

V dvorano so nato privedli bivšega poslanca Ivana Štrcina, ki je dokaj samostojno sedel na stol pred predsedniško mizo, se nasklonil na mizo ter si po domače z roko podprl glavo. Predsednik ga je opozoril na dostojno vedenje in ga prišel izpraševati.

»Ali ste krivi, kakor vam očita obtožnica?«

»Sploh nič, ker vse to ni nič res. Prišel sem 15. maja v Mengšu in pustil svoje kolo pri prijatelju Šušteršiču ter nato odšel k maši. Ko sem po popoldanski službi božji zopet prišel iz cerkve, je bilo zunaj cerkve nekoliko ljudi, ki jih večinoma nisem poznal, ker so bili iz drugih krajev. Videl sem, da nekaj čakajo. Zato rečem enemu izmed njih: »Kaj pa čakajo, saj ne bo Koroščeve proslave, ker je prepevdana.« Nato sem se nekaj časa razgovarjal z nekaterimi znanci, medtem pa so fantje začeli klicati: Zivjo dr. Korošček! Eden izmed njih je pristopil k meni in me vprašal: »Kaj pa sedaj, če ne bo proslave?« — »Bodite mirni, sem šel naravnost k Šušteršiču, ki me je povabil na kozarec vina. Ostal sem tam pol ure. Skozi okno sem opazoval, da je šla skupina ljudi mimo hiše po cesti in nekaj vzklíkalo. Ko sem stopil ven, sem videl, da so ljudje nekaj pretekajo z orožniki. Medtem je prišel do nas župnik Šušteršič, ki je imel v Društvenem domu shod Marijine družbe. Mimo nas pridrvi orožnik Ambrožič in zavpije na župnika, zakaj hujska ljudi. Župnik pa ni rekel nič besedice, ker je šel pravkar prišel. Zavril sem orožnika, naj ne napada mirni ljudi, ki samo opazujejo. Ko sem opazil, da je čista prazna, sem se poslovil, vzel kolo in se odpeljal domov. Ne vem, kaj se je godilo v Malem in Velikem Mengšu, ker nisem bil nikjer drugod.

Predsednik: »S kom ste bili skupaj, ko ste prišli iz cerkve?«

»S kaplanom. Župnik je prišel šele pozneje, a je prišlo tudi še več drugih ljudi.«

»Misionarja Osepka tudi niste videli?«

»Prč pravilo, da ste se estali ž z drugim. Zakaj ste sploh prišli v Mengšu? Kaj doma nimate cerkve?«

»Samo mimogrede, z namenom, da se udeležim službe božje, ker ne bi pravdašno prišel še domov. Bil sem v Domžalah.«

»Toda mi vemo, da ste bili na vseh Koroščevih proslavah: v Domžalah, Mengšu in v Komendi.«

Obtoženec prizna, da je bil povsod in da se v Komendi ni vršila proslava, ker je bila prepovedana, čeprav je bila to samo kulturna prireditelje, kakor se je izrazil.

»Ali niste že prej sestavili posebnega odbora za to proslavo?«

»Da, jaz sem bil predsednik.«

Predsednik vziame iz sodnih spisov iz notese izbran listič, ki ga poteka obtoženec, rekoč: »Glejte, tu je listič iz notese, zaplenjenega v samotnu v Grobljah pri Domžalah. Na njem je zapisano, da ste vi vodili vseno tega in da se vam prepusta podrobna organizacija. To je bilo torej vse potrebno organizirano.«

Oglavljeno presenečen odgovarja Štrcin: »To ni bilo nič organizirano, samo posvetovanja so bila, dokler niso bile proslave prepovedane. Pozneje nisem napravil nobenega koraka.«

»Kateri stranki ste pripadali?«

»Slovenski ljudski stranki, dokler je obstajala.«

»Tudi danes ste še.«

»Stranke ni več, pač pa z njo simpatiziram.«

Jugosloven, ki ga slavi narod

»Zakaj ste prav za prav slavili Korošca, če ne zaradi stranke?«

»Korošec ni stranka, to je Slovenec — a hitro popravi — Jugosloven, ki ga slavi ves narod.«

»A priče pravijo, da ste nastopili pred množico, kakor da poveležite četi.«

»To ni res, morda so samo tako mislili. Jaz sem samo gledal, kaj je, nisem napravil nobenega koraka.«

»Toda priče potrjujejo, da ste vi spraševali fante pred cerkvijo: »No, ali ne bo nič in jih s tem po ovinkih pozivali naj pridijo demonstracije.«

»Oni so na moje vese, da ne bo nič, izjavili, da bodo sami napravili. Torej nisem jaz pozival.«

»Nasprotno, iz vaših besed se jasno vidi, da ste jih vi hujskali k temu.«

»Priče niso dobro slišale, ker se je takrat zvonilo z vsemi zvonovi.«

»Če bi ena priča ne slišala dobro, bi bilo mogoče, toda da so vse priče soglasno izpovedale, je vendarle čudno, kaj? Vi poznate ljudi, ki so bili tam?«

»Nobenega nisem poznal, ker se za to tudi nisem zanimal.«

»So nosili kake zastave?«

»Tega se ne morem spomniti.«

»Vam bom pa jaz osvežil spomin, nosili so veliko slovensko zastavo. Kaj so pa vzklíkali?«

»Dokler sem bil jaz zunaj, so vzklíkali samo Zivjo Korošček! Do! Do! Zivela svoboda!«

»Kaj pa republika, sokolotke barabe in vzklíkati proti kralju?«

»Tega nisem ničesar slišal.«

»Kako ste bili ta dan oblečeni?«

»Se ne spominjam.«

»Ali niste imeli zelene kravate?«

»Da, to sem imel.«

»Ali so vas orožniki pozvali, da se odстранite?«

»To je bil samo splošen poziv, mi smo stali ob strani.«

Orožnik je prišel k vaši skupini in vas pozval, vi ste bili narodni poslanec in ljudje so se ozirali pred vsem na to, kako se obnašate vi. Za vami je prišel še župnik, kaplan, nato še misionar Osepček, tako, da so se vsi ravnali po vas, in je razumljivo, da je množica videla v vas voditelje.«

»To ni res.«

Ortica očrta preventivni spor zaradi tega, ker se ni pokoraval odredbam državnega oblasti, čeprav je bil preje velikodušno izpuščen iz zapora.

Odvetnik Bora Prodanovič, ki zagovarja Kosa, predlaga, naj se zaslišijo še nekatere prič, ki bodo izpovedale v prilog njegovega klijenta. Senat bo o tem naknadno sklepal.

Na vprašanje dr. Adlešiča izjavi obtoženec, da Brodarja in Umnika ni videl. S tem je bilo Koso zasliševanje zaključeno.

»Drugi ljudje so dobili vti, da vi s svojim postopanjem navajate ljudi, kaj naj delajo in kako naj kriče.«

»Morda so to samo žeteli. Jaz s to stvarjo nimam nobenega opravka.«

Pa me preboš!

»Ali vas niso orožniki pozvali, da se umaknete? Zakaj se niste?«

»Saj smo stali ob strani pri hiš.«

»Toda, če vas pozova, se morate pokoriti.«

»Saj sem pozneje šel.«

»Da, šele pozneje, ko je bil kralav ž knečan. Ali ste imeli kak konflikt z orožniki?«

Obtoženec se dela očrčenega in izjavi, da bi bilo pod njegovo častjo, da bi se tako obnašal. Zato kaj takega najodločneje odklanja.

Predsednik: »Orožnik Ambrožič z drugimi pričami potrjuje, da ste bili vi najbolj glasen.«

»Vsakdo, ki me pozna, ve, da sem miren človek.«

»Priče pa celo potrjujejo, da ste napram orožniku razgljali prsa in rekli: »Pa me preboš, če si upaš.« S tem ste dali množici še večjo korajžo.«

»Tega ne morem nihče dokazati.«

»Priče bodo tu pred vami potrdile. Ali ni tedaj, ko ste vi tam stali, prisel neki avtomobil?«

»Je prišel še prej, jaz sem šel samo mimo in sem pozdravljval znanca iz Domžal.«

»Zakaj so prišli?«

»Ne vem, ustavi se se, da vidijo malo to življenje.« (S tem avtomobilom so se namreč pripeljali misionarji iz Groblj pri Domžalah, med njimi tudi Osepček.)

Predsednik: »Mislite reči, kralav, ki ste ga pripravljali. Iz vsega, kar je sodišče ugotovilo, izhaja, da ste vi množici povlečali ter ji ukazovali, kaj naj kriče.«

»Nikdar ne.«

Zelene kravate in njih pomen

Sodnik dr. Palič: »Zakaj ste pa imeli zeleno kravato? Kakšen pomen je imelo to?«

»Ne vem.«

»Glas iz vrst branilcev: »Bila je taka moda, tudi moja žena je nosila zeleno obleko.«

Obtoženi Štrcin: »Bila je pač taka moda.«

Predsednik vziame velik zavoj čisto novih zelenih kravate, jih pokaže obtožencu in zagovornikom rekoč: »Tu je dokaz, da je bilo to organizirano in da so bili celo določeni trgovci, ki so prodajali te kravate po posebno nizkih cenah. Te kravate so igralo veliko vlogo...«

Obtoženec vpadal: »Absolutno ne...«

Predsednik nadaljuje: »Še iz dosedanjega zasliševanja se vidi, da so orožniki po kravatah spoznali, kdo pripada napadalcem. Pozneje so napadalci v Senčurju sneli kravate, da bi jih ne spoznali, ko so vdrli v vas. Že to je dovolj jasen dokaz in to mi nič izmišljenega.« dodaja predsednik ironično.

»Tega nič ne vem.«

Sodnik dr. Palič: »Ali ste vi klicali: Zivjo Korošček?«

»Nisem.«

»Zakaj niste odšli, ko vas je orožnik pozval, da se odстранite, zlasti če se niste zanimali za to, kar se dogaja?«

»Ker me je razburil nastop orožnika, ki napada mirne ljudi.«

Predsednik: »Tem bolj je bila vaša dolžnost, da se odстранite, ker je očitek hujskanja letel tudi na vas.«

Sodnik dr. Stamenkovič: »Zakaj pa n'čete od vas nima sedaj zelenih kravate? Zakaj ste jih imeli samo pri teh demonstracijah?«

Eden izmed branilcev vpadal: »Ker so jim bile odvzete, ko so bili aretirani.«

Predsednik: »Toda vse te kravate so čiste in nenohene.«

Odvetnik Djermanovič: »Slovinci so zelo čisti ljudje.«

Predsednik: »Vsa čast jim, toda te kravate so popolnoma nove. Dokaz, da so bile posebej za ta namen pripravljene.«

Posvetovanja v Grobljah

Državni tožilec dr. Čadrov: »Ali ste bili vi na posvetovanju v Grobljah dne 5. maja?«

Obtoženec: »Da.«

»Ali je tudi kdo predlagal zelene kravate? Iz spisa se vidi, da je bil to Fran Lazar.«

»Ne vem nisem bil ves čas v dvorani.«

»Ali je sodeloval tudi misionar Godina na tej seji?«

»Da.«

»Kaj so je govorilo?«

»Glede proslave, ki naj se priredi v Društvenem domu, lepo in dostojno.«

»Ali ste se potem sestali še kje drugje z Godino?«

»Mimogrede v Domžalah.«

»Ali ni bil tudi v Mengšu?«

»Jaz ga nisem videl.«

»Zato pa mi vemo, da je bil tudi tam, in je bil tam tudi misionar Osepček. Ali vam je znano, da je Osepček, ki je pozneje, ko so postala tla za vas pregrada, pobegnil v inozemstvo, vodil skupino 30 kolezarjev z veliko slovensko zastavo na čelu.«

»Tega ne vem.«

»Ali tudi ne veste, da je on v Komendi pripeljal te svoje kolezarje?«

»Ne vem.«

»Po Komendi in Mengšu?«

»Nič ne vem, nisem videl.«

Odvetnik dr. Krek: »Ali vam je znano, da so bile zelene kravate in zastave za časa parlamentarizma znak Pucljevih pristajev?«

»Da.«

Dr. Krek: »Predlagam, da se zaslišijo nove priče glede vseh izjav in dejanj g. Štrcina v Mengšu. Nadalje predlagam, naj se prečita sodba delnega sodišča v Ljubljani v neki drugi zadevi, iz katere je razvidno, da Ambrožič ni verodostojna priča. Prečita naj se tudi poročilo, kako dolgo se je zvonilo.«

Predsednik: O tem bo senat sklepal naknadno.

Državni tožilec: »Opozorjam na to, da so bile od predlaganih prič že skoro vse zaslišane v preiskavi.«

S tem je bilo zaključeno zasliševanje obtoženega Ivana Štrcina.

25. februarja se bo vršil v Kazini

Grafike

Igra orkester Grafike

Začetek ob 20. uri
Vstopnina: 15 Din

»Glede proslave, ki naj se priredi v Društvenem domu, lepo in dostojno.«

»Ali ste se potem sestali še kje drugje z Godino?«

»Mimogrede v Domžalah.«

»Ali ni bil tudi v Mengšu?«

»Jaz ga nisem videl.«

»Zato pa mi vemo, da je bil tudi tam, in je bil tam tudi misionar Osepček. Ali vam je znano, da je Osepček, ki je pozneje, ko so postala tla za vas pregrada, pobegnil v inozemstvo, vodil skupino 30 kolezarjev z veliko slovensko zastavo na čelu.«

»Tega ne vem.«

»Ali tudi ne veste, da je on v Komendi pripeljal te svoje kolezarje?«

»Ne vem.«

»Ali vam je znano, da so metall kamenje na žandarje v Domžalah?«

»Ne.«

»Po Komendi in Mengšu?«

»Nič ne vem, nisem videl.«

Odvetnik dr. Krek: »Ali vam je znano, da so bile zelene kravate in zastave za časa parlamentarizma znak Pucljevih pristajev?«

»Da.«

Dr. Krek: »Predlagam, da se zaslišijo nove priče glede vseh izjav in dejanj g. Štrcina v Mengšu. Nadalje predlagam, naj se prečita sodba delnega sodišča v Ljubljani v neki drugi zadevi, iz katere je razvidno, da Ambrožič ni verodostojna priča. Prečita naj se tudi poročilo, kako dolgo se je zvonilo.«

Predsednik: O tem bo senat sklepal naknadno.

Državni tožilec: »Opozorjam na to, da so bile od predlaganih prič že skoro vse zaslišane v preiskavi.«

S tem je bilo zaključeno zasliševanje obtoženega Ivana Štrcina.

Zasliševanje T. Ogrina

Ob 11.45 se je pričelo zasliševanje nadaljnega obtoženca zaradi nemških dogovorkov Tomaza Ogrina. Ker njegovega zastopnika dr. Petroviča ni bilo je prevzel njegovo zastopstvo dr. Ribar.

Ogrin je po poklicu čevljar in se mu se more pripisovati da bi mogel oz iz lastnega nastopiti tako vodimo, kakor to slika obtožnica, nego je bil očitno pod vplivom drugih in se po orodje v njihovih rokah.

Ogrin pripoveduje, da je prišel sam v Mengšu, in sicer šele potem, ko je že vse minulo. Ni videl ne povorke, ne orožnikov.

Predsednik ga opozarja, da je v preiskavi govoril drugače in priznal, da je bil zbran, da je vzklíkati vse to, kar navaja obtožnica.

Obtoženec: »Se ne morem več spominjati. Jaz sem klical samo: Zivjo Korošček! drugača pa nič.«

Predsednik: »V preiskavi ste pa priznali, da ste klicali tudi: Zivjo zeleni kader.«

»Tega nisem rekel, jaz sem klical samo: Zivjo.«

»Priče pa pravijo, da ste bili vi v prvi vrsti v povorki.«

»Tako ni res.«

»Kako kravato ste imeli?«

»Svečda zeleno.« se v naglici zagovori obtoženec, a se hitro zdrzne, vedoč, da ni ravnil pravilno. O zastavi noče nič vedeti, četudi priče dokazujejo, da je nosil veliko slovensko zastavo na čelu povorke.

Predsednik: »Pa ko vam je orožnik rekel, naj se umaknete in odidete?«

»Meni tega ni rekel, ampak drugim. Jaz sem šel tako, kakor so šli drugi.«

»Priče pa pravijo, da ste razgljali prsa in kričali: »Pa me ubodi huđič, če si upaš.«

»To ni res to, je laž, saj se lahko vsakdo čudje, če se hoče.«

»Orožnik vas je še posebej pozval, a vi ste ga napadli in ste mu hoteli celo puško odnesti.«

»To je vse zlagano. Imam prič«, zatrjuje obtoženec.

»Vi ste tudi zmerjali orožnika za smerkavca, to ste v preiskavi tudi priznali.«

»To ni res.«

»Priče pravijo, da ste bili vi najhujši kričev.«

»To vse ni nič res.«

»Priče vas dobro poznajo, bili ste soočeni in ste tudi priznali, da ste kričali: Zivjo! Zivjo! Zivela svoboda! Do! Do! Zivela republika! Zivela svoboda! Do! Do! Zivela republika!«

»To ni res, vse je izmišljeno.«

»Zakaj bi si vse priče isto izmišljale?«

Obtoženec molči.

Predsednik prečita nekatere izpovedi prič.

»Lahko prisêžem, da to ni res, nisem imel nobene zastave.«

»Pa saj so vas ljudje spoznali in tudi vi njih.«

»So pač v množici zamenjali mene s kom drugim. — Glede brata pravi obtoženec, da ne ve ali je bil zbran, nih ne, ali je imel kakšen konflikt. Drugih obtožencev ni videl, in tudi ne ve, ali so bili tam ali ne.

Branilec dr. Ribar: »Ali veste, kaj je zeleni kader?«

»Tega ne vem.«

Ob 12.15 je predsednik zaključil današnje razpravo in napovedal nadaljevanje za jutri ob 8 zjutraj. Zaslišani bodo še ostali obtoženci, kakor bodo nekateri soočeni. Nato bo sledilo zasliševanje prič, kar bo trajalo najbrže več dni.

Vse kaže, da bo proces trajal še ves prihodnji teden, tako da bo sodba razglášena najbrže šele 10. do 14. dni.

Župnik Barle po šenčurskem shodu

G. župnik Janko Barle nam piše: O političnih dogodkih iz shoda v Senčurju pri Kranju berem v »Slovincu« in izvideku iz obtožnice: »Janko Barle se je skrnil pri svojem prijatelju župniku Pibru in se odpeljal v Kranj s kranjskim župnikom škrcbecom. — Mislil, izražene v tej obliki, so nejasne in netočne. Resnica je sledeča:

Po končanem shodu v Senčurju, ki je izvenel med zborovalci v manifestacijo za kralja in državo, sem se še nekaj časa razgovarjal z zbranimi možmi. Predno pa odidem iz Senčurja, sem se hotel posloviti od svojega prijatelja in duhovnega tovariša g. župnika Pitra. Zato sem se podal z zborovalnega prostora čez obsejni trg pred cerkvijo Na trgu je bila zbrana množica demonstrantov vsake starosti in spola. V srce se mi je smilila množica, ko sem poslušal in gledal njeno vedenje. Mirno in počasi sem šel skozi ves ta val razburkavnosti. Tu in tam sem priljazno z nasmehom na nastajek odgovarjal na žaljive vzklíke. Kdor se podaja z drgnjenim čelom in jas-

nim odločnim pogledom med razburkane valove nazubljane množice — ta se ne skriva. Župnik Janko Barle ne pozna strahu in se ne skriva pred nikomur in niti kadar, ker je njegova vest mirna in sočino jasen pogled na vse njegovo delo.

Drugo. »Odpeljal se je v Kranj v avtomobilu s kranjskim župnikom škrcbecom. — Po končanem prigizku pri gostoljubnem župniku Pibru sem imel na ponudbo tri vozove, s katerimi bi se lahko odpeljal v Kranj na vlak. Prvič avto g. poslanca dr. Rapeta, s katerim se je pripeljal na shod, drugič voz g. župnika Pibra in tretjič mi je v svoji prijaznosti ponudil g. arezki načelnik dr. Fr. Ogrin svoj osebni voz. Prišel pa je v župnišče k meni tudi g. župnik škrcbec in mi ponudil avto, s katerim se je pripeljal v Senčur.

Ko mi je ponudil g. župnik škrcbec svoje vozilo, je takoj prešinila moja duša misel: Ponudbe g. škrcbeca ne odkloni, ker bi se to smatralo, da ga mrziš. Saj v mojem srcu ni sence sovraštva proti nikomur. In sprejel sem ponudbo g. škrcbeca kot duhovnega tovariša, dasiravno mi to mnogi zamorijo, čeh, da se bo to izrabljalo.

Janko Barle, župnik.

25letnja celjske zaščite dece in mladine

Celje, 22. februarja.

Državna krajevna zaščita dece in mladine v Celju je praznovala v torek zvečer srebrni jubilej s prazničnim občim zborom v mali dvorani Narodnega doma. Namesto obtoženega predsednika g. Joska Bizjaka je podpredsednik g. Ela Kalanova iskreno pozdravila vse navzoče in še posebej omenila, da je bil prvi predsednik in ustanovitelj društva g. dr. Ant. Schwab. Učitelj g. Janko Kramer, ki že 23 let z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo opravlja posle društvenega tajnika, je podal izčrpno kroniko društvenega delovanja v 25 letih.

Več let pred vojno se je v vsakem sodnem okraju ustanovilo »Društvo za varstvo otrok«, tako tudi v Celju, a je bilo popolnoma v nemških rokah. Slovenci so hoteli imeti svoje društvo in so ga ustanovili leta 1908. Od ustanovitve do prvega je predsedoval g. dr. Anton Schwab, ki je že leta 1912 skušal doseči, da bi se vsa slovenska društva na Spodnjem Štajerskem združila v centralo, ki bi bila protitež nemški centrali v Gradcu. Nekaj naših društev se je za to takoj odločilo. Ustanovitev centralo je preprečila vojna. Od 1919 predseduje z malo prekinitvijo škrlčni in zaslužni šolski upravitelj g. Jožko Bizjak. Leta 1924 je bil izvoljen za predsednika šolski nadzornik g. Ludovik Černeč, ki je pa po enem letu zapustil Celje, kakor je g. Bizjak zopet prevzel vodstvo društva, kateremu že skoro 15 let posveča vsa ljubezen.

Do prvega je bilo društvo navezano zgolj na prispevke dobrotnikov. Pri okoliški občini je že v začetku našlo izdatno zaslobno. Tudi celjski denarni zavodi in vsa javnost je rado volje podpirala društvo tako da je lahko pomagajo povsod, kadarkoli je šlo za zanemarjeno ali bedno dečo v 25 letih je zaščita zbrala in razdelila revni deci v obliki darov veliko skupno vsoto pol milijona dinarjev. Ta znesek je bil nabran z naporim podrobim delom, z zbiranjem malih darov in z dobrodelnim prireditvami.

Leta 1929 je društvo postalo »Državna zaščita dece in mladine v Celju«, ki je prejemale od države izdatno mesečno podporo. Sedaj je lahko delovala še uspešnejše ter je dobila tudi potrebno avtoriteto. Ko je leta 1923 država ukinila redno podporo, sta priškoliški celjska mestna in okoliška občina na pomoč z vsakoletnim izdatnim podporami. Nadalje so ostali naklonjeni denarni zavodi in vsa javnost. Zaščita je napredovala od leta do leta. Poglabila je skrb za bedne, zastavljala si je vedno nove naloge. Članstvo se je množilo. Z vsakoletnimi cvetličnimi dnevi je zbirala sredstva in prirejala od leta 1920, lepe božičnice za revne šolarje. Društvo je od vsega začetka mislilo na gradnjo lastnega doma in je v ta namen zbiralo prispevke. Mestna občina je zagotovila posebno zemljišče, toda društvo je moralo zaradi denarnih težkih opustiti svoje namero. Na prošnjo zaščite je bilo z izdatno pomočjo mestne in okoliške občine 18. januarja 1931 ustanovljeno dnevno zavetišče, ki zelo dobro uspeva.

Največji dobrotnik društva je bil pokojni veletrgovec g. Anton Kolenc, ki je bil od ustanovitve društva do svoje smrti blagajnik. V oporoki je zapustil ubogi deči veliko hišo v Trstu, ki je bila prodana, obresti pa se uporabljajo za denarje. Velikih zaslug za društvo si je pridobila tudi pokojna odvetnikova vdova g. Filipičeva, ki je tiho podpirala društvo z denarjem. Zaščita je vedno delovala požrtvovalno. Ni se strahla truda ne stroškov, samo da je bilo njeno delo v blagor revčev.

Tajniku g. Kramerju je bila izrečena iskrena zahvala za vzorno delo. Blagajničarka šol uprav. gđc. I. Zupančičeva je poročala, da ima zaščita 181 članov. Lastni dohodki so znašali 18.765 Din, izdatki 16.966 Din; prebitok znaša 1.799 Din. Državna premoženje pa 7270 Din. Državne podpore od leta 1920. do 1923 so znašale 25.000 Din. Po poročilu pregledovalca računov g. Zemljčiča je bil podeljen vsemu odboru absolutorij, poleg tega pa je bila blagajničarki izrečena zahvala. Pri volitvi je bil soglasno izvoljen dosedanj odbor z g. Bizjakom na čelu.

Nastas Petrovič

Beograd, 21. febr. p. Nocoj je umrl v Beogradu bivši minister Nastas Petrovič.

Rusko zlato za Nemčijo

Moskva, 22. februarja. AA. Ruska Narodna banka je prepustila nemški državnim banki eksploatacijo zlatih rudnikov v SI, birji in Uralu za pokritje trgovskih dobav v Nemčiji.

Katastrofalna eksplozija smodnika

Varšava, 22. februarja. AA. Pri vojaških vajah v Sanoku pri Lvovu je padla goreča petarda v sod, poln smodnika. Smodnik je eksplodiral in ranil 14 ljudi, 7 med njimi nevarno.

Beg ruskega letalca na Poljsko

Varšava, 22. februarja. AA. Bilzu Flitsnija je pristalo nekako sovjetsko letalo. Letalec, ki se je pri pristanku poškodoval, je izjavil, da je prišel iz Minska in da prosi gostoljubja.

ZASLIŠEVANJE OBTOŽENCEV V ŠENČURSKEM PROCESU JE KONČANO

Včeraj sta bila med drugimi zaslišana akademik Ilija in župnik Škrbec - Vsi obtoženci zanikajo vsako krivdo

Beograd, 23. februara. Danes je bilo v procesu zaradi šenčurških izgovorov končano zasliševanje vseh obtožencev. Posebno pozornost je vzbudilo zasliševanje kranjskega župnika Matije Škrbca in akademika Alojzija Ilije. Skoro humoristično nogo je dalo današnji razpravi zasliševanje Vombergarja, ki je razlagal svoje pojme o avtonomiji in federalizmu in prepričeval sodnike, da je samostojna Slovenija za gospodarstvenih razlogov popolnoma nemogoča. Izpovedal je tudi, da se je priključil v Sokola, da pa ga niso sprejeli.

Zasliševanje Petra Cerarja

Predsednik dr. Bubanj je takoj otvoril razpravo in pričel z zasliševanjem sedmega obtožence Petra Cerarja, ki ga zagovarja beograjski odvetnik Božidar Vlačić. Cerar je obtožen v zvezi z dogodki v Mengšu. Je še mladi fant, star komaj 19 let, nizke postave in precej slaboten; po pokliče je zidar in doma v Mengšu; na razpravo je prišel v čedni sivi obleki. Na predsednikovo vprašanje, ali je obtoženec razumel, je odgovoril pritrdilno, odklonil pa vsako krivdo. Na vprašanje predsednika, ali je nosil slovensko zastavo, kakor trdi obtožnica, izjavlja, da zastave ni nosil. Imel je le v gumbici na desnem slovenščini trak in kilec je »Zivio Korošec!« Druga čisto nič.

Samo v cerkev je šel

Predsednik: »Po kaj ste pa šli na zborovanje?«

Zasliševanje Vombergarja

Nato se je začelo zasliševanje obtožencega Jerneja Vombergarja. Vombergar je srbni slikar. Obtoženec je visoke postave in zelo močan. Tudi on odklanja vsako krivdo. Zagovarja ga dr. Ivan Ribar. Na poziv predsednika je obtoženec na dolgo in široko pripovedoval, kod je hodil in kaj je govoril. Obtoženec je namreč, da je širil alarmantne vesti, da je propagal samostojno Slovenijo in republiko. Obtoženec pripoveduje, da je šel v Ljubljano na proslavo Korošecih obletnice v Union, ker je pevec in muzikant in je hotel slišati lepo petje in dobro muziko. Po pro-

Vombergar slavi v Unionu je bil na ulici, kjer je bila velika gneča. Tam je pristopil k njemu neki gospod z očali, ki je pripovedoval, da je dr. Korošec zelo zaslužen mož, da bo dosegel pri Društvu narodov, da bodo priključili Sloveniji tudi Trst, Gorico in vse Primorje. Obtoženec trdi, da je on na to šel: »E to bo pa fejsi za našo državo.«

„Marinković dol, Korošec gor!“

Iz Ljubljane se je obtoženec odpravil v Kranj, kjer se je udeležil gasilske seje zvečer pa je šel domov in je pripovedoval v Kernovi gostilni v Cerkljah, kako je bilo v Ljubljani. Pripovedoval je tudi: »mem gospodu ki je govoril o dr. Korošcu in o priključitvi Trsta, Gorice in Istre. Obtoženec pravi, da je mislil, da pripovedovanje takih stvari ni greh, da ni kazni-

Cerar: »Nisem bil na zborovanju. Popoldne sem bil v cerkvi, ko pa sem prišel iz cerkve, sem videl množico ljudi in sem tudi jaz šel tja, da bi se zabaval in da bi kaj zapeli. Za zborovanje sploh nisem vedel.«

Demonstracije v Domžalah

Predsednik: »Zakaj pa ste šli v Men. geš?« Cerar: »Ker sem tam doma.« »Pa vi ste tudi tam vodili spreved in kričali: Zivela republika!« »Ne, tega nisem storil.« Na vprašanje, ali je v Mengšu videl Gregorina, obtoženec to zanika. Na vprašanje, kako kravato je imel, pravi obtoženec, da je bila »rjavna« vendar pa takoj popravi, da je bila črna. Zelene kravate ni imel. Državni tožilec: »Ali ste slišali da so tudi drugi kričali?« Cerar: »Da.« Drž. tožilec: Kako dolgo so trajale demonstracije? »Kake četrt ure.« »Ali ne več?« »Ne, ker so orožniki razgnali množico v petih minutah.« »Koliko ljudi je bilo približno v tem sprevedu?« »Okrog tisoč.« Cerar ev branilec predlaga nato zaslišanje treh novih prič, čemur pa se državni tožilec odkloni.

Razgovor v gostilni

Predsednik: »Kaj vse ste pripovedovali v Kernovi gostilni?« Vombergar: »Tako, kakor se je zgodilo.« »Ali niste stopili celo na stol in držali cel govor?« »Ne, rekel sem pa, če je Korošec res tak mož, je pač res treba, da ga slavimo in sem zato zaklical: Zivela Korošec!« »Ali ste klicali tudi: Zivio kralj?« Obtoženec nekaj premišljuje, nato odgovori: »Tudi to sem rekel.« »Kaj ste pa potem še delali v gostilni?« »Potem smo popili malo vina in zapeli.« »Kaj ste pa peli?« »Pojmo na Štajersko in še druge take pesmi.« (Smeh v dvorani.) Na pripombo predsednika, če je res, kakor pravi obtožnica, razširal, vozeč se iz kraja v kraj, razne alarmantne vesti, pravi, da je pač iskal dela kot slikar in pri tej priliki govoril z ljudmi. Ni pa nikogar hujškal.

Autonomija in federacija

Predsednik: »Ali veste kaj je to avtonomija in kaj je federacija?« Vombergar: »To sem žele sedaj zvedeti, kaj je to? Za avtonomijo sem že prej slišal, o federaciji pa ni bilo pri naših slišati. Jaz mislim, da je to vseeno.« »Kdo pa bi bil predsednik te avtonomne Slovenije kakor vi mislite?« »Slišal sem da bi bil predsednik najbrže Korošec; nisem pa tega mislil, ampak da bo predsednik v Beogradu.«

„S slovensko republiko ni nič!“

Na predsednikovo pripombo, da je vendar čudno, kako je mogel raznašati te vesti ravno v času Korošecove proslave in razbijanja šnodov, zlasti se z ozirom na Italijo, pravi obtoženec, da ni mogoče niti misliti na kako zvezo z Italijo, »ker smo mi najbolj tuži na Italijane. Sicer pa se je skoro vsak večer govorilo o avtonomiji, o Sloveniji, o Korošcu in takih stvareh. Daje obtoženec odločno zanika, da bi bil kdaj govoril o samostojni Sloveniji, še manj pa o republiku: »Kaj bomo mi samostojni siromaki, Morda so napačno razumeli. Samostojni je lahko kmet, pa vendar mora plačati davke in to tudi mora biti in sem to tudi vedno rekel.«

Predsednik: »Dobro govorite, tam pa ste drugače govorili in vznemirjali ljudi. Zadrževali ste samostojno Slovenijo, republiko, saj pravite, da bi oči predsednik dr. Korošec.« Vombergar: »Kaj bi republika, saj Slovenci sami ne morejo živeti. Ljudje so si to vse izmislili.« »Da, zakaj neki?« »Jaz sem sploh vsakega zavrnil, če je to kdaj govoril, ker to ni mogoče. Kaj bo to?«

Priče so se dogovorile

»Glejte, tu so še druge priče. Vsi isto trde. N pr. Miha Zorman.« »Ta pa je zmerom pijan. Je tak človek, da ni niti pravi berač in samo šnops rad pije.« »Zaradi tega pa vendar lahko dobro sliši. Zorman in drugi pa pravijo točno, kaj ste vi govorili.« »To ni mogoče. O samostojni Sloveniji nisem nikdar govoril. Če si oni to razlagajo tako, ne vem. Priznam pa, da sem rekel: avtonomna Slovenija.« »Vi ste izrecno rekli, da bo Korošec predsednik Slovenije.« »Če bi bila avtonomija, je še zmeraj Ju. gostavija, Slovenija pa tudi.« »Da, zakaj pa potem predsednika?« »To so mogoče napačno razumeli. Jaz sem mislil, da bo Korošec ban. Jaz pač nisem politik in ne vem tako natančno.« »Priča Miklavčič tudi potrjuje.« »Tega pa sploh ne priznam za pričo, ker je proti meni zato, ker sem rekel, da ni sposoben za občinskega odbornika. On je tudi muzikant in sva zaradi tega konkurenta.« »Tudi Miha Žarga potrjuje, da ste vi govorili, da bo Slovenija samostojna država in da bomo dobili od Italije vse nazaj. Italija pa bo za to dobila od Francije kolonije v Afriki. Pravili ste tudi, da bodo po tem manjši davki, ker bo ostal denar doma, sedaj pa da gre v Srbijo.« »Priče so se med seboj dogovorile. Jaz tega nisem rekel. To si ljudje samo domišljujejo.« »Kako da bi vse priče naenkrat napačno razumele. Pred 8. majem ste v Jenkovi gostilni pravili, da se bo v najkrajšem času nekaj zgodilo in da bo Korošec predsednik samostojne Slovenije in da bo potem vse boljše.« Obtoženec odkima z glavo in ne odgovori.

Obtoženec pravi, da ni bil v nobeni stranki

Predsednik: »Ali čitate liste?« Obtoženec: »Malo.« »Kakšne?« »Slovensca, večasih tudi »Jutro«, pa bolj redko, ker nimam mnogo časa. Samo ob nedeljah.« »Torej vi vztrajate pri svojem zagovoru?« »Jaz ne morem priznati, da sem tako govoril, kakor mi očitate. Priče so me napačno razumele. Govoril sem samo o avtonomiji.« Državni tožilec dr. Čadrov: »Ali ste bili pristaša SLS?« Obtoženec: »Ne, nisem bil v nobeni

Kakšen predstavnik naj bi postal dr. Korošec

Predsednik: »Ali ste bili v Predvoru?« Ilija: »Da, s tovariši iz Kranja sem šel v Predvor Pred Ljudskim domom sem dobil Vombergarja, s katerim sva nato odšla na pivo v bližnjo gostilno. Tam sva se razgovarjala o raznih težavah Vombergar se je pritoževal, da gre njegova obrt zelo slabo. Jaz sem rekel, da se bodo gospodarske razmere kmalu uredile, ker upam in pričakujem, da se bo Slovenija uredila na federativni osnovi in da bodo takrat tudi gospodarske razmere postale boljše. Vidim iz zadnjih dogodkov in parlamentu, da moje domneve niso bile brez podlage.« »Kaj ste še govorili? Kaj bo Slovenija vse dobila.« »Da bo dobila... tega nisem govoril.« »Tudi ničesar o Primorju, Gorici in Trstu?« »Ne, da bi to dobili, ampak da bi bilo dobro, če bi bili Slovenci zopet skupaj, kakor spadajo.« »Ali ste pripovedovali nekaj o veliki Sloveniji in federativni ureditvi države?« »Da.« »Kaj ste rekli o dr. Korošcu?« »Da bi bil dr. Korošec najbrže, a nisem mogel potrditi z gotovostjo, predsednik federativnega dela države, kakor naj bi se imenoval, kakor je bil svojočasno dr. Šušteršič predsednik delovnega odbora, dr. Brejca pa predsednik delovnega odbora itd.« »Ali veste, kaj je federativna država?« »To je oblika, v kateri narod samega sebe upravlja.«

„V dijaških krogih ni vse v redu!“

Predsednik: »Ali ste še kaj govorili?« Ilija: »Da sem čul govoriti, da v dijaških krogih ni vse v redu.« Predsednik je nato opozoril sodnike, da je obtoženec slušatelj prava. Obtoženec je nadaljeval: »Govorili so, da bo univerza okrnjena ali celo ukinjena. Zaradi tega sem tudi šel na šod, da bi tam vprašal nastanca, kaj je na stvari.« »Zakaj tega nisi vprašal v Ljubljani?« »Ker stanujem v Kranju.« »Kaj vas je torej interesiralo?«

stranki, zato me je ban tudi predlagal za občinskega odbornika.« »Kdaj?« »Tedad, ko so spremenili upravo.« Branilec dr. Ribar: »Ali ste pri zadnjih volitvah glasovali?« Vombergar: »Da.« Branilec: »Za koga?« Vombergar: »Za Barleta.« Branilec: »Ali ste bili potem organizirani v novi stranki, kateri pripada tudi Barle?« Vombergar: »Ne, ker me ni nihče vprašal.«

Predsedniki, glavarji in dohtarji

Državni tožilec: »Po obtožnici ste vi nekak ideolog, ki se bavi z državno-pravnimi vprašanji. Torej boste vedeli povedati, kakšna je razlika med avtonomijo in federacijo?« Obtoženec: »Prej nisem ničesar vedel. Šele v zaporu sem izvedel za razliko.« Medklic iz dvorane: »Blagor mu!« Predsednik zahteva mir. Branilec dr. Ribar: »Ali ste kaj čitali o teh stvareh.« Obtoženec: »Nec.« Zagovornik: »Ali vam je znano, da je Slovenija imela po letu 1918. predsednike vlade?« Obtoženec: »Seveda jih je imela.« »Ali je bil on ban? Kako ste ga klicali?« »Glavar.« »Kako ste imenovali Brejca?« »Dohtar.« »Pa kaj je bil on?« »Glavar.« »Pa Jerjav, kaj pa je bil on?« »Tudi dohtar.« »Pa kaj še?« »Bil je tudi minister.« »Pa kaj je bil v ljubljanski vladi?« »Oblastni poslanec.«

Zasliševanje Josipa Lobode

Po odmoru je sledilo zasliševanje obtoženega Josipa Lobode, ki je pisarniški sluga v Ljubljani in star 20 let. Brani ga dr. Krek. Iz Ljubljane je Loboda vsako nedeljo vozil v Dol, kjer ima svoje starše in kjer je sodeloval v raznih organizacijah. Na vprašanje predsednika je obtoženec izjavil, da ni niti eden kriv in da sploh ni sodeloval pri izgredu. Pravi, da je bil v Dolu samo v cerkvi, dopoldne in popoldne.

Zasliševanje Alojza Ilije

Ob 10.30 se je pričelo zasliševanje obtoženega akademika Alojzija Ilije, ki ima že devet semestrov teologije in študira sedaj pravo. Stanuje v Kranju. Obtoženec je kot eden izmed glavnih pomočnikov in organizatorjev teh dogodkov, zlasti pa zaradi logodkov na Primskovem. Na postavljena vprašanja je dajal precizne odgovore. Le tu pa tam, kjer so bila vprašanja bolj pečeča, je dobro premišljal in tehtal svoje besede.

Kakšen predstavnik naj bi postal dr. Korošec

Predsednik: »Ali ste bili v Predvoru?« Ilija: »Da, s tovariši iz Kranja sem šel v Predvor Pred Ljudskim domom sem dobil Vombergarja, s katerim sva nato odšla na pivo v bližnjo gostilno. Tam sva se razgovarjala o raznih težavah Vombergar se je pritoževal, da gre njegova obrt zelo slabo. Jaz sem rekel, da se bodo gospodarske razmere kmalu uredile, ker upam in pričakujem, da se bo Slovenija uredila na federativni osnovi in da bodo takrat tudi gospodarske razmere postale boljše. Vidim iz zadnjih dogodkov in parlamentu, da moje domneve niso bile brez podlage.« »Kaj ste še govorili? Kaj bo Slovenija vse dobila.« »Da bo dobila... tega nisem govoril.« »Tudi ničesar o Primorju, Gorici in Trstu?« »Ne, da bi to dobili, ampak da bi bilo dobro, če bi bili Slovenci zopet skupaj, kakor spadajo.« »Ali ste pripovedovali nekaj o veliki Sloveniji in federativni ureditvi države?« »Da.« »Kaj ste rekli o dr. Korošcu?« »Da bi bil dr. Korošec najbrže, a nisem mogel potrditi z gotovostjo, predsednik federativnega dela države, kakor naj bi se imenoval, kakor je bil svojočasno dr. Šušteršič predsednik delovnega odbora, dr. Brejca pa predsednik delovnega odbora itd.« »Ali veste, kaj je federativna država?« »To je oblika, v kateri narod samega sebe upravlja.«

Vzklikanje na Primskovem

Predsednik: »Torej vi ste želeli, da se šod ne razbije?« Ilija: »Šod ni bil razbit, nego zaključeno.« »Kam ste šli po šodu?« »V Kranj, v družbi nekaterih kolezarjev, ki so doma iz tistih krajev.« »Ali niste po cesti vzklikali?« Obtoženec to zanika in zatrjuje, da je vzklikal samo pred gasilnim domom, kjer je bilo zborovanje. Tam se je vpijo in vzklikalo dr. Korošcu in pa »Zivela Slovenija! Zivela svoboda!« »Pa tudi samostojni Slovenije.« »Ne. Da sem vzklikal na poti v Prim-

Predsednik: »Pa vendar niste bili ves dan v cerkvi?« Loboda: »To ne. Ko sem prišel iz cerkve, je bilo pred cerkvijo vse polno ljudi, kakih 200 do 300. Ko jim je neki akademik povedal, da so Korošecovo proslavo prepovedali, so začeli ljudje vzklikati »Zivela ar. Korošec!« Tudi jaz sem z njimi vzklikal. Zapeli smo slovenske pesmi in šli po vasi gor in dol.« »Ste imeli kake zastave?« »Da, neki akademik je nosil v sprevedu veliko slovensko zastavo in vse je klicalo: Zivela svoboda! Zivela samostojno Slovenija!« »Ali ste tudi vi to vzklikali?« »Ne, jaz sem klical: Zivel dr. Korošec.« »Ali ste slišali, da so drugi klicali: Dol! z morilci! Zivela svoboda! Zivela republika!« »Jaz nisem ničesar slišal.«

Otroci med demonstranti

Predsednik: »Niso k vam prihajali otroci in mladi fantiči?« Loboda: »Nisem ničesar videl.« »Toda po pričah je dokazano, da ste jim kupovali pijačo.« »To je res, ko je bil spreved končan, sem jim kupil malinovca. Stopil sem namreč v Zidarjevo gostilno, kjer so se igrali otroci. Ko so videli da pije malinovec, so me naprosili, naj dam tudi njim. Zato sem kupil za 8 Din malinovca, tako da je dobil vsak svoj kozareček.« »Druga priče pa so slišale, da ste vi kričali: Zivel dr. Korošec! Zivela svoboda! Dol! Izdajalci! in da ste nagovarjali otroke ter fantiče, naj tudi tako vpijejo. Takoj po sprevedu je bilo ugotovljeno, da so 11 do 14 let stari otroci, celo neki 9 letni deček, vpiili v sprevedu: Zivela republika! in druge take vzkliče.« »To ni res.« »Klicalo se je tudi proti kraju.« »Tudi to ni res.« »Prič Marija in Josip Rajh sta videla in slišala, da ste vi vodili množico in kako so drugi vzklikali z vami.« »To sta že stara človeka in slabo vidita ter slišata.« »Toda Rajh je vaše besede takoj zapisal v notes.« »On me že ni slišal! vprašajte moje priče, ki so bile bliže poleg mene, pa tega nislo slišale.« »Kaj ne bi slišale, saj so te vaše priče z vami skupaj vzklikale.« »Nato je obtoženec postavil zagovornik dr. Krek nekaj vprašanj, na katera je dajal hiter in prompten odgovor. Med drugimi je skušal dr. Krek s postavljenimi vprašanji dokazati, da je bil stari Rajh upokojen zaradi naglušnosti. Nato je še državni tožilec dr. Čadrov postavil obtoženec nekaj vprašanj, s čemer je bilo zasliševanje Lobode zaključeno.

Zasliševanje Josipa Lobode

Po odmoru je sledilo zasliševanje obtoženega Josipa Lobode, ki je pisarniški sluga v Ljubljani in star 20 let. Brani ga dr. Krek. Iz Ljubljane je Loboda vsako nedeljo vozil v Dol, kjer ima svoje starše in kjer je sodeloval v raznih organizacijah. Na vprašanje predsednika je obtoženec izjavil, da ni niti eden kriv in da sploh ni sodeloval pri izgredu. Pravi, da je bil v Dolu samo v cerkvi, dopoldne in popoldne.

Zasliševanje Alojza Ilije

Ob 10.30 se je pričelo zasliševanje obtoženega akademika Alojzija Ilije, ki ima že devet semestrov teologije in študira sedaj pravo. Stanuje v Kranju. Obtoženec je kot eden izmed glavnih pomočnikov in organizatorjev teh dogodkov, zlasti pa zaradi logodkov na Primskovem. Na postavljena vprašanja je dajal precizne odgovore. Le tu pa tam, kjer so bila vprašanja bolj pečeča, je dobro premišljal in tehtal svoje besede.

Kakšen predstavnik naj bi postal dr. Korošec

Predsednik: »Ali ste bili v Predvoru?« Ilija: »Da, s tovariši iz Kranja sem šel v Predvor Pred Ljudskim domom sem dobil Vombergarja, s katerim sva nato odšla na pivo v bližnjo gostilno. Tam sva se razgovarjala o raznih težavah Vombergar se je pritoževal, da gre njegova obrt zelo slabo. Jaz sem rekel, da se bodo gospodarske razmere kmalu uredile, ker upam in pričakujem, da se bo Slovenija uredila na federativni osnovi in da bodo takrat tudi gospodarske razmere postale boljše. Vidim iz zadnjih dogodkov in parlamentu, da moje domneve niso bile brez podlage.« »Kaj ste še govorili? Kaj bo Slovenija vse dobila.« »Da bo dobila... tega nisem govoril.« »Tudi ničesar o Primorju, Gorici in Trstu?« »Ne, da bi to dobili, ampak da bi bilo dobro, če bi bili Slovenci zopet skupaj, kakor spadajo.« »Ali ste pripovedovali nekaj o veliki Sloveniji in federativni ureditvi države?« »Da.« »Kaj ste rekli o dr. Korošcu?« »Da bi bil dr. Korošec najbrže, a nisem mogel potrditi z gotovostjo, predsednik federativnega dela države, kakor naj bi se imenoval, kakor je bil svojočasno dr. Šušteršič predsednik delovnega odbora, dr. Brejca pa predsednik delovnega odbora itd.« »Ali veste, kaj je federativna država?« »To je oblika, v kateri narod samega sebe upravlja.«

Advertisement for KRIŽARKA EMDEN featuring a portrait of Louis Rolph and text: LOUIS ROLPH KOT KOMANDANT križarke Emden IZ GRANDIOZNEGA ZVOČNEGA VELEFILMA KRIŽARKA EMDEN JUTRI KINO IDEAL

skovo, ni res, ker sem jaz vzklikal samo na shodu, ne pa na cesti.

»Zakaj ste pa vzklikali: Zivela svoboda?«

»Pri nas... Vsa jaz tako razumem... Proti škakanju policije, proti odstavljanju županov, proti prestavljanju uradnikov, proti...«

Predsednik ga je prekinil: »Toda pride pravijo, da ste vzklikali samostojni Sloveniji.«

Predsednik je nato prečital več izpovedi priče.

Obtožene: »Samo pred domom, preden smo se razšli, so ljudje vzklikali: Zivela Slovenija, toda ne: Samostojna Slovenija.«

„Nedolžni razgovori“

Predsednik: »Zakaj pripovedujete take stvari Vomerbergarju. Saj vendar veste, da je Vomerbergar znan kot klepetulja, ki raznaša vse vesti po vsem okraju.«

Obtožene: »Razpravljala sva o politični, oziroma gospodarskih vprašanjih.«

»Toda vi ste inteligentni človek in bi morali vedeti kaj govorite.«

»Govorila sva na štiri oči. To ni nobena stvar...«

»Saj vendar veste, kakšen človek je Vomerbergar.«

»Jaz ga smatram za dobrega človeka, ki se ni pečal s politikom, marveč samo z gospodarstvom.«

»Samo govoril in širil ter raznašal je take izmišljene in alarmantne vesti. Ali veste, kaj je on dalje pripovedoval o tem, kar ste mu vi povedali?«

»Jaz ga nisem podrobno poznal. On govtovo ni imel slabega namena.«

»Toda on je stvari pripovedoval doocla po svoje. Vi lahko drugače mislite, on pa go svoje nadalje razlagal.«

»Mislim, da je bil razgovor tako nedolžen, da niti meni niti njemu ni prišlo na misel, da bi morala vedeti, kaj kdo izmed naša misli.«

Kako so nastajale alarmantne vesti

Predsednik: »Vi ste mu govorili tudi o dr. Korošcu, o Primorju, o samostojni Sloveniji. Kako ste to mislili?«

Ilija: »Mislim sem, da bomo dobili vrhne naše slovenske kraje, ker je to gospodarska nujsnost, da se Slovenija združi, čemur se nobena politika ne bo mogla trajno upirati.«

»Toda vi ste vse tako govorili, kakor

Župnik Matija Škrbec

V dvorano so privedli kranjskega župnika Matija Škrbca, ki je s smešljavim obrazom stopil pred sodnike, se ozri po obtožnicah ter se tudi njim nasmešnil. Nato se je vsedel na stol pred predsednika in na stavljena vprašanja odovarjal gladko in brez obotavljanja.

Predsednik: »Ali ste slišali obtožnico in jo razumeli?«

Obtožene: »Da.«

»Ali ste krivi?«

»Če bi bil kriv, bi danes odkrito povedal, da sem, ker smatram, da bi bilo za duhovnika neznačajno, če bi kaj napravil in se bal prevzati za svoje dejanje posledice.«

»Ali ste bili na shodu v Primorskem?«

Kako je bila vsa stvar?

Zakaj je župnik šel na shod v Primskovo

»Jaz mnogo delam pri zadrugah in v odim tudi v Kranju zadrugo Delavski dom, ki ima okrog 150 delavcev. Zadruga ima mnogo dolga, nam pa sta dolžna banka uprava in cestni odbor 95.900 Din že skoro tri leta. Jaz sem že večkrat posredoval pri banki upravi in cestnemu odboru, da bi se ta denar izplačal, a tega dosedaj nisem mogel doseči. Tedaj sem si mislil, da bom javno interperiral poslanca Barleta, naj bi on posredoval, da bi dobili ta denar. Zato sem šel na shod. Ko pridem tja — prišel sem med prvimi — sem se vsedel v dvorani. Bila je približno takca dvorana, kakor je ta.«

Obtožene nadalje pojasnjuje, kako se je vsedel, kako je bil blizu odra v prvi vrsti in kje so bili drugi, kdo je sedel poleg njega itd. »Polagoma se je dvorana napolnila. Shod se je nekoliko zakasnili. Zato so postajali ljudje nervozni. Končno se je zastor odprl in na oder je stopil poslanec Mravlje, poleg njega pa je bil Ivan Lokar, ki je predsedoval shodu. Lokar je shod otvoril pozdravi navzoče ter predstavljal poslanca Mravljeja. Jaz sem pa takrat Mravljeja prvič videl. Takoj nato se začne šunder pod dvorani. V tem je vstal akademik Ilija in prosil za besedo. Zahteval je naj se voli predsednik shoda. Lokar je navaden kmet in ni vedel, kako bi se branil, ter ni dal dovoljenja. Ljudje so postali ropotati. Nato pravi poslanec Mravlje: »Če niste organizirana banda, boste poslušali. Takrat so se ljudje silno vznemirili, ker je rekel »banda« in so začeli vpiti. Tedaj dvigne Ilija roko in spet zahteva besedo. Jaz sem vstal in se obrnil proti množici ter rekel: »Mir, mir! Pri tem sem dvignil palčko, da bi ljudi opozoril na sebe. Res je nastal mir. Ilija je rekel, da je povsod navada, da se voli predsednik. Mravlje je postal nervozen in se je obrnil k nam ter dejal: Po 6. januarju vas ne bodo več zapeljevali zapelevali! To je letelo name. Jaz si tega seveda nisem mogel pustiti očitati, zato stopim naprej in rečem: »Ali sem jaz zapeljevec?« On pravi: »Da, vi zapeljujete ljudi!« Jaz se obrnem proti ljudem in rečem: »Ali ste ga slišali?« V tem trenutku sta prišla dva orožnika in Mravlje jima je rekel, naj mene zapišeta. Nato pravi orožnik, da v imenu zakona shod zaključuje. Pozval je ljudi, naj se razidejo. V dvorani je nastal velik krik, ker se shod ni mogel vršiti. Ljudje so klicali »Zivjo Korošec!« in »Dol Mravlje!« ter silno Ko pa je orožnik zaključil shod, se je začel šum in dvignil se je velik protest pod dvorani. Zato sem stopil na stopnice, ki vodijo na oder in rekel: »Mi spoštujemo zakone in oblast. Zato prosim: »Razidite se in bodite mirni! Zivela Slovenija!« Potem sem stopil dol in polagoma šel proti vratom, kjer sem se pogovarjal z drugimi.

„Naši ljudje“

»Ko smo prišli ven,« je nadaljeval obtožene, »se je naenkrat začelo govoriti, da se bo sedaj vršil v dvorani shod zaupnikov. Ko so ljudje to slišali, so hoteli zopet nazaj. Ko sem šel ven za množico so zunaj nekateri vpili: Zivela svobodna Slovenija. Ljudje so rinitli v dvorano, ker so mislili, da se bo shod vršil. Jaz sem jim rekel, naj se razidejo, ker shoda ne bo.

da je to že gotova stvar in da bo jutri prišlo čisto nekaj novega. Vi ste s tem razburjali in vznemirjali duhove in to vse takrat, ko je predsednik vaše stranke slavil 60 letnico.«

»Saj to ni kaznivo.«

»O, saj me dobro razumete, toda delate se, kakor da nečete razumeti. Vse stvari, kažejo, da je vse to v zvezi in rdeča nit se prede skozi vse to dogodka.«

Sodnik Stamenković: »Kdaj ste maturirali?«

Obtožene: »Leta 1925.«

»Pa se sedaj niste končali prava?«

»Nisem, ker sem poprej študiral teologijo.«

Drž. tožilec dr. Čadrov: »Ali ste bili v Senčurju?«

Obtožene potrjuje, zanika pa, da bi bil tam govoril z orožnikom in mu grozil.

Drž. tožilec: »Kaj ste tedaj napravili?«

Dejali ste: »Boste že videli, kaj se bo zgodilo z vami, ko pridemo mi na krmilo.«

Zagovornik dr. Djermanović: »Kaj ste govorili o federaciji?«

»Kakor se spominjam, je inkriminiran en stavek. Jaz sem rekel, da upam in pričakujem, da to slovensko ozemlje dobilo novo ureditev in da bo s časom prišlo do federacije ter da se bodo takrat tudi gospodarske razmere izboljšale.«

Zagovornik predlaga, naj se zaslišijo nekatere nove priče. Zahteva tudi, naj se nekatere izjave obtoženca dobesedno zabeležijo v zapisnik.

Ilija je bil na Barletovem shodu

Nato je stavil obtožencu še zagovornik župnika Škrbca nekatera vprašanja, ki so se nanašala na njegovega klijenta, prav tako pa tudi zagovornik dr. Adlešič, pa en čez vprašanje je Ilija potrdil, da je videl Umnika in Brodarja pred Umnikovo in Gašperlinovo hišo, da sta hodila po cesti sori in doli.

Drž. tožilec: »Ali ste bili ves čas, ko je trajal Barletov shod, na Gašperlinovem dvorišču? Kako ste prišli noter?«

»Šel sem kratkoma notri in mi tega ni nihče branil.«

Predsednik: »Ali ste slišali tudi kakšne ženske vzklikati z okna Gašperjeve hiše?«

»Da, to sem slišal.«

Drž. tožilec: »Ali so od tam tudi metali polena?«

»Ne, od tam so polivali vodo na ljudi.«

S tem je bilo zasliševanje Ilije končano.

drugi ljudje so ostali v dvorani, ker je Mravlje rekel, da se bo vršil zaupen shod. Bilo je kakih 20 ljudi.«

»Kako daleč ste bili od Mravljeja?«

»Jaz sem stal pred žandarjem, na strani pa je bil Mravlje.«

»Ali je bil žandar bliže vam ali bliže Mravljeju?«

»Meni.«

»Če bi vi kaj rekli, ali bi vas orožnik slišal?«

»Oba bi me slišala, ker smo bili čisto blizu. Tudi Lokar je bil komaj dva koraka od mene.«

»Mravlje trdi pod prisego, da ste vi zaklicali: Zivela republika. Zakaj bi ei on to izmisli?«

»Ko sem bil zopet, si tega nisem mogel razlagati. Jaz sem dejansko miral ljudi.

Škrbec

Razmišljal sem o tem. Tudi na policiji so me spraševali in sem takoj rekel, da je to nemogoče. Samo Lokar, ki je moj osebni sovražnik, bi mogel to trditi. Šele pozneje sem zvedel, da je to rekel Mravlje. Kako je to mogoče, nisem vedel. Šele kasneje, ko sem izvedel, kakšen je Mravlje, sem si to razložil.«

»To bomo že videli... Tudi druge priče izpovedujejo, da ste zaklicali: Zivela republika! Lokar je videl, da ste vi nekaj zaklicali, a ni razumel kaj, ker je bil velik kralav v dvorani, kakor tudi vi trdite.«

»Preje je bilo vpitje, a potem ko sem jaz rekel: Mir! Mi spoštujemo zakone in oblastvo in se mirno razidemo. Tedaj je nastal mir. Zunaj so sicer vpili, ali notri se je vse lahko slišalo, kar sem rekel. Vsi so to slišali, samo Mravlje tega ni slišal.«

„Od shoda do shoda“

Predsednik: »Bili ste tudi v Senčurju, po kaj ste šli tja?«

Obtožene: »Napravili smo izlet in jaz sem iskal Barleta, da bi z njim govoril, da bi ga prosil za posredovanje. Ko sem se vrátil z izleta, sem šel v Senčur pogledat. Bilo je okrog pol 6. Shod se je vršil že ob 2 v Senčurju je tudi župnik Piber, ki je moj prijatelj, pa sem mislil obenem tudi njega obiskati. Radovedni smo tudi bili, kako je vse izpadlo in ali je bilo mirno ali ne. Ko sem prišel v Senčur, sem začel naenkrat med veliko množico. Bilo je okrog trideset na 6. Množica je vpila: Zivjo Korošec! Zivela Slovenija!«

»Jaz sem vas hotel samo vprašati, zakaj hodite od enega shoda do drugega. Da vas ni vodilo pri tem samo to, kar vi pravite, je preiskava pokazala jasno. V Primorskem ste vi s palčko komandirali in dirigirali ljudi.«

»Nič ni res.«

»Kateri stranki ste pripadali?«

»Noben.«

»Tudi Slovenski ljudski stranki ne?«

»Jaz sem bil disident SLS.«

Kot duhovnik je hotel le miriti

Sodnik dr. Stuhec: »Ali so bili v dvorani Barletovi pristavi?«

»Tega ne morem reči, ker jih ne poznam. Večina jih je bila proti.«

Dr. Stuhec: »To dokazuje, da je bilo razbitje shoda pripravljeno. Vi pa še stopite na stolico in tam dirigirate; to kaže, da ste vse vi vodili.«

»Jaz sem povsod pomirjevalno vpil, ne kot voditelj, tudi ne kot politik, nego samo kot duhovnik, ker mi ni bilo ljubo, da so nastale demonstracije. Ali je bilo mrceravno shod razbiti, ali ne, tega ne morem reči. Jaz sem vodil Delavski dom, kjer imam 150 delavcev. Če bi hotel shod razbiti, bi jih lahko pripeljal seboj. Tudi ni bilo nobene organizacije za razbitje shoda.«

Predsednik: »Če vam je bilo toliko do tega, da se shod vrši, zakaj niste vplivali na ljudi, da bi bili mirni? Če ste jih pomirjevali in pozivali, naj se razidejo, zakaj niste predlagali, naj puste poslanca govoriti.«

Obtožene: »Za to ni bilo časa, ker je šlo sila hitro. Vse skupaj je trajalo samo nekaj minut.«

Predsednik: »Ko so začeli rogoviliti, bi vi lahko rekli: »Pustimo mu svobodno besedo, pa bomo tudi mi govorili.«

»Jaz sem zaklical, naj bo mir v dvorani!«

»To šele takrat, ko je bil shod že razpuščen.«

»Tudi prej že, meni je bilo zelo neprijetno, da je nastal tak kralav.«

Drž. tožilec dr. Čadrov: »Ali ste videli, da so metali kamenje na Mravljeja?«

Obtožene: »Nisem.«

»Ali ste to slišali?«

»Tudi ne. Ko sem odsel, je Mravlje ostal v dvorani, kjer je imel še shod.«

»Ali ste se že naprej dogovorili z Ilijo, da boste volili predsednika?«

»Ne.«

»Ali vam je kaj rekel o tem, predno je predlagal?«

»Se ne spominjam.«

»Zakaj je bilo treba voliti predsednika na tem shodu?«

»Jaz sem samo sedel...«

»Pa tu je bil predsednik krajevne organizacije tu so poslanec in drugi.«

»Meni se je zdela stvar smešna...«

»Ker ste že vedeli, da bo shod razbit.«

»Jaz sem želel, da bi se shod vršil. Ker so drugod shode preprečili, kakor so ljudje govorili, so se tudi tu bali, da ne bodo mogli dobiti besede.«

»Vi ste organizirali svoje pristase, pa se vam tega ni bilo bati. Ali so bili tu tudi Zabretovi delavci?«

»To je ista občina.«

»Po vsem tem se vidi, da so bili pripravljene tovarniški delavci in da ste z njihovi zasedli dvorano. Vse je šlo za tem, da se shod razbije. Če niste bili pristasi Mravljeja, zakaj je bilo potem sploh treba iti tja.«

»Jaz sem si stvar tako mislil. Nedavno prej je Marinkovičev govor napravil vtis, da bo svoboda zborovanja. Zato so ljudje mislili, da je tako. Če je kdo mislil razbijati, tega ne vem.«

Župnik Škrbec in SLS

Branilec obtoženega škrbca dr. Vladislav Pegan zahteva, naj obtožene pojasni, v kakšnem razmerju je do SLS.

Predsednik: »To je brez pomena za naš proces.«

Dr. Pegan: »Ali ste imeli že prej s SLS ali z dr. Korošcem kakršnekolj politične stike?«

»Nič.«

Dr. Pegan: »Ali ste se v Kranju, kjer ste bili župnik, in v Trzinu, kjer ste bili poprej, sploh politično udeleževali?«

»V stranki ne; to bodo potrdili tudi nasprotniki.«

Dr. Pegan: »V Trzinu ste bili pozvani, da nastopite pri občinskih volitvah kot kandidat SLS.«

»To sem odklonil in izjavil, da pod firmo SLS nečem nastopiti pri volitvah, zato se pozneje dali drugo firmo.«

»Ko ste odhajali iz dvorane, ali ste bili vi pred Zabretom, skupno z njim, ali ka, ko?«

»Čisto skupaj smo šli, jaz sem bil na sred.«

Dr. Pegan: »Prej ste rekli, da ste hoteli obiskati Pibra v Senčurju. Pojasnite to.«

Predsednik: »To ni važno, jaz sem ga že vprašal, zakaj je šel tja in je to tudi povedal.«

Dr. Pegan: »Ali ste slišali potem, da so bili na shodu v Primorskem povabljeni vsi ljudje, tudi pristasi drugih bivših strank?«

»To sem slišal in vem, da so se posebej vabili, naj pridejo tudi nasprotniki.«

Dr. Pegan: »Obdoženi ste, da ste klicali: Zivela svobodna Slovenija. Kakšna je razlika med avtonomijo in samostojno Slovenijo?«

»Jaz mislim, da je to juridično vprašanje za rigoroz. Nepolitik o tem ne more razločevati. Mislim, da je samostojna Slovenija in avtonomna Slovenija isto.«

Na vprašanje dr. Adlešiča, če je obtožene v Senčurju videl Brodarja, pravi obtožene, da je Brodar miril množico in da je bil sam nekoliko razburjen. Tudi njega je naprosil, naj mu gre pomagat miriti ljudi.

Branilec obtoženega Ilije dr. Djermanović je vprašal Ilijo, zakaj je predlagal volitev predsednika.

Ilija: »Hotel sem sprožiti vprašanje ljubljanske univerze in poudariti, da Slovenci moramo imeti univerzo, da smo je vredni in da jo zaslužimo. Gospod Logar, ki je zborovanje otvoril, je sicer rekel, da bo imel vsakdo svobodno besedo, toda ni, smo zaupali. Zato sem stavil formalni predlog za volitev predsednika.«

Drž. tožilec: »S tem je bila vržena prva takra.«

Predsednik obtoženemu škrbcu: »Kako pa to, da ste vi povhvalili vse ljudi, da so se tako dobro in junaško držali. Postavili ste se na vzvišeno mesto in imeli kratek govor ter rekli, da se jim zahvaljujete, da so se tako dobro držali.«

»To je čista laž.«

Drž. tožilec: »Priče pravijo, da je bila to samo taktična poteza.«

»To ni res, jaz sem s tem celo riskiral, da dobim kamen v glavo. To ni bilo nič taktičnega.«

Ofenziva proti posl. Mravljetu kot glavni prič

Nato zahteva dr. Pegan besedo z ozirom na izpovedi poslanca Mravljeja, ki je glavna obremenilna priča zoper župnika Škrbca. Predlaga, naj se zasliši kot priča v tej stvari še sodnik okrož. sodišča v Ljubljani dr. Dolinar, dalje ban uravske banovine dr. Marušič in dr. Milavec, uradnik Zadrugne zveze v Ljubljani v zvezi s prosošom, ki se je vršil leta 1925 na tožbo dr. Natlačena. (Predlog dr. Pegana se nanaša na proces iz leta 1925. Takrat je ljubljanski občinski odbor pod vodstvom dr. Natlačena objubil ljudem cementa in raznih kmetijskih strojev, ki pa jim jih pozneje zaradi političnega nasprotstva ni hotel dati. Zaradi tega so se ljudje obrnili na Mravljeja kot tajnika krajevne kmetijske stranke, da bi on v zadevi interveniral. Ker so bile vse intervencije pri dr. Natlačenu brezuspešne, je Mravlje svetoval ljudem, naj se pritožijo na dvor. On je nato sestavil pismo, ki so ga mnogi izmed prizadeti podpisali, drugi pa so naprosili njega, naj jih v njihovem imenu sam podpisuje. Zaradi tega je pozneje dr. Natlačen tožil Mravljeja in ljudi, ki so podpisali pismo. Vsi pa so bili oproščeni, ker se je dokazalo da je bila pritožba upravičena in na mestu.)

Drž. tožilec: »Jaz se temu protivim, saj je bilo tu zaslišanih 43 prič in so vse po vrsti dovolj pojasnile.«

Dr. Pegan: »Če dovolite, meni ne gre za to, nego da pokažem, če in koliko je verjetno glavni obremenilni prič Mravljetu.«

S tem je bilo zaključeno zasliševanje župnika Škrbca.

Novi grobovi

V Ložu na Notranjskem je v kipi starosti 87 let umrl ugledni tamonjski častni mešan g. Gregor Lah, upokojeni poštni upravnik, bivši doželočni župan in častni predsednik tamonjske Posojilnice in hranilnice. V juliju 1925 je praznoval zlato poroko s svojo zvesto družico Franjo, kateri po kratkem razdobju sledi v večnost. Bil je po vsem Notranjskem spoštovan mož, ki je res mnogo storil za prosep svojega kraja in žel tudi zaslužena priznanja in zahvale. Pogreb uglednega narodnjaka bo danes ob 15. — V Senčurju je po daljšem bolhanju umrla v čestiti starosti 82 let gošpa Katarina Zajčeva, vdova po finančnem svetniku in tašča predsednika senčurškega sodišča g. Rudolfa Ročnika. Blago pokojnico bodo prepeljali v Ljubljano in jo jutri popoldne položili v rodbinsko grobnico pri Sv. Križu. — V noči od torka na sredo je v Pištanju umrl solski upravitelj g. Franc Stauer. Pokojnik je služboval na Pištanju od l. 1903 Bil je član načelstva in blagajnik ondotne Hranilnice in posojilnice, blagajnik mlekarske zadruge, občinski odbornik in pri drugih krajevnih organizacijah. Pred dvema letoma mu je umrla soproga. Pokojnik je od takrat vidno pešal, zadnje leto se je zdravstveno stanje rapidno slabšalo, dokler ga ni pred mesecem položilo v postelj Bil je iz vrste najstarejših naročnikov Jutrca.

Pokojnik naj bo obranjen časten spomin, žalujočim družinam izrekamo iskreno sožalje!

Vsak naročnik „Jutra“ je zavarovan za 10.000 Din!

»Jutra“ je zavarovan za 10.000 Din!

»Ne, ker je pobegnil v Nemčijo.«

»Torej je pobegnil zbog tega, ker je tako grdo govoril proti državi?«

Kos in Gregorin

Na vprašanje zagovornikov pove obtoženi Gregorin, da je pred povorko, v kateri se tako vzklikalo, spil četrta litra vina.

S tem je bilo zaključeno tudi zasliševanje Gregorina.

Predlogi branilcev

Ob zaključku današnje razprave, so zagovorniki vseh obtožencev podali svoje predloge, zlasti glede zaslišanja razbremenitnih prič. Dr. Adlešič je še v daljšem govoru utemeljeval svoj predlog o zaslišanju dr. Korošca, glede prejšnjega političnega delovanja Brodarja in Streina. Predsednik ga je zavrnil, češ naj predlaga kratko in stvarno, o važnosti ali nevažnosti predlogov pa bo že sodišče razsodilo.

Drž. tožilec se protivi vsem predlogom podarjajoč, da je bilo več predlaganih prič že zaslišanih in so bile nekatere celo v preiskavi, tako da ne morejo povedati nič novega. V ostalem pa je na podlagi zbranega gradiva in prič, ki bodo še zaslišane, dovolj pojasnjen ves potek dogodkov.

Predsednik je nato ob 115 zaključil današnje razpravo z izjavo, da bo o vseh predlogih senat še sklepal in jutri objavil svoje odločitev.

Popravek k Umnikovemu zagovoru

Prejeli smo: Dnevnik »Slovenec« z dne 22. t. m. je prinesel v svojem poročilu o razpravi proti Janezu Brodarju in tovarišem tudi zagovor obtoženca Antona Umnika. Tako je stalo v »Slovencu«:

Predsednik predoči Umniku pričevanje priče M. Sušnika, ki Umnika najbolj obremenjuje, češ da se je dni na vse grlo in da je vodil množico, ki je demonstrirala. Umnik na to odgovori: »Ta priča je moj največji sovražnik. Ko sem po osvoboditvi l. 1918 radi manifestacij za Jugoslavijo dal postaviti mlaj pred svojo hišo z zastavami, mi je isti človek grozil, da me bo takoj ubil ali izročil italijanskim oblastem, kakor hitro bodo Italijani zasedli naše kraje. Ta priča je takrat vpila v Senčurju: »Evviva Italia«. Ta človek je bil tudi že ponovno kaznovan.

Tako »Slovenec«. — Remnici na ljubo pa moramo podati sledeče pojasnilo: Da bi bil M. Sušnik največji sovražnik Umnikov, ne odgovarja resnici, ker sta se ob priliki srečanja vselij pozdravila, ter tudi večkrat medsebojno razpravljala kako pereče vprašanje v tonu, ki ni zvenel na sovražstvo. Da bi pa Umnik postavil l. 1918 kak mlaj, kot manifestacijski znak za Jugoslavijo, ni res. Res pa je, da sta mlaj postavljala, kot voditelja z drugimi M. Sušnik in M. Bulovec v ranih jutranjih urah, boječ se žandarmerije, da bi jim to ne prepovedala. Mlaj je dal Franc Molj iz Vogelj. Mlajji so se postavili za-to, ker je imel dr. Anton Korošec shod za jugoslovensko deklaracijo na Gašperlinovem dvorišču, torej ravno na istem dvorišču, kakor g. župnik Janko Barle dne 22. maja 1932. Mlaji so bili postavljeni, dva pred vhomom na Gašperlinovo dvorišče, dva pred gostilno Blagne, kjer je Senčur takrat slovensko sprejel dr. Korošec. Tudi smo mnenja, ako se v mladosti kak fant pregreši v kakšni praski na vasi, da mu nima po prestani kazni nikdo ničesar očitati. Iz tega sledi, da si je Anton Umnik tako zasnoval svoj zagovor, tako da bi sebe razbremenil dejanj, ki jih je obtožen, ozi. hoče priče prikazati v luči največjih zločincev.

V Senčurju, dne 23. februarja.

Kraj. org. JRKD.

Jutri premiera najnovejšega monumentalnega zvočnega vefilma!

Strah Indijskega oceana

Križarka Emdor

JUTRI PREMIERA!!

„Zvočni kino Ideal“

ZASLIŠEVANJE PRIČ V ŠENČURSKEM PROCESU

Včeraj zaslišane priče so v polni meri potrdile navedbe obtožnice in tudi pri soočenju z obtoženci vztrajale pri svojih izpovedih

Beograd, 24. februarja.

Razprava pred državnim sodiščem potaja vedno bolj napeta. Zaradi zasliševanja glavnih prič je bila današnja razprava mestoma zelo dramatična. Zanimanje za razpravo narašča tudi med beograjsko publiko, zato je sedaj dvorana vedno polna poslušalcev. Med drugimi sta bila danes zaslišana kot priči tudi poveljnik orožniškega oddelka pri dogodkih v Senčurju, tedanj podpornik in sedanji poročnik Borislav Rakić, ter voditelj šenčurske orožniške postaje Franc Sotler. Oba sta podala zelo točno sliko o dogodkih. Zlasti pričevanja poročnika Rakića se je pripisovala največja važnost, ker je Rakić prišel šele tisti dan pred dogodki na svoje službeno mesto v Slovenijo, tako da ni poznal ne ljudi, ne razmer in je ravno zato lahko podal najbolj nepristransko sliko o šenčurskih dogodkih. Njegovo pričevanje zlasti obremenjuje obtožence Brodarja in Umniko. Dogodke v Mengšu je očno orisal priča učitelj Jože Mrak, ki je z okna svojega stanovanja, pod katerim se se demonstracije pod vodstvom obtožene Srčina vršile, natančno opazoval ves njihov potek. Jutri bodo zaslišane še zadnje priče. Med njimi tudi narodna poslanca dr. Rane in Mravljne. Med zasliševanjem je ponovno prišlo do ostrih kontrovez med predsednikom in branilci.

tonomijo, sedaj pa zahtevamo več, zahtevamo federacijo.
Brodar nato pojasnjuje avtonomijo in federacijo po svojem pojmovanju. Pravi, da je federacija širša avtonomija. Razlaga potem, kakšne skupne stvari bi imeli federalizirani deli naše države. Nato izprašuje zagovornik Adlešič pričo. Vpraša ga, ali je bil v hiši pri Staretovih tedaj zvečer tudi Dermastija. Priča to potrjuje.
Dr. Adlešič vpraša: »Ali ste slišali, kaj je govoril z Moljem? Ali ste ga sklišali, da je rekel Brodarju: »Gre vam za korito. Zato ste shod razbili. Osemnajst let ste imeli vse v rokah, pa bi bili tedaj ustvarili avtonomijo.«
Priča potrjuje, da je to slišal, ni pa slišal Prausta, ko je zaklical: Zivio kralj!
Ko je zagovornik tudi to pričo vprašal, ali je bil kaznovan, se je temu vprašanju odločno uprli državni tožilec Čadrov, dasiravno je priča odkritosrčno odgovoril, da je bil kaznovan, in sicer na tožbo Brodarja, ali da je bilo to tri mesece po tistem, ko je bil zaradi Brodarja že zaslišan pri sodišču v Ljubljani.

Priče o Brodarjevem nastopu v Hrastju

Natančna razprava se je pričela ob 8.25. Vseh 12 obtožencev je zavzelo svoja mesta na dveh klopih. Ko je vstopil sodni kolegij, je predsednik pred vsem konstatiral da so navzoči tudi branilci vseh obtožencev. Takoj nato je dal poklicati v dvorano sedem za ta dan določenih prič. Bili so to: Janez Rekar, Anton Zupan, Miha Molj, Franc Sotler, Borislav Rakić, Janez Prešeren in Jože Mrak. Predsednik jim je spomnil da bodo danes zaslišani kot priče, in jih opozoril na njihove dolžnosti. Nato je zopet vse odpustil in priždal za izpoved le Janeza Rekarja.

Pričevanje Janeza Rekarja

Janez Rekar je doma iz Hrastja, delavec, star 25 let. Predsednik ga je opozoril na njegovo pričevanje v preiskavi, ki ga je podal pod prisego in ga je nato začel zasliševati.

Predsednik: »Ali ste bili 16. maja lanskega leta v Hrastju?«
Rekar: »Da.«
»Kaj ste delali tam?«
»Povedali so, da se bo vršil shod in da bo prišel na shod narodni poslanec Barle.«
»Pa so nasprotovali klerikalcem? Kje pa ste bili tedaj?«
»Jaz sem bil pri cerkvi, shod pa bi se bil moral vršiti v Društvem domu. Pa niso pustili.«
»Kdo ni pustil?«
»Brodar s svojimi pristasi.«
»Kje ste pa bili pred zborovanjem?«
»Na cesti.«
»Kje na nasprotiniki?«
»Pri Brodarju v sobi.«
»Ali je bila polna?«
»Tega pa ne vem natančno.«
»Kaj pa so delali tam? Ali so pili?«
»Ne vem, jaz sem bil na cesti.«
»Kaj pa se je zgodilo, ko je prišel poslanec Barle?«
»Kričali so Zivio Korošec! Dol z Barletom! Ko je poslanec Barle videl, da se ne more vršiti shod v društvenem domu je dejal, da gremo k Staretu, kjer je njegova sestra omožena.«

»Prišezem desetkrat, stokrat!«

Predsednik: »Kaj pa ste videli, ko ste šli na cesti?«
Priča: »Šli smo po cesti k Staretu. Poslanec Barle je hotel, da se shod vrši na dvorišču. Bilo je kakih 40 ljudi, ali Barle ni mogel govoriti, ker so kričali: Dol Barle! Zivio Korošec!«
»Ali je bil Franc Praust zraven?«
»Zraven mene je stal.«
»Ali je kaj klical?«
»On je zaklical: Zivio Barle! Zivio kralj!«
»Ali je bil tam tudi Brodar?«
»Bil je.«
»Kaj pa Brodar?«
»On pa: »Dol z njim, Zivio Mussolini!«
»Ali ste vi to dobro slišali? Kam ste bili obrnjeni?«
»Midva sva stala drug proti drugemu, ravno tako, kakor sedaj jaz in pa vi.«
»Kje je to bilo?«
»To je bilo pred Staretovim dvoriščem.«
»Ali so bili tam tudi orožniki?«
»Orožniki so pa sem in tja hodili.«
Predsednik Brodarju: »Ali je to resnica?«
Brodar: »Ne, ne, to ni resnica.«
Predsednik prič: »Pa vi?«
Priča: »Je resnica, prišezem desetkrat, stokrat!«
Predsednik: »Vi torej ostanete pri tem kar ste rekli, da je rekel Brodar?«
Priča: »Da.«
»Kaj pa vi Brodar?«
Brodar: »Zmotiti so se morali.«
Priča: »Istina, ti si to govoril, prišezem desetkrat stokrat.«
Na ponovno vprašanje ali ostaja prisvoji izpovedi, priča zatrjuje: »To je istina.« Ravno tako pa tudi Brodar: »Ostajam pri tem kar sem rekel.«

»Zvonili so vsi zvonovi«

Nato je bilo prečitano silno zanimivo grozljivo pismo ki ga je prejel priča Rekar. Pismo je iz Ljubljane, v njem se grozi Rekarju: »Čuvaj se krivopriselžnik! Smrt smrt smrt! Ponovno poudarja krivopriselžnik in krivopriselžnik. V nadaljnjem zasliševanju izjavlja priča Rekar da je obtoženi Brodar zvečer prišel k Staretu, kjer je pripovedoval o tem o avtonomiji in federalizmu in o tem, da se priključita tudi Trst in Gorica samostojni Sloveniji.
Na vprašanje Brodarjevega zagovornika dr. Adlešiča zakaj ni vse to, s čimer sedaj obremenjuje Brodarja takoj prijavil orožnikom prav Rekar, da je vse to zapovedal v Ljubljani.
Na vprašanje ali je ves čas med Barletovim zborovanjem iz cerkvenega stolpa zvonilo odgovori priča, da ves čas sicer ne, pač pa so zvonili vsi zvonovi.
Na zagovornikova vprašanja, ki so šla

Pričevanje Antona Zupanca

Kot druga priča je bil zaslišan Anton Zupanec, posestnik iz Vogeli.

Predsednik ga vpraša, ali je bil na shodu v Hrastju.

Priča odgovori, da je prišel pozneje. V začetku ni bil, bil je še le nazadnje, ko so bili že v hiši. Zborovanje se je začelo na dvorišču.
Predsednik: »Kaj ste videli?«
Zupanec: »Na cesti sem videl množico, ki je kričala: Zivio Korošec! Dol Barle!«
Na vprašanje, ali je bilo veliko ljudi, pove priča, da je Hrastje majhna vas in da so bile tudi ženske; skupaj je bilo tam nekako 50 ljudi, na dvorišču jih je bilo pa kakih 15, ali natančno ne more reči. Brodar je bil na cesti med množico. »Ko sem jaz prišel, sem šel k Staretovim na dom, kjer je rekel Barle: »Ker nam niso pustili, da zunan zborujemo, bomo pa tukaj zborovali!«
Predsednik: »Ali Barle ni mogel govoriti?«
Zupanec: »Začeli so potrkavati in se ni moglo razumeti, kaj govori Barle. Zato pa je rekel: »Bom pa bolj na kratko povedal.« V hišo smo ostali kakie trideset ure do ene ure. Ko je bilo končano, pa je bil pred hišo mir.«

Brodarjevo politično predavanje

Predsednik: »Kaj je pa množica klicala?«
Zupanec: »Klicali so Zivio Korošec! Dol z Barletom! Zivela Slovenija! Proti večeru je potem Barle odšel, menda na vlak in peljal ga je moj brat Zvečer pa smo bili pri Staretovi, v hiši moje sestre. Bila je skoro vsa družina in smo bili bolj domače med seboj. Tedaj je prišel Brodar in je rekel: »Prihajam k vam kot prijatelj, da ne boste nejevoljni in hudi na me. Ker je bil shod razbit. Ni rekel, da je on razbil shod. Mi smo pa rekli, zakaj je storil tako, da Barle ni mogel govoriti. Natančno se sicer ne spominjam, kako je bilo, mislim pa, da je rekel Brodar, ko je prišel: »Prihajam k vam kot prijatelj vaše hiše in da če kaj pride, da boste vedeli.« Nato sta se začela s Miho Moljem razgovarjati.«

»Nato pripoveduje priča o tem razgovoru z Brodarjem, kakor je izpovedala prejšnja priča. Posebno pa poudarja, da je rekel Brodar: »Prej smo zahtevali avtonomijo, sedaj pa zahtevamo več, zahtevamo federacijo, popolnoma samostojno Slovenijo.« In ko so mu ugovarjali, da do tega ne bo nikdar prišlo, je odgovoril: »Če ne v petih, pa v desetih ali pa v dvasetih letih.« Potem pravi priča da so se pogovarjali o domačih kmečkih stvarih, pa se je rekel da so razmere danes takne, da se morajo v kratkem izpremeniti, da ne bo več take, kakor je sedaj. Pri tem pa je rekel Brodar Mihi Molju: »Kaj ti to, ti tega ne razumeš.«

»Janez, ti si to rekel!«

Na predsednikov poziv naj Brodar odgovori na to, kar je priča izpovedala pravi Brodar: »Jaz sem v resnici prišel v hišo, ker smo bili vedno prijatelji, ne sicer politični, ampak vendar Resnica je to, da sem bil jaz v Ljubljani pri Korošcu, ali odločno zanikam da bi bil dr. Korošec meni to rekel kakor so priče izpovedale, češ, da sem jaz to povedal.«
Priča: »Janez, ti si to rekel, tudi druge priče potrjujejo to. Ti si rekel to.«
Brodar: »Jaz odločno zanikam, da to ni res.«
Predsednik: »Pa morda dr. Korošec res ni tega rekel, ali vi ste potem on m rekli da je to rekel.«
Brodar: »Nemogoče je meni, da bi to priznal. S Korošcem sva govorila in je tedaj rekel, da je opozicija že popolnoma edina, samo Hrvati da se še nekaj upirajo, potem pa pride do izpremenbe v vladi.«
Predsednik: »Priča se pač ni mogla zmotiti, saj ni toliko neumna, da bi ne razumela tega, kar ste pripovedovali.«
Predsednik prič: »Ali je mogoče, da ste ga napačno razumeli?«
Priča: »Mislim, da ne.«
Predsednik: »Vi ste to izpovedali pod prisego.«
Priča: »Da.«
Predsednik Brodarju: »Ka razumete vi pod avtonomijo in pod federacijo?«
Brodar: »Federacija, to je širša avtonomija.«
Sodnik dr. Stuehec: »Kako naj se to razume, ko ste rekli: »Prej smo zahtevali av-

Priča Miha Molj

Nato je predsednik dal poklicati tretjo pričo, Miho Molj. Miha Molj je posestnik v Hrastju. Predsednik ga je opozoril na njegovo prisego in ga je nato vprašal, ali je bil 16. majnika v Hrastju.
Molj: »Bil sem, prišel sem tudi na shod. Tam je bil poslanec Barle pri Staretu. Na cesti je bilo polno ljudi, žandarjev nisem videl. Ljudje so vpili Zivio Korošec! Dol z Barletom! In druge take stvari. Šel sem potem k Staretu na dvorišče, pa se ni moglo zborovati, ker se ni slišalo zaradi zvonjenja.«
»Ali ste videli Janeza Rekarja na dvorišču?«
»Da, da, videl sem ga, bil sem v njegovi bližini, dva koraka od njega.«
»Kje pa je bil Brodar?«
»Na cesti, zunaj.«
»Ali ste slišali, kaj je zaklical Praust?«
»Nisem slišal, bil sem tedaj že v hiši, kamor sem šel z dvorišča. Potem pa smo vsi šli z Barletom ven, smo šli pred cerkev, pa smo se spet vrnili. Ljudje so tedaj kričali: Dol Barle! Zivio Korošec!«

Brodar o svojem obisku pri dr. Korošcu

Predsednik: »Kje je pa bil Brodar?«
Molj: »Brodar je bil na cesti, je hodil sem in tja, vpil je pa ni. Potem smo pa mi šli v hišo. Pozneje je Barle odšel v Kranj, nekako ob 6. zvečer ga je peljal Stare. Zvečer pa je potem prišel Brodar. Sedeli smo v hiši, Zupan, Ptičar, Dermastija in pa več žensk je bilo, med njimi tudi moja žena Angela. Tedaj je prišel Brodar in je rekel: »Prihajam k vam kot vaš prijatelj.« Potem je pa začel govoriti. Jaz sem mu pa rekel: »Janez, zakaj pa ti vendar pušiš, da tako vpiljejo in razgrajajo. Ti bi bil pustil gospoda Barleta, naj govori in ko bi bil on končal govoriti, bi bil tudi ti lahko govoril. Brodar je odgovoril: »Jaz sem bil tudi tega mišljenja, ali bil sem danes v Ljubljani.« Nato je začel pripovedovati svoj razgovor z dr. Korošcem. Rekel je, da mu je dr. Korošec rekel: »Janez, pri vas ima Barle shod. Pojdi domov, da ga preprečiš.« On pa da je odgovoril Korošcu: »Naj le pride, naj govori. Jaz bom bom pa svoje povedal.« Dr. Korošec je pa odgovoril: »Ti pojdi domov in če ne priđeš na vlak, pa vzemi avto, da te preprečiš, da se ne bo govorilo.«
Priča Molj pravi, da je nato rekel Brodarju: »Ja, kaj pa vi vendar zahtevate, ali zahtevate morda avtonomijo?« Brodar je odgovoril na to: »Ne, ni nisimo s tem zadovoljni, mi zahtevamo več, mi zahtevamo federacijo.« Pojasnjeval je potem: »Če bo federacija, bo boljše za kmete, da se ne bo več tako poceni prodajalo in bodo tudi davki manjši.«

»Mussolini nam bo odstopil Trst, Gorico, Reko«

Priča nadaljuje: »Jaz sem potem rekel Brodarju: »Tako, ko so b'le volitive, si govoril ljudem, naj ne gredo volit! Kaj bi pa bilo, če bi prišli pod Italijo. To sem mu pa zato omenil, ker so tisti, ki so bili za volitive, govorili, da so drugi zato protivolitam, ker bi nas radi prinili pod Italijo. Brodar pa je dejal na to: »Ne to ni na mestu. Ti tega ne razumeš. Italija nas noče. Vi ste pre malo poučeni. Italija nas noče.«
Mussolini nam bo prostovoljno odstopil Trst, Gorico pa Reko in Istro, da bodo potem imeli Slovenci svojo samoopravno.«
Jaz sem mu pa rekel: »Janez, 10 let si bil na vladi si bil za poslanca, pa ti je šlo dobro pa se nisi nič pritoževal. Sedaj pa, ko to vas dol zbil, pa protestiraš. On je

Na splošno željo se danes ob 4., 1/4. in 9.1/4 zvečer MARTHA EGGERTH

nežno, dražestno poje, pleše, flirta in ljubiv v prekrasnem filmu

Carški valček

Hermann Thimig, Ernst Verbes, Hans Junkermann
V predporedu: najnovjši Fox vokalni tenik in revija skladatelj in melodij Roberta Stolza
Elišni kino Matica
Telefon 2124.

pa rekel: »Mi se bomo borili, da dosežemo, kar zahtevamo, pa če se tudi 100 let borimo za to.«
Predsednik vpraša Brodarja: »Kaj pa vi pravite na to?«
Brodar: »Dovolite, da vam to razjasnim.« V svojem nadaljnjem odgovoru odločno oporeka, da bi bil on pri Staretovi govorel o tem, da mu je Korošec rekel, da naj razbije shod.
Predsednik vpraša prič: »Ali je res, kar ste izpovedali?«
Priča: »Resnica je vse.«
Predsednik: »Povejte to Brodarju.«
Priča: »Resnica je, Janez, da si to govoril.«
Brodar: »Je resnica, da sem slišal od neke barabice, da se Trst in Gorica priključita k nam, in jaz sem to tudi povedal Korošcu, toda to pa samo zato, ker sem hotel slišati mišljenje kakšne vplivne osebe o tem.«
Predsednik: »Zakaj ste pa ravno v tem času to stvar izbrabili? Zakaj ste to govorili. Vi zdaj to stvar nekako priznavate?«
Brodar: »Jaz sem samo vprašal Korošca za to, dasiravno sem vedel, da je to neumno.«
Sodnik Paljić vpraša Brodarja, zakaj je pač to pripovedoval, da Mussolini hoče odstopiti Trst in Gorico, ko je vendar vedel, da vse to ni resnica. Kako, da je porabil ravno to priliko, da to pripoveduje ljudem.
Brodar pravi, da je hotel samo stvar ljudem razložiti in jim jo resno bjasniti. Na vprašanje prič, ali je Brodar v resnici uporabljal izraz »samostojna Slovenija«, je priča potrdila: »Da, samostojna.«
Nato je predsednik odredil kratek odmor.

Kako je bilo v šenčurju

Zasliševanje orožniškega narednika Sotlerja

Po nadaljevanju razprave ob 10.10 je bil zaslišan kot ena glavnih prič o šenčurskih dogodkih orožniški narednik Franjo Sotler, ki je že mnogo let uslužben v Senčurju in dobro pozna ljudi in razmere. Njegovi odgovori so bili jasni in točni in so vzbudili splošno pozornost. Kakor druge priče, je bil tudi on že prej zaprišežen.
Predsednik: »Torej povejte, kako je bilo v Senčurju.«
Priča Sotler: »Jaz sem izvedel že par dni prej, da pridejo pristasi bivše SLS na shod. Služim v Senčurju že devet let.«
»Torej poznate vse ljudi in razmere?«
»Vse vse.«
»Vi ste iz Zakota in namešteni v Senčurju. Stari ste 35 let.«

Mobilizacija zelenih kravat

Priča potrjuje podatke in nadaljuje: »Z osem dni pred shodom se je govorilo, da pridejo pristasi SLS v Senčur, da razbijejo Barletov shod. V nedeljo dopoldne ob 9. je prinesel nekdo iz Komende tole pismo. Pri teh besedah izroči priča predsedniku senata pismo, napisano na navadnem papirju.
Predsednik čita glasno: »Z zanesljivega vira sem izvedel, da pridejo razbijat shod. Kot znake bodo imeli zelene kravate.«
Priča nato nadaljuje: »Šel sem takoj v Kranj in zahteval ojačenja. Popoldne sta prišla sreski načelnik in komandir orožniškega voda podporučnik Rakić, ki je odredil, kako naj orožništvo postopa, ter zadolžil patrulje. V prvi skupini je prišlo 15 mladeničev iz Visokega in iz Predvora. Klicali so že tedaj: Ziviel dr. Korošec! Dol Barle! Vsi so imeli zelene kravate. Mi smo jih ustavili in razgnali pred vhodom v vas. Prihajale pa so vedno večje skupine. Točno ob 3. so z vseh strani vrli v vas, po vseh cestah in stezah, kolezarji, paš in z ovzovi. Koncentrirali so se sredi vasi in kričali: Dol Barle! Zivela republika! In Zivio Mussolini! Pri vhodu na Gaperlinovo dvorišče, kjer se je vršil shod, sem bil na straži jaz. Pustili smo notri samo one, za katere sem vedel, da so prišli na shod mirno poslušat. One z zeleno kravato pa sem vračal. Ko so videli, da jih ne pustijo notri, so speli kravate in nato hoteli ponovno vdreti. Pozval sem jih v imenu zakona, naj se razidejo. Umnik, ki je najbolj razgrajal, me je hotel prijeti za vrat. Tedaj je prišel podporučnik Korošec in smo jih porinili nazaj. Polovica jih je šla na Umnikovo dvorišče, drugi pa so bežali po cestah na vse strani. V tem je padlo prvo poleno z Umnikovega dvorišča. Jaz sem mu to takoj rekel, ker je stal poleg mene, a on se je naradnil in odšel. Ker so nas napadli z vseh strani, smo nato morali uporabiti orožje. Podporučnik Rakić mi je naročil, naj odredim, da bodo zaprti vrata na Umnikovo dvorišče, kakor tudi ostali prebivalci, da ljudje ne bodo mogli skozi. To sem nato naročil tudi Umnikovi gospodinji. Tam so oile tudi Brodarjeve dekle.«

Od kod so metali kamenje

Predsednik: »Torej prvo poleno je prišlo z Umnikovega dvorišča. On je stal na vhodu svojega dvorišča in se je surno namrdnil in šel notri. Ali so bili ljudje na dvorišču?«
Sotler: »Da, bilo jih je vse polno, ker so pobegnili: na njegovo dvorišče, deloma pa proti cerkvi.«
»Odkod je padalo kamenje?«
»Od cerkve, župnišča, z Umnikovega dvorišča in sploh z vseh strani. Se celo od zadaj so metali na nas kamzaje preko strehe.«
»Ali vas je kaj zadelo?«
»Mene ne, druge moje tovariše pa.«
»Ali je kdo tudi na podporočnika metal?«
»Videl sem, da so navallili nanj, orožnikom so hoteli odvzeti puške in so se začeli ruvati tako, da je bilo treba uporabiti bajoneta.«
»Odkod je padel prvi strel?«
»Z Umnikovega dvorišča.«
»Kako veste, da baš z Umnikovega dvorišča?«
»Ker sem bil čisto blizu in sem pogledal kdo strelja. Nato so pričeli metati kamenje in polena.«
»Ali je prvo padel strel, ali polena?«
»Prvo strel, potem pa je začelo deževati kamenje z vseh strani in mi smo morali uporabiti orožje.«
»Ali je kdo dal za to nalogo?«
»Ne, ker že 24. zakona o orožništvu določa, kdaj se sme uporabljati. Mi smo bili napadeni in smo morali streljati.«
»Ali ste streljali na ljudi?«
»Ne, nego v zrak, da ne bi koga ranili.«
»Kdaj ste streljali?«
»Far minut po 3. uri. Potem so se ljudje razpršili in klicali: Zivio Korošec! Dol viadla! Zivela republika! Zivela samostojna Slovenija! Zivela svoboda Zivela slovenska zastava in proti kralju!«
»Torej ste slišali, da je klical tudi Zivela republika in vklikal proti kralju.«
»Da, to sem točno slišal.«
»Ali ste videli Brodarjevega hlampa?«
»On je bil med cerkvo in šola in je tam kričal in skakal brez sukrje in klical ter je najbolj divjal.«
»Kdaj ste videli Grlica?«
»Malu no streljanju.«
»Ali ste videli tudi župnika Škrbca?«
»Da.«
»Kje je bil Grlic?«
»Grlic je bil blizu župnika Škrbca med cesto in župniščem.«

»Vi pravite, da so Grlica dvignili in da je mahal a slovensko zastavo na kratki palici ter kričal Zivela republika in druge take stvari. Ali ste Grlica poznali?«
»Preje ga nisem, ko sem ga videl tako razgrajati, sem vprašal, kdo je, pa so mi povedali.«
»Ali bi ga spoznali, kakšen je.«
»Srednje visok in blond.«
»Ali ima brke?«
»Tega se ne spominam.«
»Poglejte na obtožence. Ali ga poznate?«
Priča po kratkem motrenju obtožencev, ki sede v dveh klopih, pokaže na Grlica: »Taj je.«

Brodar in Umnik

Predsednik: »Kje je bil takrat Brodar?«
Priča: »Preden smo streljali je bil blizu Umnika. Nato sta šla oba v vožo. Čisto skupaj nista bila. Hodila sta okrog ljudi in se gibala med njimi. Zlasti Brodar je hodil od skupine do skupine.«
»Kaj pa sta delala?«
»Ljudem sta nekaj pripovedovala. Ljudje so ju poslušali, nato so pa začeli nenkrat kričati. Umnik sam je kričal Zivio Korošec! Zmaga je naša!«
»Kje je bil Umnik?«
»Na cesti med maso.«
»Ali je tudi Brodar kaj klical?«
»Tega ne morem reči, ker je bil bolj daleč stran.«
»Ali sta vplivala Umnik in Brodar na maso?«
»To sem videl, ko sta dobila nalogo od načelnika, naj mirita ljudi. Umnik je najprej rekel, naj se razidejo, potem pa je hitro dodal: Le se počakajte.«
»Kje je bil tedaj?«
»Dva do tri metre od mene. Rekel je: Dajte se lepo raziti, da ne pride do česa. A potem je takoj dodal: Počakajte še malo.«
»Ali morete točno navesti njegove besede?«
»Dajte se raziti! Potem pa je rekel tako, da so ga slišali oni, ki so bili bolj blizu: Počakajte še malo, še malo vpijte. Res so začeli nato zopet vpiti.«
»Ali je tudi z rokami dajal znake, ali je kaj klical?«
»Umnik in Brodar sta govorila ljudem in z rokami mahal.«
»Ko ste jih tako gledali, kakšen vtis sta imeli?«
»Da sta oba hujskala maso.«
»Po katerih okolištnih ste to sklepali?«
»Če smo porinili maso nazaj, je bila mirna. Čim pa so Umnik, Brodar in kanej župnik Škrbec prišli med ljudi in jim nekaj govorili, pa so začeli vedno kričati. Potem so zopet mirili in zopet nekaj govorili, nakar so ljudje še bolj kričali.«
Predsednik: »Ali ste tudi videli Franceta Grlica?«
Priča: »Da, na dvorišču pri Umniku je sedel na tluču. Imel je slovensko zastavo v roki in kričal: Zivela republika! Zivela svoboda! Zivela samostojna Slovenija! In je vklikal proti kralju. Pozneje so ga ali držali, ali pa je stopil na stol, da je bil višji od vseh drugih ter je vklikal in vzdobujal ljudi.«
»Kje je bil Koš?«
»On je bil nasproti cerkvi na cesti kakih 10 metrov daleč od mene v skupini ljudi ter kričal: Zivela republika! Zivela samostojna Slovenija! Zivio Korošec! Proti kralju in druge take stvari.«

Konfrontacija z obtoženci

Predsednik je nato soočil pričo s posameznimi obtoženci.
Grlica: »Ali ste slišali, kaj pravi priča?«
Obtoženi Grlic: »To ni res. Ljudje se slišni, jaz nega tudi ne poznam.«
Grlica: »Vi vidite, pa vas je takoj spoznal.«
Grlica: »Ni resnica, kar pravi.«
Predsednik prič: »Kosa ste že prej poznali.«
Priča: »Da.«
Predsednik: »Kos, ste slišali, kaj pravi priča?«
Kos: »Mogoče me je videl, toda jaz se sploh ne vozim a kolesom.«
Orožnik ga prokine: »Ni res, vi ste prišli skupaj z vašim bratom.«
Kos: »To ni resnica. To lahko moje priče potrjujejo.«

Dramatična konfrontacija
Predsednik Umniku: »Umnik, ali ste slišali kaj pravi priča?«
Umnik: »Da.«
Predsednik: »Kaj morete na to reči?«
Umnik: »Gospodje sodniki! Jaz bom odkrit in bom točno povedal, kar je resnica.«
Predsednik: »To smo že slišali, kar ste vi povedali.«
Umnik: »Nekateri stvari je točno povedal, stvari pa, ki mene obremenjujejo, je povedal neresnično, nimenoma, ali da nevedoma.«
Obtoženec gleda na svoje beležke in pravi dalje: »On je rekel, da je padel prvi strel z molega dvorišča.«
Predsednik ga prokine: »Nič čitati, to ni dovoljeno. Vi povejte kar imate.«
Umnik nadaljuje: »Te beležke sem si napravil sedaj, med njegovim pričevanjem. Dokler ni padel strel, je bilo moje dvorišče prazno. Le par žensk in otrok je bilo tam, ko pa je padel prvi strel, so navallili notri. Prvi je streljal Rakić, kmalu potem so začeli orožniki ljudi škoblitati.«
Priča Sotler: »Prvi strel je padel s dvorišča, prav tako tudi prvo poleno. Jaz sem to Umniku rekel takoj na licu mesta.«
Umnik: »To ni res, prvi strel je dal Rakić.«
Predsednik: »Kje so vzeli polena?«
Priča: »Tam imajo naložena na dvorišču.«
Predsednik: »Ali so bila pripravljena?«
Priča: »Mislim da ne.«

Dramatična konfrontacija z Umnikom

Predsednik: »Torej tudi prvi strel je padel z Umnikovega dvorišča?«
Umnik: »Za polno priznam, zaradi strele pa hoče orožništvo to preveriti na drugo, ker so prehitro rabili orožje.«

Predsednik: »Saj ne vodimo preiskave proti orožnikom, marveč proti vam. Kaj pa imate še reči?«
Umnik: »Prvi strel je padel od Rakića prvo poleno pa z mojega dvorišča. Jaz sem stal na vogalu hiše in sem bil obrnjen tako, da sem gledal proti Gašperlinovici. To se je zgodilo za mojim hrbtom. Ljudje so pa nato tekali skozi moje dvorišče. Potem je eden vrzel poleno.«

Predsednik: »Ali je res, da ste tako mirili ljudi, kakor pravi pričate?«
Umnik: »To ni res, saj je bil sreski načelnik zvrten. Sreski načelnik me je pozval, bil sem vedno za red in mir in da se spoštuje zakon. Tako neumen nisem, da bi ljudi hujskali. Bil sem samo posredovalec med orožništvom in maso.«

Priča: »Glejte, tu je vaša hiša, tu je Gaiserjeva in tu ste bili vi, za vami pa sem stal jaz. Tu ste vi rekli: »Dajte se raziti, takoj nato pa ste dodali: »Se malo počakajte, le še vpijete!«

Umnik: »Če se spominjate, po streli sem bil ves čas poleg sreskega načelnika, jaz sem poiskal avto...«
Predsednik: »Torej vi zanikate, ali ste klical: Zivel Korosec in Zivela republika?«
Umnik: »Ne, tega nisem.«

Priča: »Stokrat lahko prisrežem, da ste?«
Umnik razburjen: »Ne, ni nobenega pomena, da bi jaz ljudi najprej miril, potem pa hujskal.«

Predsednik: »Lahko je tudi tako, če hočete. Nikar ne mislite, da to ni mogoče. Če hočem koga prevariti, lahko delam tudi tako.«

„Umnik je strasten politik“

Umnik: »Prosim, da bi Sotlerja vprašali: »Kako sem se za jaz prej obnašal. Ali sem bil za red, za izpolnjevanje dolžnosti in zakonov.«

Priča: »Vi ste bili dober gospodar, dober za vse, nikoli kaznovan, samo za politiko ste strasteni.«

Umnik: »Tu mi delate krivico, samo to bi prosil...«
Predsednik: »Čakajte, ali se je to že prej pokazalo, da je strasten politik?«
Priča: »Že za časa volitev.«
Umnik: »Kako, kdaj, ali sem kako...«
Predsednik ga prekine: »Torej že pri volitvah?«

Priča: »Že takrat se je videlo, da je strasten človek. Jaz sem ga še dva dni pred volitvami opominjal, naj bo pameten. Takrat mi je rekel: Jaz se ne bom več mečeval v politiko, sem samo za ženo in gospodarstvo. Ko sva se srečala na poti v Visoko, kaj ste mi takrat rekli?«

Umnik: »Rekel sem, da Gašperlinika veliko agitira, da pa me nič ne briga, in da bom šel z doma. To sem vam v četrtki rekel. V petek sva zopet govorila, pa sem vam rekel, da so tudi mene povabil.«

Priča: »Jaz sem vas vprašal, kaj bo pa jutri. Vi ste mi nato rekli: Ne vem. Opozarjal sem vas: sila ne bo dobra. Vi ste mi nato odvrnili: Ne vem, bom šel z doma. Opoldne ste šli s kolešom in ste prišli do jame, nato ste se pa vrnili nazaj. Kmalu za vami prišel tudi Brodar.«

Umnikova hčerka

Predsednik: »Ali ste videli tudi Umnikovo hčerko?«
Priča: »V njem sobi v gornjem nadstropju na oknu.«
»Kaj pa je delala?«
»Jaz sem videl, da je tam sedela in vzklikala.«

»Ne, samo kričala je?«
Predsednik Umniku: »Ali imate še kaj reči?«
Umnik: »To bi še pripomnil, da je Sotlar rekel, da sem se jaz zakel, češ, da se ne bom več mečeval v politiko. To ni moja navada, ker je nedostojno; res pa sem rekel, da se s politiko ne bora bavil.«

Predsednik: »Saj vidimo, da se niste.«
Umnik: »Jaz sem vse zveze prekinitil z vsemi, tudi z Brodarjem. Le slučajno sem prišel skupaj pri kakih sežidruge.«

Konfrontacija z Brodarjem

Sledilo je soočenje priče in obtoženega Brodarja.
Predsednik Brodarju: »Ali imate kaj reči?«
Brodar: »Nič.«
Predsednik: »Priča pravi, da se mu je zdelo po vsem vašem postopanju, da ste vi ljudi hujskali.«

Brodar: »Vztrajam pri svojem zagovoru, da sem ljudi samo miril in to na poziv sreskega načelnika.«
Priča: »Njega nisem slišal, kaj je govoril, a iz tega, da so ljudje potem še bolj kričali, sklepam to.«
Brodar: »Saj nisem šel med maso. Po polnoma sam sem prišel, stal sem skupaj z Umnikom pred njegovo hišo in se nisem premaknil z mesta, dokler me ni naprosil sreski načelnik.«

Priča: »To ni resnica, ker je hodil med maso sem in tja.«
Brodar: »Ali ste me videli?«
Priča: »Preden smo streljali, ste res stali tam. Potem, ko smo streljali, pa se šel med ljudi in vse ga je poslušalo. Potem se je za začelo znova še hujske vpitje.«

Državni tožilec Čadrov: »Ali ste videli v šenčurju tudi Alojza Iljjo?«
Priča: »Da.«
»All ga poznate?«
Priča se obrne po obtoženceh in brez oklevanja pokaže Iljjo; ta-le je in dostavi; govorila sva celo, on je prišel k meni in mi rekel, da je sramota za Slovence, da streljamo.«

Vprašanja zagovornikov

Nato je predsednik vprašal braničce, ali hočejo priče še kaj vprašati.
Dr. Adlešič, Brodarjev zastopnik, se je zamajal, ali je bil Brodar sam ali so bili ljudje okoli njega.
Priča: »Bilo jih je vse polno okrog njega.«
Dr. Adlešič: »Ali ste videli župnika Škrbca?«
Priča: »Prišel je z avtom.«

Nato so tudi še drugi zagovorniki stivali pričati razna vprašanja, nanašajoča se na položaj, že v teku razprave pojasnjeno okoliščin Med drugim je vprašal odvetnik dr. Mohorič, ali so se tudi v šenčurju vršile kake priprave, da bi se razbil šhod.
Priča Sotlar: »Govorilo se so razne stvari. Zeleno kravatno sem videl samo pri Koršurju, ki pa jo je dobil od nekega gospoda v Ljubljani.«

Odvetnik Zdravkovič je vprašal, ali so imeli vsi enake kravate in ali sta bila blago in kroj različna.
Sotlar: »Vsi so imeli enake, prav take, kakor so te tukaj.« Pokazal je na zavoj

Izpoved orožniškega poročnika Rakića

Nato je sledilo zasliševanje ene izmed najvažnejših prič v tem procesu, orožniškega podporočnika Rakića, sedaj že poročnika. Oficir je kot prič sila miren in stvaren v svojih odgovorih ter se ne izgublja v prazne besede. Slika dogodke jasno in stvarno. Ker je šel dan poprej nastopil službo v Kranju, so mu bile prilike in ljudje docela neznanji in je zato njegovo pričevanje smatrati za tem bolj objektivno. Na poziv predsednika je pripovedoval:

»Šele dan poprej sem prišel v Kranj na svoje službeno mesto in nisem poznal priči in Sloveniji. V nedeljo sem odšel v pisarno. Tam sem izvedel, da je napovedanih več zborovanj in da sem jaz odrejen za šenčur. Okrog 10. dopoldne je prišel kurir iz šenčurja in prinesel poročilo, da se pripravljajo okrog 500 ljudi z zelenimi kravatami ali zelenimi vejicami, da bodo prišli v šenčur, da razbijajo šhod. Potem sem takoj telefoniral vodniku v Kamnik, naj to prepreči. Dobro se je spominjam, da sem komaj komaj dobil telefonsko zvezo. Dogovorila sva se, da bo poslan od ojačanje v Vodice, jaz pa sem zahteval obnemanje, naj vse orožniške postaje v okolici pošljejo ojačanja v Kranj. Že v Kranju sem med kosilom opazil skupino ljudi, ki je demonstrirala in vpila za Korosec. Ob 11.30 so prišli z vlakom orožniki. Nekaj sem jih pustil v Kranju za rezervno, druge pa sem poslal v šenčur in sem tudi sam šel tja. Ko sem prišel tja, še ni bilo ničesar. Izdal sem vsa potrebna navodila, kako naj postavijo patrulje, ker so pripravljovali, da nameravajo na vsak način razbiti šhod. Že v Kranju sem bil obveščan, da so dopoldne na Primorskem razbili šhod. Dobil sem od sreskega načelnika nalog, naj poskrbim, da se bo šhod v šenčurju lahko vršil. Zato razbijatev nisem pustil na shod in sem razporedil patrulje na vseh dohodih v šenčur, ker je že prihajala masa ljudi. Naročil sem, da se ljudje z zelenimi kravatami ne smejo pustiti v vas. Prav tako sem dal nalog, naj zapro dvorišče in prehode čez vrtove, kakor tudi hišna vrata, da bi se ljudje ne mogli tam zbirati. Poslal sem orožnika, da ta nalog izvrši.«

»Nato je sledilo zasliševanje ene izmed najvažnejših prič v tem procesu, orožniškega podporočnika Rakića, sedaj že poročnika. Oficir je kot prič sila miren in stvaren v svojih odgovorih ter se ne izgublja v prazne besede. Slika dogodke jasno in stvarno. Ker je šel dan poprej nastopil službo v Kranju, so mu bile prilike in ljudje docela neznanji in je zato njegovo pričevanje smatrati za tem bolj objektivno. Na poziv predsednika je pripovedoval:»

»Šele dan poprej sem prišel v Kranj na svoje službeno mesto in nisem poznal priči in Sloveniji. V nedeljo sem odšel v pisarno. Tam sem izvedel, da je napovedanih več zborovanj in da sem jaz odrejen za šenčur. Okrog 10. dopoldne je prišel kurir iz šenčurja in prinesel poročilo, da se pripravljajo okrog 500 ljudi z zelenimi kravatami ali zelenimi vejicami, da bodo prišli v šenčur, da razbijajo šhod. Potem sem takoj telefoniral vodniku v Kamnik, naj to prepreči. Dobro se je spominjam, da sem komaj komaj dobil telefonsko zvezo. Dogovorila sva se, da bo poslan od ojačanje v Vodice, jaz pa sem zahteval obnemanje, naj vse orožniške postaje v okolici pošljejo ojačanja v Kranj. Že v Kranju sem med kosilom opazil skupino ljudi, ki je demonstrirala in vpila za Korosec. Ob 11.30 so prišli z vlakom orožniki. Nekaj sem jih pustil v Kranju za rezervno, druge pa sem poslal v šenčur in sem tudi sam šel tja. Ko sem prišel tja, še ni bilo ničesar. Izdal sem vsa potrebna navodila, kako naj postavijo patrulje, ker so pripravljovali, da nameravajo na vsak način razbiti šhod. Že v Kranju sem bil obveščan, da so dopoldne na Primorskem razbili šhod. Dobil sem od sreskega načelnika nalog, naj poskrbim, da se bo šhod v šenčurju lahko vršil. Zato razbijatev nisem pustil na shod in sem razporedil patrulje na vseh dohodih v šenčur, ker je že prihajala masa ljudi. Naročil sem, da se ljudje z zelenimi kravatami ne smejo pustiti v vas. Prav tako sem dal nalog, naj zapro dvorišče in prehode čez vrtove, kakor tudi hišna vrata, da bi se ljudje ne mogli tam zbirati. Poslal sem orožnika, da ta nalog izvrši.«

„Jaz sem gospodar v svoji hiši!“

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

»Pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod, sem postavil stražo. Mislim, da je bil tam Sotlar. Točno se tega več ne spominjam. Nato so naenkrat priče prihajali v vas velike skupine. Kričali so, da so svobodni državljani in da lahko grejo po cesti itd. Položaj je bil zelo napet. Nekateri so šli v Umnikovo hišo. Umnik je stal sam pred vratmi, jaz sem pa mi je osorno odvrnil: »Jaz sem gospodar v svoji hiši!« No, dobro, sem si mislil, pa ste tudi vi odgovorni. Kmalu nato so prišli ljudje iz cerkve, potem pa so navallili na nas, in sem moral vedno znova pošiljati pred Gašperlinovo ojačanja. Ko sem postal pomoč proti cerkljanski cesti, še nisem napravil niti 15 korakov, ko sem videl, da so vdirli v vas od vseh strani in da masa vedno bolj narasta. Zato sem orožnike potegnili skupaj, da bi mogli ojačiti stražo pred Gašperlinovim dvoriščem, kjer se je vršil šhod. Tu sem postavil kordon. Vse je kričalo in se drlo križem. Pritiskali so proti nam in bili so naravnost podivjani, kakor brez uma so kričali Zivio Korosec! Dol Barle! in proti kraju. Vsega nisem slišal, ker sem imel opravka z organizacijo varnostne službe. Med tem so napadali že sneli zelene kravate. Postavil sem še enega orožnika pred vhod na dvorišče, kjer se je vršilo zborovanje, da bi kontroliral ljudi, ki gredo na shod, ker so orožniki dobro poznali ljudi. Pritisk je postal vedno večji. Orožniki so me morali umikati, jaz prihiti in začem: »Nazaj!« Ko smo ljudi potisnili nazaj, je nastalo novo razburjenje in začelo je padati kamenje. Padel je tudi prvi strel.

Alarmni strel

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je rekel, da bi bilo najbolje, če bi se odstranili. On je potem res odšel. Masa pa je še nadalje kričala

»Odkor je padel prvi strel?«
»Tega ne vem, ali so oddali prvi strel demonstracije ali orožniki.«
»Po zvoku, se ne bi to dalo presoditi?«
»V splošnem navalu in kralvalu nisem mogel paziti na to. Name so začeli metati polena. Tedaj sem potegnili revolver in ustrelil proti Umnikovemu dvorišču, kjer so stali ljudje ob zidu na višjem prostoru in od tam metali polena na nas. Ko sem začel streljati, so pobegnili za hišo. Jaz sem šel malo notri na dvorišče in oddal še par strel, nakar so pobegnili na vse strani, nekateri za hišo, drugi pa vanjo. Ko sem videl, da se je masa razbežala, sem orožnikom takoj zapovedal, naj prenehajo streljati. Ko so prenehali, je bilo dvorišče prazno, le izza župnišča so še nadalje metali kamenje. Odposlal sem tja orožnike, da tudi tam ljudi razženejo. Potem je prišel sreski načelnik in me je vprašal, kaj je bilo. Pojasnil sem mu vse dogodke. K meni je prišel nato Umnik in hotel nekaj govoriti, jaz pa se nisem hotel z njim prepirati. Ker sem ga smatral za glavnega hujskača. Nato je šel k sreskemu načelniku in tam nekaj protestiral. Kaj je govoril, ne vem, toda masa se je pričela med tem znova zbirati in kričati. V tem je prišel Barle s shoda na dvorišče in rekel ljudem: »Dobri ljudje, saj smo vendar vsi kristjani!« Toda vpitje je bilo vedno hujske in navallilo so proti nam. Poslal sem štiri orožnike, da bi poslance branili. Načelnik je